

Zatočil, Leopold

Slovník staroislandsko-český

In: Zatočil, Leopold. *Sága o Volsunzích*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1960, pp. [173]-254

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/119087>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

SLOVNÍK STAROISLANDSKO-ČESKÝ

Poznámka.

Do slovníku jsou pojaty také slova a výrazy obsažené ve vybraných kapitolách ze Snorriho Eddy a v Nornagest-páttu. Základem této části práce je přirozeně osvědčený slovník Ranischův; ve srovnání se slovníkem Ranischovým však se autor snaží rozhojnit počet dokladů a připojuje ke každému dokladu vlastní český ekvivalent, většinou shodný se zněním příslušného místa jeho českého překladu.

VS se cituje dnes většinou podle vydání Olsenova, avšak ve vědeckých pojednáních se setkáváme též s označením kapitol podle Ranische, tj. podle vydání S. Buggeho. Z těchto důvodů uvádí autor citaci obojí: číslice stojící na prvním místě udává příslušné kapitoly podle textu Olsenova, v kulatých závorkách číslice druhá podle textu Ranischova.

Ve slovníku se ponejvíce přidružujeme citace Olsenovy, u významnějších hesel a dokladů uvádí se též Ranisch. Po vzoru Ranischově jsou dány u většiny hesel podle potřeby: 1. příslušné gótské výrazy za účelem lepšího poznání nápadných souvislostí mezi góttínou a severštinou; 2. obtížné a nepravidelné tvary, a to jak u substantiv tak i u sloves (pravidelně u sloves silných).

K označení slovesné reakce se uvádějí zkrácené tvary neurčitého zájmena einhverr (aliquis): nom. sg. m. e-r (einhverr); nom. ak. n. e-t (eitthvert); gen. m. a n. e-s (einhvers); dat. sg. m. e-m (einhverjum); dat. sg. n. e-u (einhverju); ak. sg. m. e-n (einhvern); gen. sg. f. e-ar (einhverrar), ak. sg. e-a (einhverja).

Pokud jde o staroislandskou gramatiku, odkazují na řadu osvědčených pomůcek, k nimž v poslední době přibyla znamenitá příručka M. J. Steblina-Kamenského „*Drevněislandskij jazyk*“, Moskva 1955.

Stran zkratk pro jednotlivé eddické písně viz Úvod.

A

-a, -at *příklonná negat. částice (vždy u slovesa) ne*: verðrat (rkp. VS verðr at): syni þinum verðrat sæla skopuð synu tvému nezvejde z toho štěstí 14, sloka 4 (= Rm. 6 verðra); fellrat (rkp. VS fallat, *patrně chyba místo fellrat*): fellrat svá barðtr breki nepadá (neproudí) tak obrovský příboj 21, sloka 8 (= Sd. 10, 7) munkat nebudu, emkat nejsem.

á (g. ahva) f. (ár; ár) proud, řeka.

á *prés. od eiga*.

á (g. ana) *prep. s dat. a ak. A. s dat.*

a) *místně (kde?) na, v konungrinn sat*

á haugi král seděl na kopci 1; á skóginum úti venku v lese, á gólfínu na podlaze, á moðrum úti v lesích, hafa hjálm á höfði mítí přílbu na hlavě; místo očekávaného ak.: er bylgjur gnúðu á borðunum když vlny s hukotem narážely na strany lodí (převalovaly se přes palubu) 9; u místních jmen: til eins bjár lítils, þess er heitir á Spangareiði k malé usedlosti, která se nazývá Na Spangareiðr I (43). — b) *časově*: á þeim degi t oho dne, á nefndum degi v ustanovený den, á gamals (totiž: manns) aldri ve vysokém věku, á þriggja manaða fresti po uplynutí

tří měsíci. -c) v jiných významech: Sigurðr perrir sverð á grasinu S. oðistil með v trávé, o trávu 19; Sigurðr fór ok steikti (hjärtat) á teini S. šel a opékal srdce na rožni 19; fyrri vilda ek seðja fugla á hræi þínu radðji bych chtěl krmít ptáky svou mrtvolou 9. — B. s ak. a) místně (kam?) do, na, směrem k, proti: riða á skógin, á heidina jeti do lesa, na pláñ; síðan hvart Guðrún brott á skóga pozððji se uchýlila G. do lesů 34; at þeir skyldu snúa á þann fjorð, er heitir Varinsfjorðr aby mířili do zátoky zvané Varinsfjord 9; þá bauð hann Volsungi konungi til síná Gautlandtu pozval (Siggeir) krále Volsunga k sobě do Gautlandu 4; á tvær hendr na obě strany. — b) poněkud volněji: hon brá á sik krákuham vzala na sebe podobu vrány 1; at hafi hon brugðit á sik þessu líki že vzala na sebe tuto podobu 5; Sigmundur leggrr hann á bak sér S. si ho položil na záda 8; vér loğðum á þá gjald uložili jsme jim pokutu 14; síðan skar hon þá á hals þak jim podřezala hrðla 40; at han skyldi riða á andlit Sigmundar (hunang) aby namazal Sigmundovi obličej medem 8; at þú þorðir at bera vápn á mik že ses opoždíl tasit zbrañ proti mně 18; fara, koma á fund e-s þrijiti ke komu, navštíviti koho; senda e-n á fund e-s poslati koho k někomu; þviat hann minnir Sigmund á sína harma þonevadž þřipomínal Sigmundovi zhusta jeho hoře 8. — C) absolutně, v platnosti přisloveně: þá kom á veðr mikít strhla se veliká bouře 17; at engi maðr vissi töl á že nikdo neznal jejich počet 17; munu engi líkendi á þykkja nebude se zdáti pravděpodobně 1(43); en með fýsing konungs ok qlu þvi, er á lá ale na přimlúvu krále a všim tím, co s tím souviselo 42; þat er á skorti brúðlaupsgerðina to, čeho se nedostávalo na svatební slavnosti 4; eigi er hægt at telja, herra, skip þau, er komin eru ór Norvasundum, eru á tólf þúsundir manna není snadno, pane, spočítati ty lodí, které přijely z Norvasundu; je na nich 12 000 mužů 9.

af (g. af) prep. s dat. od (srov. frá, ór), z, ze, s, se (shora dolů, pryč); — a) místně (odkud?): gengr heim af hauginum šel pak

s kopce domů 1; af skipum s lodí, af hendi z ruky, af landi í brott ze země pryč, af galgánum se šibenice, hon svarar af áhyggju af sínu sæti, sem áþt af báru odpověděla starostlivě se svého sídla jako labuť na vlně 29 (srov. pozn.). — b) časově: heðar af odtud, od té doby, od té chvíle; er vér erum lítt af barnsaldri ježto jsem sotva překročil dětský věk 13; — c) o jiných vztazích: — 1. znamenat původ: Valdamar af Danm þrk, karl af þjargi muž na skále 17, sloka 5 (= Rm. 18). — 2. původce: fær hann svá mikít lið af vínnum sínum dostal od svých přátel tak veliké vojsko 1; síðan þú vart geldr af dætrum j)tunsins od té doby co jsi byl zbaven mužství od dcer obra 9; ástsall af qlu fólki všeobecně oblíbený 15. — 3. prostředek: gerir hon svá af sínum brögðum zařídila to svými kouzly 7; ger nú eitt sverð af þínum hagleik zhotov mi með svou zručností 14. — 4. příčinu: æsir þóttuz mj þk hepnir af veidi sinni pro svůj úlovek se cítili časové štastni 14; af þvi proto, af þvi at protože, þonevadž; af ást z lásky, af áhyggju ze žalu, af miklu afi s velkou silou, af miklum móði ve velkém vzrušení; — 5. původ, a to látku, z níž je něco zhotoveno: hátr hans var af gulli jeho srst byla ze zlata 26; varðveit ok vel sverðsbrotin, þar af má gera gott sverð opatruj také dobře kusy meče; z nich bude možno ukovat dobrý meč 12. — 6. celek, z kterého se něco vyjímá: einn af konungs m)nnum, einn af goðunum; ok náða ek cengu af fenu já však jsem z toho pokladu neobdržel nic 14; af qllum þeim er (každý) z těch, kteří 23; Sigurðr gaf Guðrúnu at eta af Fáfnis hjarta S. dal Guðrúně jíst z Fáfnova srdce 28; þeir tóku orm einn ok af vargsholdi vzali haða a něco z vlčího masa 32. — 7. ve významu něm. von, mit u adj. fullr a slovesa fylla: at þeir fyldi belgin af gulli aby naplnili kůži zlatem 14; vár h)ll er full af harmi naše stñ je plna zármutku 31. — d) absolutně, v platnosti přisloveně: hann drakk af vypil to 10; hann tók við (horni) ok drakk af uchopil roh a píl 28; af mundi (resp. væri) nú h)fdut stata by byla hlava 44.

afbraðflga (k bregða) adv. výtečně, skvěle.

afburðarvænn (*k* afburð, bera af) *a.* mimo-
řádně krásný.

afkvæmi *n.* potomstvo.

afl *m.* výheň, krb.

afl *n.* síla, moc, vláda.

afla (*að*) provéstí, získati, zjednati.

afrek *n.* hrdinský čin.

afreksverk *n.* hrdinský čin.

áfjarn *a.* bojechtivý, bojelačný.

agnir *pl.* od ogn.

ágæti *n.* sláva, čest; til ágætis čestným způ-
sobem, at ágætum gera zvěstovati chválu.

ágætisverk *n.* slavný čin.

ágætligr *a.* proslavený, nádherný.

ágætr *a.* slavný, vynikající, nádherný.

áhlaup *n.* nájezd, přepadení.

áhugi *m.* myšlení, vroucnost, zantčení.

áhyggja *f.* nepokoj, starost.

aka (ól, ekinn) jeti, vézti, *s* neos. vazbou:

Hjördisi var ekit til skógar Hj. byla zave-
zena do lesa 11.

ákaflligr *a.* naléhavý, horlivý.

ákaftr *a.* prudký, mocný.

ákala *adv.* prudce, velice.

akarn (*g.* akran) *n.* žalud, akarn brunninn
pražené žaludy (*srov.* Genzmeriu překlad
Gudr. II 23, 4 akarn brunninn gebrannte
Eckern).

akr (*g.* akrs) *m.* (-rs) pole, role:

ákveðinn (od kveða á) *a.* pevný, určený, sta-
novený.

ala (*g.* alan; ól, alinn) — 1. zploditi, poro-
diti; — 2. živiti, vychovati, ala upp vycho-
vati; *að* 1. *srov.* at ek munda þeim einum
unna, er ágætr væri alinn že jen toho budu
milovati, kdo by se narodil jakožto nejslav-
nější 31.

albúinn *a.* hotový, připravený.

aldr *m.* (-rs) — 1. věk, stáří at gamals (totiž:
manns) aldri ve vysokém věku; — 2. staroba,
kmetství, aldri orpinn (od verpa) schýlený
věkem, hodně letitý; — 3. dlouhé období,
um aldr na věčné časy, po negaci kdy, vůbec
někdy, tj. vůbec nikdy.

aldri, aldrigi *adv.* nikdy.

aldrlag *n.* — 1. osud, úděl, los; — 2. konec
života, smrt.

álfr *m.* šotek, skřítek.

alín *f.* loket.

álit *n.* vzhled, vzezření.

álidinn *a.* ukončený, at álidnum degi pozdě
navečer.

alldjarfliga *adv.* velmi statečně.

aligamall *a.* velmi starý.

aliharðr *a.* velice tvrdý, velmi prudký.

alimikill *a.* značně velký.

allmjök *adv.* přespříliš, nadmíru, příliš mnoho.

allóvænn *a.* příliš nepřekný, nehezký.

allr (*g.* alls) — *a.* všecek, všechn, každý, celý;

þá nótt alla po celou noc; překládá se často
adv. zcela, úplně a *pd.*; hans líkami var
skapaðr allr við sik á hæð ok digrleik
jeho tělo bylo zcela rovnoměrně urostlé jak do
výšky, tak i do šířky 23; er (hann) eigi allra
tíu vetra neni mu ještě plných deset zim 7; at
ollu ve všem, po každé stránce; *gen. pl.* allra
zesiluje superlativ; allra helzt (od neldr)
nejvíce, nejčastěji; allra helzt er zejména
když, zvlášť když; *n.* alt má funkci zesilu-
jící; alt til aptans úplně až do večera, do
pozdního večera; alt til ins eina dag až do
dne své smrti; alt til þess, er až konečně;
alt um miðjan dag do odpoledních hodin;
gen. n. allz celkem, vcelku.

allvel *adv.* úplně, naprosto, rozhodně.

allz konj, poněvadž, protože, ježto.

allþykkir *a.* velmi tlustý.

allzháttar (*gen.* od allr, hátttr, též alls háttar)
všeho druhu.

allzkonar (*gen.* od allr, konr) všeho druhu.

álpt *f.* labuť.

alroskinn *a.* zcela dospělý.

alsagt *a. n.* er alsagt praví se všeobecně, je
však obecné mínění.

alvápnadr *a.* zcela vyzbrojený.

alþýða *f.* lid vcelku, obecný lid.

ambátt (*g.* andbahts) *f.* služebnice, služka.

ambáttarmót *n.* povaha, ráz, charakter služeb-
nice; at eigi sé ambáttarmót á henni že se
nechová jako služebnice.

ámæla (lt) vyčítati, předhazovati.

án *prep. s gen.* bez; vera án allz fjár být bez
vškerého majetku, být zbaven všeho ma-
jetku.

ána *ak.* od á s postponovaným členem.

anda (*að*) vydechnouti, zemřítí.

andi *m.* skřítek, duch.

andlát *n.* vypuštění ducha, smrt.

andlit (g. wlits) n. obličej, tvář.
 andspjall n. rozmluva, rozhovor, zábava.
 andvarp n. nabrání dechu, povzdech.
 angr n. starost, mrzutost.
 angra (að) mrzeti, rmoutiti.
 ann prés. od unna.
 annarr (g. anpar), qnnur, annat pron. a num. —
 1. jiný, druhý: annarr maðr jiný muž, ekki annat nic jiného; kapp ok hreysti, er hann hefir haft um hvern mann fram annarra (gen. pl.) bojovnou odvahou a statečností, kterou předčil každého z ostatních mužů, tj. každého jiného muže 13. — 2. jeden nebo druhý ze dvou: Sigurðr er eigi á aðra hqnd yðr. S. vám není k (jedné) ruce = nestojí vám po boku 32; annarr — annarr jeden — druhý (např. þau áttu tvá sonu, hét Helgi annarr, en annarr Hámundur 8); þtr annarr í barkann qðrum jedna (lasička) kousla druhou do hrdla 8. — 3. druhý: í annat sinn po druhé; annan dag eptir, annars dags příštího dne; en er þó hálfu fleira annat (lid) přece však je druhé vojsko jednou tak veliké 9 (viz hálf; srov. Komm. 2, 85; nesprávně Ranisch na str. 85 ein halb mal so groß místo einmal so groß).
 annarrhárr pron. jeden nebo druhý ze dvou; annarrhárr — eða buð — anebo.
 annarskostar (gen. od kost) jinak.
 annaz (að) míti péči o něco, obstarati.
 ansa, anza (að) starati se o něco.
 apaldr m. (-rs) 1. jabloň; 2. strom nesoucí plody tedy též eik dub.
 aptann m. večer; um aptan zvečera, navečer.
 aptansqngr m. večerní bohoslužba, nešpory.
 aprt (g. aftra) adv. zpět, zase; fara, koma aprt; lúka aprt zavřítí; skipta þeir aprt litum vyměnily si opět postavy 7; hvarf út aprt šel zpět ven = vyšel opět ven 32.
 ár (g. jër) n. rok.
 ár f. (-ar; -ar) veslo.
 árbakki m. břeh.
 árdagar m. pl. dní dávného věku; í árdaga v pradávých dobách, kdysí.
 arfr (g. arbi) m. dědictví.
 arinn m. krb, ohniště.
 árinna gen. od á se členem.
 árna (að) 1. provésti; — 2. dosáhnout, docíliti; — 3. prositi o něco, žádati o něco

(e-s) pro někoho (e-m): at hann árnaði þrælinum lífs že prost za život sluhy 39.
 arnar gen. od qrn.
 ársalr m. záclona, závěs u lůžka, koberec.
 árnadísfullr a. odvážný, smělý.
 áss (gen. ásar, dat. æsi; n. pl. æsir, gen. pl. ása, ak. ásu) m. ás, bůh.
 ást (g. ansts) f. láska, přitěň, af ást z lásky, af mikilli ást láskyplně, s velikou péčí.
 ástráð n. přátelská rada.
 ástsemð f. láska, upřímné přátelství.
 ástsæll a. oblíbený.
 at (g. at) prep. s ak. a dat.; — A. s ak. (ve významu časovém) po. — B. s dat. — a) místně; — 1. na otázku kde: na, v, u, při: hann lá at vatni ležel u vody: tvá at hqfði, tvá at fótum dva v hlavách, dva v nohách 33. — 2. na otázku kam; do, k, na: kómu at hqll Brynhildar přišly k stní Brynhildině 26; ádr þeir kœmi at landi než dosáhnou pobřeží 9; at Sigi ferr á dyraveiði že se Sigi jednou vydal na lov 1; þeir brugðu at honum knífi vytasili na něho nůž 39; Sigmundur hleypr at honum S. skočil na něho 8; en Lyngvi konungr ok brœðr hans safna nú her at sér ale Lyngvi a jeho bratři shromáždili kolem sebe vojsko 11; herra at qðrum jeden za druhým 3. — b) časově: v, při: at nefndum degi ve stanovený den, at ákvedinni stundu ve stanovenou dobu, at efsta skilnaði při posledním loučení 31; at lidnum tíðendum po těchto událostech 40 — c) v jiných významech: — 1. at bana verða způsobiti smrti, býti příčinou smrti 14; þiggja at gj f přijmouti darem 3. — 2. označuje prostředek: leika at gulli hráti si se zlatými kroužky 8. — 3. má význam zřetelový: spyrrja at nafni ptáti se po jméně. — 4. od, z: þiggja at mér at gj f přijmouti ode mne darem; at mínum vitrleik z mé chytrosti 21. — 5. vzhledem na co, k čemu; se zřetelem na co, k čemu: at aldrí vzhledem k stáří, úkunna at sýn neznámý svým vzeřentím 3, fyrir flestum mqnnum qðrum at allri atgervi předčil svou všestrannou dovedností v každém směru většinu ostatních mužů 8. — 6. podle, na, z: at ráði na radu, at boði na pozvání, at mínum qaemum podle mých rad, pokynů, at mínum

úvilja proti mé vůli, at því er podle toho, co; podle toho, jak. — 7. ve spojení s dat. neutr. adj. ve významu adv.: at öllu ve všem, po každé stránce; at illu kunnr zlopověstný, neblaze proslulý; at saklausu bez přičiny. — C. zdánlivě s gen.: heima at fedr míns (doplň: húsi). — D. absolutně: vera at býti na místě; sem ván var at jak se dalo očekávat 2; til enkis taka þess gagn var at (nechce se) něčeho chopit, z čeho kyne zisk I (43).

at adv. tím (u komp.) at nær tím blíže, at meiri tím větší.

at konj. — 1. před inf. = švédsky att, něm. zu, angl. to: att sofa, þatt veta a pod. — 2. aby, že ve větách účelových a účinkových s ind. nebo s konj; někdy před přimou řečí a před imperativem: ger nú annathvárt, at þú drep hann eda ek tek hann mér til mannz učin' jedno z obou: buð' ho zabij anebo já si ho vezmu za muže I (43). — Ve funkci relativní částice jako sem a er: spyr þess eina, at þetr sé attu (= at þú) vitir þej se jen po tom, co je lepší, abys to věděla 30; sá dagr at vér mættim njótaz ten den, kdy si vzájemně budeme náležeti 25.

-at viz a.

át'prét. od eta.

atburðr m. (-ar; -ir) událost.

atferð f. chování.

atgervi f. dovednost, zručnost, pohotovost.

atkvæði n. rozhodnutí, určení, výrok, með yðru atkvæði podle svého vlastního rozhodnutí.

átt, áttum viz ætt.

átt 2. os. prés., átta prét. od eiga.

átta prét. od etja.

átta (g. ahtau) num. osm.

attu = att þú.

auga (g. augó) n. oko, at þér vex alt í augu (všechno ti roste do očí) všechno nabývá v tvých očích hrůzostrašných rozměrů I (43). auglit (g. wlights) n. tvář, obzor, dohled, var hann ór augliti mér zmizel mi s očí I.

auka (g. aukan; jók, aukinn) rozmnožití, přidati, naplniti;

aumligr a. bídný, žalostný, přinášející neštěstí, věštitel neštěstí, zlo.

ausa (jós, ausinn) líti, polévati, vatni ausa politi vodou (o pohanském křtu): hann var vatni ausinn með Sigurðar nafni byl polit vodou a bylo mu dáno jméno Sigurd 13. austr adv. směrem k východu, na východ, na východě.

audligr (g. audags) a. bohatý, zámožný.

audna f. osud, zvlášt' příznivý osud, štěstí.

audnumaðr m. dítě štěstěny.

auðr (sthnēm. ót) m. (-s a -ar) bohatství.

auðvitat (auð- pref. znamenající tolik co snadno, vita věděti, určiti) n. part. pass. co lze snadno vědět, zřetelné, zřejmé, jasné.

ávallt adv. stále, vždycky.

ávandr (g. wans) a. chybějící, nedostávající se, e-m er ávant někomu chybí něco.

áverki m. poškození, poranění, rána.

ax (g. ahs) n. klas.

axlar viz oxl.

ázt viz eta.

B

bak n. záda, hřbet; á handar baki na hřbetě ruky.

baka (að) péci, bakaz ohřívati se.

bakfall n. pohyb těla dozadu při veslování; knúdu árar með stórum bakföllum zabírali hluboko vesly, naklánějice se přitom hodně dozadu 37.

bál n. hranice (k spálení mrtvol).

bana (að) zabíti, usmrtíti, s dat.

banadægr n. úmrtí den.

banasár n. smrtelná rána.

banasok f. příčina, důvod k zabíti.

band n. pouto.

bandingi m. zajatec, spoutaný zajatec.

bani m. 1. smrt, 2. vrah (= banamaðr)

banna (að) e-m e-t zakázati, překážeti.

bára (k bera) f. vlna.

bardagi m. boj, bitva.

bardagamaðr m. válečník, bojovník.

bariz viz berja.

barki m. hrdlo, chřtán, průdušnice.

barn (g. barn) n. dítě.

barnsaldr m. (-rs) věk, stáří dítěte.

barnstokkr m. strom dětí (snad proto, že rozmnožení rodu Volsungova bylo závislé na jablku; lze však čísti též branstokk. Edzardi navrhl čtení brandstokkr, tj. strom meče. Ódin vrazil, jak čteme v kap. 3., meč do kmene stromu, z něhož jej jedině Sigmund vytrhl). Srov. též Wilken 2, 16.

barnæska f. dětství.

barr (g. barizeins a. ječmenný) n. výhonek (obvykle u Jehličnatých stromů), větev, list.

bardt viz berja.

batna (g. gabatnan míti užitek; ađ) lepšíti se.

bátr m. člun, loď.

baugr m. prsten.

baud přét. od bjoda.

bađ přét. od biđja.

báđir, báđar, bæđi (g. bajôps; gen. beggja, dat. báđum, ak. m. báđa) pron. num. oba; bæđi — ok jak — tak; ve stejném významu bæđi — en.

bein n. kost, holeň, bérce.

beina (ađ) přispěti.

beinabót f. osvěžení, občerstvení, péče (vlastně to, co činí pohostění lepším).

beini m. pohostění, častování.

beita (kausat. k bita; tt) způsobiti, aby někdo kousal, beita haukum sínun loviti s ještěřaby (srov. něm. beizen, Beize, Beizhund atd.); způsobiti, učiniti zlo (illu); sverđi beita útočiti mečem.

beida (baidjan; dd) prositi koho oč (e-n e-s), vyzývati, požádati; beidaž vyprositi si co (e-s).

bekkr m. (-jar, -s; -ir) lavice.

belgr (g. balgs) m. (-s; -ir, gen. -ja) kůže (člověka nebo zvířete); kožený pytel, pytlík.

bella (g. halþjan; ld) obráti se, zabýváti se, glodi bella těšiti se.

belđ n. pás.

bera (g. bairan; bar, bárum, borinn) — 1. nésti, podávati; Borghildr bar mœnnum drykk B. roznášela (podávala) mužům nápoj 10; hon bar Sigurđi grimt ęl ona podala Sigurđovi zlomocný nápoj 30; þann veg hefir fyrir mik borit tak mně to připadalo, tj. měl jsem tušení 31; aldri komtu svá őr orrostu, at eigi bærir þú inn minna hlut nikdy ses nevrátil z boje, aniž jsi utrpěl újmu 40. — 2.

snáseti, trpěti, zkusiti; við þol bera s trpělivosti snáseti; var mér þat svá mikill harmr, at ek máttu trœtt bera to bylo pro mne tak veliké hoře, že jsem je sotva mohla snést 26; hverja giptu menn bera til síns endadags jaký osud budou mít lidé až do dne své smrti 25. — 3. přemoci, zdolati; opt verđu vér konurnar ríki bornar af yđru valdi avšak my ženy býváme zhusta zdolány vašim násillm 40. — 4. naroditi se; segir þú hann borinn fœkla jsi, že se narodil 26; emkat ek með bleyđi borinn nezrodil jsem se se zbabělosti 21, sloka 21 (= Sd. 21, 3). — intrans.: at stóru bar že to bylo velmi významné, tj. daleko 1. — s prep. a adv.: bera vápn á mik útočiti proti mně 18; bara af e-m: bar þó ein af ęllum jedna předčila všechny ostatní 9; hon bar mjok af ęđrum konum um vænleik svou krásou vynikala nad ostatní ženy 41; bar þó af framganga þeira brœdra přece avšak útočné pronikání jejich bratřil nabývalo púdy 38; bar ek af mér, sem ek máttu, þat er ek var í konungshęll avšak myšlenku, že jsem byl v královské stni, jsem potlačoval, jak jsem jen mohl 31; bera saman sebrati; bera til e-s přiměti k čemu; en eigi berr nauðsyn til at frýja oss avšak není třeba mně ji (chrabrost) upřáti 13; bera upp vytahovati (z proudu); hann bar upp fiska með munnri sér chytal, lovil ryby (do tlamy) 14; v jiném významu: bera upp přednésti, vyjeviti, dáti najevo; þótt vant sé upp at bera ač není přijemné to vyjeviti 42; þeir bera upp býnordit přednesli mu svou žádost 29.

berfœtr a. bosý.

berg, hjarg (g. baírgahei) n. hora, skála.

bergnęs f. (-nasar; -ar, -r) předhoři, skalní výběžek.

berja (barda, bariđr — bardr) býti, berja grjóti ukamenovati; berjaz býti se, bojovati.

berki viz b þrkr.

bernska (g. barniski) f. dětství, mládí.

berr a. nahý, obnažený.

betr, bezt adv., komp. a superl. od vel, lépe, nejlépe.

betri, beztr (g. batiza, batists) a., komp. a superl. od góđr, lepší, nejlepší.

beđit part. přét. od biđja.

bedr (g. badi) n. (-s a -jar; -ir) *lůžko, postel.*
bifaz (fđ, ad) *chvěti se, třásti se.*

bila (ad) *povoliti, ustoupiti, selhati, neosvědčiti se při zkoušce.*

binda (g. bindan; batt, bundum, bundinn) *vázati, svázati, ovázati, potvrditi (přisahami).*

bita (g. beitan; beit, bitum bitinn) — 1. *kousati, hrýžti, štípiti.* — 2. *řezati (o zbraních):* at þá bitu eigi járn že ñim (brněním) žádna ocel neublížila 44; *neosobní vazba:* beit (tj. brynju) sem klæði brnění bylo rozřiznuto jako šat 21; hon spurði, hvat svá var máttugt, er beit brynjuna ona se tázala, co bylo tak silné, že rozřizlo její krunýř 21. — 3. *porušiti, zničiti:* hana munu bita Bikka rád zlé rady Bikkiho ji však zničit 33. — 4. *bita fyrir intrans. rozhodovati, býti rozhodující:* þiat þeir hefðu jafnan minna hlut ór málum, þótt þetta biti nú fyrir nebol při sporech přišli vždycky zkrátka, ačkoli poslední událost (že totiž Hjordis dala přednost starému Sigmundovi) byla tu rozhodující 11; þóat þetta biti fyrir of hans rád ill leč (vlastně: ačkoli) tato rada byla nejspolejší z jeho zlých rad (srov. M.-M., str. 393 Now many an ill rede had he given the king or this, but of all his ill redes did this sting home the most) 42.

bitr (g. baits) a. *ostrý.*

biða (g. beidan; beid, biðum, beðinn) — 1. *očekávati, čekati;* — 2. *snášeti, trpěti.*

biðja (g. biðjan; bað, báðum, beðinn) — 1. *prositi koho (e-n) zač, oč (e-s):* þess vil ek biðja þik o to chci tě poprositi 5; nú bið ek þik, Gunnarr, efstu þenar þrosim tě, Gunnare, o poslední prosbu 33; biðja konu nebo biðja konu til handa sér ucházeti se o ženu; biðja e-m e-s *prositi za koho oč (v jeho prospěch):* þú biðr bræðrum þinum meira þols þrosið za větší zlo pro své bratry 5; bið ek þeim eigi lengra neprosim déle za ně 5; ekki muntu þér verri (gen.) biðja ty si nemůžeš nic horšího přát 31. — 2. *s infín., resp. s at a konj., žádati, rozkázati, nakázati, přáti si:* biðr hana ferra konungi (eplit) požádal ji, aby zanesla jablko králi 1; báðu engum at meini verða vyslovili přání, aby nebyly (vlči kůže) nikomu na škodu 8; hann bað

troll taka úlfhamina þrál sí, aby ðasi sebrali vlči kůže 8; hon bað þá vel fara þrála þim, aby se þim v životě dobře vedlo (Ranisch Gloss. 93 *nevystihl smysl:* sagte ihnen Fahrwohl, wünschte ihnen Glück auf die Reise; lépe Herrmann str. 56: und wünschte ihnen alles Gute fürs Leben) 8; bað hann vel fremjaz þrál mu, aby zdrně pros þival 8; bað at þær skipti apr litum požádala ji, aby si opět vyměnily postavy 7.

bjár viz bær.

bjarg — berg.

bjarga (g. baírgan; barg, burgum, borginn) *ukryti, uschovati, zachrániti, chrániti.*

bjargrúnar f. pl. *pomocné runy (zvl. vzhledem k pomoci při porodu).*

bjargsnos f. *předhoří, skalní výběžek.*

bjó přet. od búa.

bjórr m. *pivo.*

bjóða (g. biudan; bauð, buðum, boðinn) — 1. *nabízeti, podávati komu (e-m) co (eitt a také inf. s at):* Alsvídr býðr honum með sér at vera A. mu nabídl, aby zůstal u něho 24; býðr at þœta henni með gulli nabídl se, že ji vyplati pokutu ve zlatě = nabízel jí pokutu 10; bauð at binda sár hans nabíðla se, že mu ováže rány 26. — 2. *pozvati, obeslati, povolati koho (e-m):* bauð hann Volsungi til sín pozval Volsunga k sobě 4; bjóða þeim til veizlu pozvati je na hostinu 35; bauð þangat mǫrgu stórmenni pozvala tam mnoho vznešených lidí 10. — 3. *s adv.:* bjóða fram doctr sínar nabízeti své dcery 28; ek buðumz (u z pl. přet. místo baudumz, resp. baudmk, baudumk; srov. H. Andersen l. c. § 174) til at verja landit nabíðla jsem se hájit zemi 31; synir Hundings bjóða út her synové Hundingovi povolali do zbraně vojsko 9; bjóða við alt þat gull nabízeti za to (= za meč) všechno zlato 3.

bjugguz viz búa.

björn m. (bjarnar; -ir, ak. -u) *medvěd.*

blanda (g. blandan; blatt, blend um, blandinn, obvykle -að) *míchati, mísiti; blanda blódi saman:* er þit blondudud blódi saman Sigurðr ok þú že jste o ba, Sigurð a ty, smísili spolu krev (tj. zavázali se vzájemně přísahami v pokrevní bratrskou věrnost; srov. kap. 28 a příslušnou poznámku) 33;

blanda hjörlegi saman: Hvé heitir sá hólmr,
er blanda hjörlegi Surtr ok æsir saman?
*Jak se jmenuje ostrov, kde Surtr a ásové smíst
spolu vlhkost meče (krev, tj. budou bojovat)?*
18.

blár *a. modrý.*

blása (*g.* uflásan; blés, blasinn) *troubiti;*

Guðrún blæs qndunni G. vzdychá.

blaut *a. měkký, slabý, bez síly.*

blauðr *a. váhavý, nerozhodný, zbabělý.*

blað *n. list, stjórnar blað kormidlo.*

bleikja (*kt*) *bíliti, bleikja hadda mýti vlasy.*

bleyðfi *f. zbabělost.*

bleyðimaðr *m. zbabělec.*

blikja (*bleik, blikum, blikinn*) *třpytiti se,
lesknouti se.*

blíða *f. přívětivost.*

blíðr (*g.* bléips) *a. veselý, radostný; komp. adv.*

blíðara snadněji, lépe.

blóm *n. kolekt.: květiny a listy, listí.*

blómi *m. = blóm, standa nebo vera með
miklum blóma býti ve veliké vážnosti.*

blóta (*g.* blótan; blét, blotinn) *obětovati; iðrar*

blotnar vnitřnosti obětovaných zvířat.

blótjarl *m. jarl lpici na svém pohanství.*

blóð (*g.* blóþ) *n. krev.*

blóðreffill *m. hrot meče (srov. ASB 17, 75: „die
abgerundete Spitze an zweischneidigen
Schwertern“).*

blóðugr *a. krvavý.*

blóðqrn *m. krvavý orel; rista blóðqrn á baki
e-m vyřezati někomu krvavého orla na zádech
N 6.*

blunda (*að; k blindr*) *zavřítati oči, mžikati,
mžourati očima.*

blæja *f. přikrývka, pokrývka.*

bókrúnar *f. pl. runy vřtý do bukového dřeva,
bukové runy.*

bogi *m. luk.*

ból *n. obydlí, přibýtek.*

bóndi *m. (pl. bœndr) — 1. sedlák, — 2. pán
domu, manžel.*

bónorð *n. požadavek, námluvy, ucházení se
o ruku (Brynhildy).*

borgarhlíð *n. hradní brána.*

borgit *viz bjarga.*

borinn *viz bera.*

borð (*g.* fótubaurd) *n. — 1. okraj lodi, paluba;
— 2. stůl.*

borði *m. koberec s vetkanými vzorky, obrazy;
snad také vyšivací rám (slá borða pracovali
na vyšivacím rámu anebo prostě: tkáti;
ganga til borða jiti tkát).*

borðker *n. stolní pohár.*

bót (*g.* bôta) *f. (-ar; bœtr) pokuta, náhrada,
úleva, náprava, pomoc, odpomoc.*

boð *n. — 1. poselství, — 2. nabídka, — 3. po-
zvání, výzva, — 4. příkaz, rozkaz.*

boðsmadr *m. host.*

brá *prét. od bragða.*

bragð *n. — 1. rychlý pohyb, — 2. pl. lest,
kejkle, úskoky.*

brandr *m. čepel meče.*

brátt *viz bráðr.*

brattr *a. příkrý, strmý, srázný.*

braut *f. viz brott.*

brauð *n. chléb.*

brauðgerðr *f. zedělání na chléb, příprava
chleba.*

bráðaluss *a. bez žrádla.*

bráðr *a. rychlý, hbitý, čilý, n. bratt jako adv.
rychle, brzy.*

bragða (*brá, brugðum, brugðinn*) — 1. *dáti
do rychlého pohybu (s. dat.), vstřítati: hann
brá fingrinum í munn sér vstřítíl si prst do
úst 19; kývati hlavou (hqfði), vytáhnouti meč
(sverði), vytasíli nůž (knífi), bragða á sik
krákuham vřtiti na se podobu vrány, sejmouti,
odhřnouti brá af henni klæðum odhřnul z ní
pokrývky 31. — 2. předhazovati, vyčítati:
eigi skulu meyar þvi bregða sonum mínum
nikdy nesmějí dívky vyčítati mým synům 5;
bregðr þú mér, at předhazuješ mně, že 18.
— 3. porušiti: fríði mír, mínum svefni
múj spánek; ef eigi er skjótt brugðit þessum
ráðahag nebude-li toto manželství rychle
zrušeno 4; en nú er þvi öllu brugðit to vše
je nyní porušeno 31; má þvi nú ekki bregða
to se už nedá změnit 31. — 4. bregðaz
nězdařiti se, zhatiti se; þat bráz honum
nezdařilo se mu 12. — 5. s prep. a adv.:
bráz á fótinn opfel se o nohu 44; bregðum
eigi af þessu neodchylme se od toho = ne-
poruše však tuto smlouvu 8; í þvi hqfðu
þeir af brugðit boði móður sinnar tím
porušili příkaz své matky 44; hon brá í
sundr augum pozdvihla oči 42; brá upp
geirinum fyrir honum napřáhl proti němu*

oštép 11; er hann brá við sverðinu kðyð mávl meðem proti němu 15; hon bregðr við fast ta se usilovně vzpírala 5; hann bráz ekki við nevzpíral se tomu 7.

breiða (g. usbraiddjan; dd) *prostitíti.*

breidr (g. braiþs) a. *široky.*

breni m. *vlna, vlnobítí.*

brenna f. *spálení (mrtvolý), žeh, zpopelnění.*

brenna (g. brinnan; brann, brunnum, brunnin) — 1. *hořeti (intr.), státi v plamenech, šlehati; hann brann spáil se 19. — 2. spáliti se, shořeti: akarn brunnin (čekali bychom qlurn br.) pražené (připálené) žaludy 34, sloka 29 (= Guðr. II 23,4).*

brenna (g. gabrannjan; nd) *spáliti.*

bresta (brast, brustum, brostinn) — 1. *puknouti, rozpadnouti se v kusy; — 2. chyběti, scházeti, chybiti, nezdařiti se, mizeti; valt er hamingjunni at trystaz, at eigi bresti hon na štěstí se nelze spoléhat a nelze mu důvěřovat, že neuprchne 42.*

brigzla (ad) *předhazovat někomu něco, vyčítati.*

brigða (gð) *změnití, porušiti, státi se věrolomný; at brigða þessu við hann at saklausu dopustiti se vůči němu v té věci bez důvodu věrolomnosti 4.*

brimrúnar f. *pl. runy přibojé.*

brjóst (g. brusts) n. *prsa, hrud.*

brjóstgerð f. *popruh.*

brjóta (braut, brutum, brotinn) *lámati, zlomiti; brjóta upp vyraziti; Hogni braut upp hliðit 37; brjótaz vzpirati se: hon brýz ekki við því ona se proti tomu nevzpírala 7.*

brosa (st) *usmívati se, pousmáti se.*

brot n. *kus, úlomek, zlomek.*

brotinn part. *prét. od brjóta.*

brotna (ad) *rozlomiti se, rozpadnouti se.*

brott (k braut f. cesta) *adv. pryč, dále, srov. též á braut, á brott, á brottu, í brott ve spojené se slovesy pohybu, jako např. hlaupa, hverfa, fara, fylgja a j.*

brotthvarf m. *zmizení.*

bróðir (g. brôþar) m. (-ur, brœðr) *bratr.*

bróðurband m. *bratrovrah.*

bróðurgjöld n. *pl. pokuta za zabiti bratra.*

brú f. (-ar; -ar) *most.*

brugðu, **brugðinn** *viz bregða.*

brún f. (-ar; brýnr) *obočí.*

brúnn a. *hnědý.*

brúðlaup (brúðhlaup) n. *svatba, svatební slavnost; gera, drekka brúðlaup slaviti svatbu.*

brúðlaupsgerð f. *svatební slavnost, svatební hostina.*

brynja (g. brunjô) f. *brnění, krunýř, pancíř.*

brynja (ad) *obrniti, pancéřovati.*

brynjuhringr m. *kroužek, obruč u pancěře.*

brýnn *viz brún.*

brynþing n. *thing, tj. shromáždění brnění, bitva; brynþings valdr bojovník, válečník.*

brýtr, **brýz** *viz brjóta.*

brœðralag n. *bratrství, sverjaz í brœðralag vstoupiti přísěžně v pokrevní bratrský svazek, zavázati se vzájemně přísahami v pokrevní bratrskou věrnost 28(26).*

búa (g. bauen; bjó, bjuggum, búinn) — A. — 1. *bydliti; bjó þar karl sá, er Áki hét tam byddel jeden starý muž jménem Áki I (43); búa saman žiti spolu jako manželé, búa èptir zústati, búa í fjotrum býti v poutech; en þó býr grimt undir avšak vézi za tím vztek 30; en flátt bjó undir ale skrývala se za tím lest 37. — 2. obývati: búa setr með konungi žiti, bydliti s králem, míti společné sídlo s ním 9; búa eina rekkju šdíletí jedno lože 29. — B. vypraviti, zaříditi, připraviti, vyzbrojiti, ozdobiiti: búa veizlu připraviti hostinu, búa ferð vypraviti se na cestu, búa vápn, hesta, hjálma; þær bjugguz með gulli ok mikilli fegrð ozdobiily se zlatem a velkou nááherou 26; hon hafði svá búit þeira herklæði pripravila jim tak jejich brnění 44; qlí hans vápn váru gulli búin všechny jeho zbraně byly zdobeny zlatem 23; eruð at engu búinir nejste k ničemu vyzbrojení 38; Heimir var vel at ípróttum búinn H. byl obdařen dovednostmi I (43); er hann er búinn kðyð byl připraven I (43); spyrr Sigmundr, hvárt búit se bráudit tu se ho S. zeptal, zda je chléb hotov 6; er svá búit um kveldit tak se měly věci večer 31; Heimir kvað nú svá búit vera mundu H. řekl, že při tom asi zústane 29. — S preposicemi: búaz til heimferdar vypraviti se na zpáteční cestu domů 4; búa um e-t pečovati o něco, búa um lík e-s: nú er búit um lík Sigurðar nymt bylo o Sigurðovu mrtvolu*

postaráno 33; búaz um *připraviti si nocleh*; mælti, at hann skyldi þar um búaz *řekla*, aby se tam zařídil na nocleh I (43); búaz víd e-u *konati připravu k čemu*: b. víd veizlunni, b. víd bardaga; þar búiz (*part. prêt. refl. z pův. búitsk*) víd veizlu *pak se strojila hostina* 29.

búkr *m. břicho, život.*

búnaðr *m. výzbroj, oděv, šaty.*

búníngur *m.* = búnaðr.

buðu *viz bjóða.*

búðu = *imperat. 2. sg. redupl. slovesa bú s enkliticky připojeným zájm. þú (o změně þú v -ðu atd. srov. Andersen § 133,3; Steblin—Kamenskij § 100, 2; Gutenbrunner § 69, 6 a § 102,2 nejdůkladněji ovšem A. Noreen § 465).*

bygghlaða (*bygg n. ječmen*) *f. stodola.*

byggja, starši byggva (*gd*) *obývati.*

byggð *f. obydlí, obývaný kraj.*

bylgja *f. vlna.*

byrja (*gd*) *uzavřítí, zamknoutí.*

byrr *m.* (-jar; -ir) *přiznivý vítr.*

byrða (*rd*) *do (nástěnných) koberců (bordí) tkátí, zobrazítí.*

bystr *a. (vlastně part. prêt od slovesa byrsta „to furnish with bristles, to cover as with bristles“ k subst. burst, bust f. štětina, hřeben střechy) opatřený hřebenem střechy,*

borg gulli bysta hrad se zlatým hřebenem střechy 29 (Zoëga na str. 81 s. v. byrsta: with the gable-head mounted with gold).

bœða *konj. prêt. od bidja.*

bœði *n. od bádir.*

bœn *f. prosba, modlitba.*

bœr *m.* (-jar, bjár; -ir) *obydlí, dvorec.*

bœta (*g. bôtjan; tt*) *učinítí lepším, učinítí zadost, odčinítí, zaplatítí pokutu, napravítí; spyrr, hverju þeir vilja bœta Guðrúnu son sinn ok mann vypsávala se, jakým způsobem chtějí zaplatit Guðrúně pokutu za syna a za muže 34; þetta it illa verk fám vér aldri bœtt tento zločin nebudeme moci nikdy napraviti 32; þótt hann hefði óengan fyrri bœtt mann aðkólí þéðttím žádnému muži pokutu neplatil 10; lætr þú nú, sem þú munir yfir bœta teð se tváfíð, jako bys to chtěla napraviti 30.*

bœxl *n. \ plece, lopatka.*

bœl (*g. balwjan, balweins*) *n. škoda, neštěstí, zlo.*

bœlvasmíðr *m. původce zla.*

bœnd *pl. viz band.*

bœrk *m.* (barkar, berki; berkir, bœrkru) *kůra.*

bœrn *pl. viz barn.*

bœrðu, bœrðuz *prét. od berja.*

bœðfrœkn *a. odvážný, srdnatý v boji, bojechtivý.*

D

daga (*ad*) *rozednivati se.*

dagr (*g. dags*) *m. (dat. degi) den; um daginn přes den, um daga ve dnech, ve dne, annars dags přístího dne, annan næsta dag eptir den nato; alt til ins eina dags až do dne své smrti 18.*

dáligr *a. škodlivý, zlý, nešťastný, bídný.*

dalr (*g. dal*) *m.* (-s; -ar, -r) *údolí, důl.*

dansk *a. dánský, danskr at kýni Dán.*

ðaprligr *a. zasmušilého, smutného vzezření.*

daudi (*g. dauþus*) *smrt.*

daudr (*g. dauþs*) *a. mrtvý.*

deila (*g. dailjan; ld*) — 1. *oddělití, odloučítí*, — 2. *deila víd e-n hádati se, hašteřítí se, svářítí se.*

deild *f. 1. podíl, 2. spor, rozepře.*

deyfa (*g. gadaubjan; fd*) *otupítí, upokojítí, ukonejšítí.*

deyja (*g. diwan; dó, dáinn*) *zemřítí; er hann skal deyja frá sínum góðum kostum ok svina geymslu má-li zemřítí a zřici se svého dobrého bydla a prasat svěřených jeho dozoru 39.*

digr (*g. digrei f.*) *a. tlustý.*

digrlékr *m. tloušťka, šifka.*

dirtd *f. odvážnost, troufalost, smělost.*

dis (*g. filudeisei f. chytrost*) *f. ženská, chrátnictvost, bohyně (srov. E. H. Meyer, Die Mythologie der Germanen, Straßburg 1903, str. 25d; ..Disir., worunter sie halbgöttliche Weiber verstanden, bald Nornen, bald Walküren, bald Schutzgei-*

ster. Ihnen scheinen die weit ungenauer charakterisierten Idisi in Deutschland zu entsprechen. — *Srov. norna a hamingja*).

djarf *a. odvážný, statečný.*

djúp (*g. diupei f.*) *n. hloubka, hluboké místo.*

dó *prét. od deya.*

dómr (*g. dóms*) *m.* — 1. *úsuděk, posudek, mínění,* 2. *soud, plný počet soudců;* í fulla dóma fara scházeti se, jeti k soudu v plném počtu, *tj. k soudu pravoplatnému; á því þingi, er þjódir skulu í fulla dóma fara na sněmu, když se scházejí mužové v plném počtu k soudu 21, 9 (= Sd. 12, 7—9); srov. Larsenův překlad: naar fuldtalligt paa Folkets Tingsted man dømmerte Domme (Genzmer, Die Edda II, str. 169, 2: . . . auf dem Ding, da die Degen ziehn zu gerechtem Gericht).*

dóttir (*g. daúhtar*) *f.* (-ur; doetr) *dcera.*

dótturson *m. syn dcery.*

draga (*g. dragan; dró, drógum, dreginn*) *táhnouti, sejmouti, hoditi, natáhnouti, přiložiti:* þá dró Óðinn hringinn af handi sér Andvaranaut tu sñal Ó. prsten A. se své ruky 14; mælti hann, at belg skyldi draga á hofud henni nakáral, aby jí byl přes hlavu hozen pytel 42; hann dregr þetta (bladit) yfir sárit Sinfjötla přiložil jej (list) na ránu Sinfjöllího 8; dregr fast tahal jím (mečem) silně sem a tam 8; en nú dregr hon (ylgr) vedrit af honum, þar sem hunangit var á ridit ale tu ho (vlčice) vřtřila tam, kde byl pomazán medem 5; draga saman her stáhnouti vojsko; neos. vazba: eigi skal hon ok vel klædd vara, mun þá saman draga várn yfirlit nebude chodit dobře oblečena, pak se náš zevnějšek (tj. zevnějšek Ákiho, Grímy a Áslaugy) vyrovná, tj. pak se nám bude rovnat svým zevnějškem I (43). — *med. dragaz táhnouti se; Sigurðr bað þá mannhundinn brott dragaz S. vyzval pak netvora, aby se odtud klidil N VII.*

drakk *prét. od drekka.*

dráp *n. zabítí, vražda, usmrcení.*

draumur *m. sen.*

áreginn *part. prét. od draga.*

drella (*g. draibjan; k drifa fð*) *hnáti, postřikati, pokropíti koho (e-n) čim (s dat.), rozšířovati.*

dreki m. — 1. *drak,* — 2. *loď ozdobená na přídi dračí hlavou a končící v zádí ohonem.*

drekka (*g. drigkan; drakk, drukkum, drukinn*) *ptiti; ok síðan drukku þeir með gleði inn bezta drykk a pak popfjeli s veselostí nejlepši nápoj 35; drekka brudlaup til konu slaviti svatbu: drekkr Sigurðr nú brúðlaup til Guðrúnar S. slavil svatbu s G. 28; ok at þessi veizlu drekkr Atli brúðlaup til Guðrúnar a při této hostině slavil Atli svatbu s G. 34; drekka erfi eptir e-n konati tryznu: ok muntu þá erfi drekka eptir okkr ok Svanhildi a budeš pak moci slaviti tryznu za nás oba a za Svanhildu 43. — drukkinn opilý. — drekka af víz af.*

drengillga *adv. mužně, statečně.*

drengskapr *m. čackost, chrabrost, velkomyslnost.*

drepa (*drap, drápum, drepinn*) — 1. *bíti, strčiti; hann drap strengina með tánum drnkal palci na struny 39; — 2. zabíti, zavražditi.*

dreyma (*mð*) *míti sen, zdáti se; neosobní vazba: mik dreymir, at nebo sem zdá se mi, že; mik dreymdi um hana zdálo se mně o ní 26; mik dreymir eitt (ak., zřídka nom.): Guðrún réð drauminn ok kvæð þatt fyrir eldi, er járn dreymdi G. vyložila sen tak, že to znamená oheň, když se zdá o železe 35; er þat fyrir yxnum, er orna dreymir znamená to voly, když se zdá o orlich 36; þviat jafnan dreymir fyrir vedrum nebot obyčejně má člověk sny před bouřemi 26.*

dreyri *m. krev tekoucí z ran, cruor (na rozdíl od blóð sanguis).*

dróttning *f. královna.*

drukinn *part. prét. od drekka.*

drukna (*að*) *utopiti se.*

drykkja *f. pítí, nápoj, doušek; hastina, pitka.*

drykkjuborð *n. stól (kolem kterého sedí hodujiči společnost).*

drykkur *m. pítí, nápoj.*

duga (*g. dugan; gð*) *býtí schopen, býti k prospěchu, pomoci: ef hugr dugir jestliže budu mít k tomu odvahu 14; en hon mátti ekki duga þeim pomoci jím však nemohla 5; skal (þú) biðja dísir duga máš o pomoc prositi dísy 21, sloka 12 (= Sd. 9, 6); dugandi menn statečnī mužové 38.*

dúkr m. sukno, látka.
dul f. blud, klam, přelud, bludné domnění.
duliz viz dylja.
dvelja (d valda, dvalidr — d valdr) *zdržovati, překázeti, protahovati, dveljaz* *zdržovati se, prodlévatí.*
dvergr m. trpaslík.
dylja (dulda) *ukrývati, utajiti, zatajovati, dyljaz* *vid e-t něco zatajovati; dyljumz eigi* *við, at ek hygg* *Grimhildi eigi vel nezatajuji to, že nejsem s* *Grimhildou spokojena 30; vér* *høfum* *duliz (z pív. dulitsk) við* *my jsme to* *skrývali 32 (nechtěli jsme tomu věřiti).*
dýna f. polštář, poduška.
dyr (g. dius) *n.* zvíře, hlavně vysoká zvěř, jelen.
dýra-umbúningr m. dveřní rám.
dýraveidr f. hon, lov na divokou zvěř.
dýrgrípr m. drahocenná věc, skvost, klenot.
dýrlligr a. drahý, drahocenný.
dýrr (g. daúr n., daurð f.) *f. pl.* (dura, durum — dýra, dýrum) *dveře.*

dýrr a. nádherný, drahý, drahocenný, skvostný.
dýrðlligr a. = dýrr, dýrlligr.
dægr n. půl dne (12 hodin), den nebo noc; *it tíunda* *hvert* *dægr* *každého* *pátého* *dne.*
dægrrar n. průběh dne, denní doba.
dœl konj. přét. od deýja.
dœmi n. (ponejvíce pl.) — 1. *příklad, doklad, vzor*, — 2. *vzor k napodobování; at* *mínun* *dœmun* *podle* *mých* *rad.*
doggskór (dogg rosa, skór bota) *m.* (tedy Tauschuh = die Spitze der Scheide, dewshoe, jak doslova překládají P. Herrmann a E. Magnússon & W. Morris; Zoëga: chape of a sheath) *pochva meče, zejména spodní její část s kováním (skór): er hann óð* *rugagrinn* *fullvaxinn, þá tók* *nidr* *doggskórin* *á* *sverðinu* *akrinn* *uppstandanda* *když šel* *zralým* *žitništěm, dotýkal se* *hrot* *pochvy* *jeho* *meče* *rovně* *stojících* *klásů 23.*
dökkörunaðr a. tmavovlasý.

E

ef (g. ibai) *spojka* — 1. *ve větách podmínkových; když, -li (s* *indik. a* *konj.);* — 2. *v nepřímých větách tázacích: zda, zdali, -li.*
efna (nd) *vykonati, splniti.*
efnl n. látka, materiál, stav, poměry.
efnl, efstr a. *komparat. a* *superl.* — 1. *vyšší, nejvyšší; it* *efra* *na* *hořejší* *části;* — 2. *pozdější, poslední.*
egg f. (-jar; -jar) *roh, hrot, ostří, okraj.*
eggja (að) *poháněti, popouzeti.*
eggjan (resp. eggjun) *f. popouzení, eptir* *eggjun* *z* *popudu, na* *podnět.*
eiga f. *vlastnictví, majetek.*
eiga (g. aigan; á, áttu, áttir) — 1. *míti, vlastniti: þau áttu* *tíu* *sonu* 2. — 2. *míti* *co, zabývati se* *čím, podstoupiti* *co, pustiti se* *do čeho: þeir* *eiga* *harda* *orrostu* *podstoupili* *tuhý* *boj* 9; *hann* *herjar* *nú* *viða* *ok á* *margar* *orrostur* *veðl* *nadále* *války* *a* *þouštél* *se* *do* *četných* *bojů* 10. — 3. *míti* *co* *dělat, musiti, býti* *povinnen* *atd.: eiga* *ilt* *at* *launa* *míti* *povinnost* *odměniti* *se* *za* *zlé; mart* *ilt* *eigum*

vér *þeim* *upp* *at* *inna* *mnohý* *zločin* *þim* *musíme* *přidíst* *k* *tíži* *(na* *vrub)* 31; *sem* *enga* *leið* *muni* *eiga* *at* *vera* *nema* *svá, sem* *hann* *segir* *jako* *by* *tomu* *nemohlo* *být* *jinak* *než* *tak, jak* *to* *byl* *řekl* 23. — 4. *s* *preposicemi* *a* *adv.: Hogni* *átti* *son* *eptir* *H. zanechal* *po* *sobě* *syna* 40; *eiga* *e-t* *undir* *e-m* *míti* *u* *někoho* *něco* *k* *dobru: eigum* *vér* *þá* *engan* *trúnað* *undir* *honum* *né* *vingan* *nemůžeme* *očekávati* *ani* *věrnost, ani* *přátelství* 4; *eiga* *e-t* *við* *e-n* *míti* *s* *kým* *co* *dělat, eiga* *of* *gott* *við* *mik* *býti* *v* *příliš* *dobřím* *pooměru* *vůči* *mně: engi* *gat* *þess, at* *hann* *ætti* *of* *gott* *við* *mik* *né* *eitt* *sinn* *nikdo* *nemůže* *řici, že* *by* *ani* *jedenkrát* *nebyl* *se* *mnou* *v* *dobřím* *pooměru* 30.
eigi *záporné* *adv. ne.*
eign (g. eign n.) *f. majetek.*
eigna (að) *přisouditi, přířknouti; eignaz* *přisvojiti* *si, převlastniti* *si, zmocniti* *se, ztskati.*
eik f. *dub, strom* *vůbec.*

einnælli *n.* rozhovor mezi čtyřma očima, tajný rozhovor.

einn (*g.* ains), ein, eitt — 1. *číslovka*: jeden; þau áttu tíu sonu ok eina dóttur mæli deset synn a jednu dceru 2; at þau hafi eina rekkju um nóttina aby spali v noci v jedné posteli 7; hafa eitt auga míti jedno oko 11. — 2. *zájm.* neurčitě, často ve funkci neurč. *členu*: jeden, nějaký, jistý: einn þræll (nějaký) sluha, eitt epli jablko, einn dag jednoho dne, einn dvergr heitir Andvari jistý trpaslík se jmenuje A. 14; eitt sinn skal hverr deyja jednou musí každý člověk zemřít 5; til ins eina dag až do toho jednoho (posledního) dne = až do dne své smrti 18. — 3. *a.:* jediný, sám (často přeložit *adv.*: jen, jediné, pouze atd.); má hann þá ráða gullinu því inu mikla einn pak může vládnout ohromným pokladem sám 19; fjórir váru vér bræðr, ok em ek nú einn eptir čtyři bratři jsme byli a teď jsem zůstal já jediný (naživu) 38; vildi eigi synja henni vistar einni konu že nechce jí jakožto osamělé ženě odepřít přístřeší 7; fár einn jen málo lidí, málokdo 23; ellifu einir jen jedenáct, lít eitt jen zlo. — einn saman samotný, osamělý, o samotě 14; at eins (snad místo einastu) jediné, toliko, jen 30. — *gen. pl.* einna (*srov.* podobně v zesilující funkci allra) zesiluje, zejména před *superl.*: engi er einna hvatastr nikdo není ten nejstatečnější (každý se setkal se silnějším) 18; samir þat einna to jediné se sluší 4.

einnhverr, einhver, eitthvert *zájm.* neurč., též jako neurč. *člen*: nějaký, jakýsi, jeden: einhvern dag jednoho dne, eitthvert sinn jednou, einshvers staðar někde.

einsýnn *a.* jednooký.

einvígl *n.* souboj.

eira (*rd*) *šetřiti*: lít eirdi hann sér í slíkum orðum málo šetřil takovými slovy 37.

eitr *n.* jed.

eitrormr *m.* jedovatý had.

eidr (*g.* aips) *m.* (-s a -ar) přísaha.

eidrofa *a.* nesklonné; rušitci přísahu, křivo-přisezný.

eidsvari *m.* člověk vázaný přísahou.

ek (*g.* ik) *zájm.* 1. os., splývá často enkliticky (zejména v poetických památkách) s před-

cházejícím slovesem: hefik = hefi ek, munkat = mun ek -at, emkat = em ek -at. — vit Sinfjötli já a S. 8; vit karl minn já a mýj muž I (43). — *Pl.* vér se užívá často ve významu ek.

ekinn *part. přét.* od aka.

ekki *n.* od engi, — 1. *nic*, — 2. *adv.* ne (= = eigi).

ekkja *f.* vdova.

elda (*ld*) *zapáliti*, zažehnouti; nótt eldir (*ne-
osob. vazba*) rozednívá se.

eldviðr *m.* palivové dříví.

eldr *m.* (*gen.* elz) oheň.

ella, elligar, ellegar *adv.* jinak.

ellifu (*g.* ainlif) *číslovka* jedenáct.

elligr *a.* obstarlý, obstarší, dosti starý, postarší.

ellri, elztr (*g.* alpiza) *a.* komparat. a *superl.* od gamall: starší, nejstarší.

elska (*að*) milovati.

elz *gen.* od eldr oheň.

embætti (*g.* andbahti) *n.* služba, zaměstnání, úřad.

emja (*að*) výtí.

emkat = em (*od vera*) ek -at = nejsem.

en *adv.* — 1. (= sthném. anti, stsas. endi, en) ale, avšak však. — 2. (= starší, an z pův. þann, stangl. þonne) než po komparat. a annarr. — 3. spojka než aby, než kdyby; berz heldr við úvini þína, en þú sér brendr bij se raději se svými nepřáteli, než abys uhořel 22; en meiri vegr er at bjóða honum, en áðrir bidi avšak je větší ctí nabídnout jí (*dceru*) jemu, než aby se družil o ni ucházeli 29.

enda *konj.* a přece, a přitom.

endadagr *m.* poslední den, úmrtní den.

endemligr *a.* mimořádný, zvláštní, podivný.

endi, endir (*g.* andeis) *m.* konec.

endilligr *a.* dlouhý v celém rozsahu, sahající od jednoho konce až k druhému, eptir endilangri hllinni podél celé halý.

engi (*tj.* einn-gi), engi, ekki neurč. *zájm.* nikdo, žádný: eigi hefðir þú þetta enn unnit ok engi annarra ani ty bys to nebyl vykonal, ani kdokoli jiný 19; engi yðarr nikdo z vás; siti sá engi heima, er berjaz vill necht nikdo nesedí doma, kdo chce bojovat 9; ek strengða þess heit þar í mótt at giptaz

engum þeim, er hræðaz kynni já jsem
*naproti tomu učinila slib, že se neprovdám
 za žádného muže, který by projevil strach 21.*
 enn *adv. ještě*, — 1. časově; engi fannz sá enn
 um aldr dosud se ještě nikdo nikdy nena-
 šel 25; þess girnumz vér enn po tom ještě
 toužím 29; eigi eru þeir enn mjök reyndir
 nejsou ještě dosti zkuší 26; Sigmundur
 konungr ræðr nú enn ríki sínu; S. však
 vládl nadále ve své říši 10. — 2. stupňuje
 komparativ: enn fleiri ještě více. — 3. ještě
 více, mimoto, dále, opět: Völsungar hafa enn
 mikit aukit sitt ágæti Volsungovci ještě
 více rozmnožili svou slávu 10; enn dreymdi
 mik dále se mně zdálo 35; enn kom Gunnarr
 til hennar opět přišel k ní Gunnar 32; ok er
 þeir ætla enn svá at fara, þá fellr Völsungr
 konungr a kðyž zamýšleli ještě jednou tak
 proniknout, tu padl král Volsung 5.

epil *n.* jablko.

eptir *prep. s dat. a ak. A) s dat.* — a) místně
 — 1. cílově, naznačuje pohyb, směr (při
 pronásledování): za, po: Sigurðr fór eptir
 haukinum S. šel za tím sokolem 25; S. kastar
 sverðit eptir honum S. mrštil po něm, za
 ním, mečem 32. — 2. podél, po délce čeho,
 přes: eptir gólfinu po podlaže 8, eptir
 hollunni podél síně (doplň: letěl) 36, hófu
 hana stórar báurur fram eptir sjánum velké
 vlny ji nesly dále přes moře 41, — 3. o jiných
 vztazích; — 1. senda eptir vinum sínum
 poslati pro přátele 34. — 2. po, podle: hon
 skal eptir móður minni heita Kráka necht
 se jmenuje podle mé matky Kráka I (43);
 sá vjxtir er eptir hætti lyngorma jeho
 velikost je podle způsobu draků = je veliký
 jako jiní draci 13; eptir konungs boði
 podle rozkazu králova 35; eptir því podle
 toho, v tom smyslu = stejně tak 12; eptir
 því, sem stejně tak, jak 16. B) s ak. (časově)
 po: eptir orrostúna po bitvě, eptir þat, eptir
 þetta po tom, poté, nato; eptir e-n po kom,
 tj. po smrti koho: eptir Sigurð po smrti
 Sigurdově 43; hann var konungr eptir feðr
 sinn po smrti otcově 2; Guðrún gerir erfi
 eptir sína bræðr G. slavila, uspořádala po-
 hřební slavnost za své bratry 40. — C) abso-
 lutně, adv. — 1. nato, poté: en næsta dag
 eptir þrítíu den nato, eptir um morgininn

zrána nato, um nóttina eptir v noci nato;
 þar eptir nato, poté. — 2. u sloves: hafa þat
 eptir síðan zachovávatí od té doby 1, hafa
 eptir ponechati si 14, búa eptir zůstatí 5;
 vera, lífa eptir zůstatí naživu: ok þá drap
 hann alla Hundingssonu, er eptir lífðu
 pobíl všechny syny H., kteří zůstali na-
 živu 17. — 3. podle toho, v tom smyslu, srov.
 ganga eptir.

eptirleitan *f.* zvědavost, vědychivost, vroucí
 přání.

er *prés.* od vera.

ér *nom. pl.* od þú.

er *relat. částice a spojka* — 1. zastupuje relat.
 zájmeno; frá þeim manni, er o tom muži,
 který; þú..., er... ty, který 9; ger eitt
 sverð, þat er ekki sé jafngott gert ok ek
 mega með vinnu stórverk zhotov mi með
 svou zručností, jemuž by se žádný jiný zho-
 tovený nevyrovnal a jímž bych dovedl vyko-
 nat veliké činy 14; þú hefir drepit Fáfni,
 er engi varð fyrr svá djarfr, at... když
 jsi skolil Fáfna, vzhledem ke kterému nebyl
 před tím nikdo tak odvážný, aby.. 19. —
 2. zájm. příslovce — a) vztahné místní: er
 nebo þar er tam kde: kom þar ylgr ein at
 þeim er þeir sátu í stokkinum þrísíla k ním
 jedna vlčice tam, kde seděli v kládě (též:
 když seděli atd.) 5; sá hamarr er hann lá
 at vatni úskali, kde (na kterém) ležel u vody
 18. — b) časová spojka: er nebo þar er když,
 nú er nyní když. — c) spojka příčinná:
 er, resp. þar er poněvadž, protože, ježto,
 např.: ær ertu ok ørvita, er þú bíðr bræðr-
 drum þínum meira þols zblázníla ses a jsi
 nerozumná, ježto proslš za větší zlo pro své
 bratry 5; hverr ertu..., er þú vart svá
 djarfr, at þú þroður (Olsen: þorir) at bera-
 vápni á mik? kdo jsi... když jsi tak statečný,
 že ses opovážil tasiti zbraň proti mně? 18;
 ok ertu illuðig kona, er þú ámalir þeiri
 konu, er mjök er um þik fram jsi zlomyslná
 žena, poněvadž haníš tu ženu, která tě daleko
 převyšuje 31. — d) spojka přípouštěcí: skal
 ek nú deyja með Siggeiri konungi lostig,
 er ek átta hann nauðig zemru nyní dobro-
 volně s králem Siggeirem, ač jsem ho měla za
 muže z donucení 8. — 3. ve významu at že,
 např.: er kynligt, er þú þorir je ku podivu,

že si troufáš 9; kynligt er þat, er þú vilt vera hestlasvein konunga *podivně jest, že se chceš státí podkoním králů* 13; þat hlægir mik, er hann veldr ok þinum dauða *těšší mě, že i tvou smrt zavíná* 18; þat harmar oss, er þér hlaupid sem þorpara sveinar *mrzí mě, že běháš jako venkovští kluci* 13; þá harmadi mik þat, er þú vart eigi mín kona *rmoutilo mě, žeš nebyla mou ženou* 29; ok minniz nú á þat, er þau funduz á fjallinu ok sóruð eida a tu si *vzpomněl, jak se potkali na hoře a vykonali přísahy* 31.

erendi, eyrendi, ørindi (*ke g. airus posel*) n. — 1. *poselství, příkaz, záležitost*; — 2. *výsledek poselství, eitt erendi týž úspěch, týž cíl.*

erfa (fd) konati, *uspořádati pohřební slavnost (tryznu) k uctění památky někoho.*

erfi (g. arbi n. *dědictví*) n. *pohřební slavnost, hostina na památku zesnulého, tryzna*; erfi drekka: ok muntu þá erfi drekka eptir okkr ok Svanhildi a budeš pak moci slavít tryznu za nás oba a za Svanhildu 43; erfi gera: hon gerir nú erfi bróður síns *královna uspořáda pohřební slavnost na památku svého bratra* 10; Guðrún gerir nú erfi eptir sína

bræðr *G. slavila pohřební slavnost za své bratry* 40.

erfingi m. *dědic.*

erfd f. *dědictví, zděděný majetek.*

ermr f. (ermar, -ir; -ar) *rukáv.*

ertu = ert (*prés. od vera*) þú.

eta (g. itan; át, átum, etinn) *jísti, sežrati.*

etja (g. atjan; atta, attr) (*vl. způsobiti, aby někdo jedl, pobizeti k jídlu*) *použítí, vynaložití.*

ey f. (-jar; -jar) *ostrov.*

eymd, eymd f. *nešťastný, bidný stav; skoupost, skrblictví (Zoëga: misery, wretchedness; stinginess, meanness); af lítilli eymd s nepatrnou skoupostí = velmi štědře; kann vera, at þú veitir þessa veizlu stórmannliga ok af lítilli eymd víð orn ok úlf snad jsi připravil tuto hostinu velkoryse a co nejštědřeji pro orla a vlka* 38.

eyra (g. ausð) n. *ucho.*

eryrir (*lat. aureus; pl. aurar*) öre n., $\frac{1}{8}$ *mar-ky = jednotka váhy (teprve později mince).*

eyða (dd) *zpusťošiti, zničiti.*

eda (g. aiþþau) *spojka nebo, či (li), annat hvárt — eða, hvárt — eða bud — anebo; uvozuje často hlavní větu tázaci.*

eðli n. *povaha, způsob, smýšlení.*

F

fá (g. fáhan; fekk, fengum, fenginn) *chytiti, uchopiti*; — 1. *obdržeti, dostci, dostati, dobytí*: fær hann svá mikit lið af vinum sínum ok lanzhöfðingjum *dostal od svých přátel a zemských náčelníků tak veliké vojsko* 1; Helgi fær sigr *H. dobyl vítězství* 9; fá bana *utrpěti smrt*: ok fekk af því bana a ona *(vlčice) tím uhynula* 5; hefi ek þar til unnit alla hluti, at Siggeirr konungr skyldi bana fá *přičinila jsem se po všech stránkách o to, aby král S. utrpěl smrt* 9; eða þú fáir af því hugarekka *pak máš z toho jen krutý žal v srdci* 22; fáz najíti se, *vyskytnouti se*: munu þá eigi ydrir jafningar fáz *pak se nenajdou mužové, kteří by vám byli rovni* 28; fá konu (*gen.*) *pojmonti za ženu, fá Sigrúnu pojmonti Sigrúnu za manželku; fá e-n pojmonti někoho za manžela: sá, er þú fær, man vera vel mentr ten,*

kterého dostaneš za manžela, bude velmi zdatný a způsobilý 26; hví unír hon eigi... ok fengit þann mann, sem hon vildi? *proč není spokojena... a s tím, že dostala za muže toho, kterého chtěla?* 30; — 2. *ve spojení s part. prés. pass. (srov. geta): dostci, dostati, moci, býti s to (podobně jako geta v nové islandštině ve funkci pomocného slovesa moci, srov. St. Einarsson, Icelandic Grammar, tezf, glossary, Baltimore 1945, str. 164: Geta be able to, can, may. It is followed by a past participle. Hann getur komid he is able to come, he can come): hon fær eigi alit barnit *nemůže porodit dítě* 2; fekk ek þó eigi víst skilit *ale nedovedla jsem je (oči) přesně rozpoznati* 31; sér nú, at hann fær eigi meyjunnar þar leynt *nynt viděl, že zde nemůže ukrýti děvčátko* 1 (43); bjargrúnar skaltu nema, ef þú vilt þorgit fá ok leysa*

kind frá konu porodni runy si osvoji, chceš-li zachránit (vlastně: chceš-li mlti, dostati zachráněno) a zbavit ženu dítěte 21, sloka 12 (= *Sd.* 9). — 3. *zaopatřiti, zjednati, získati* (e-t a e-s): ok því næst fekk hann sér gogfugt kvánfang nato zjednal si výhodný sňatek = nato uzavřel sňatek se vznešenou ženou 1; fekk sér herfang mikit získal velkou válečnou kořist 1; þeir frændr fá sér líð ok skipa otec a syn zjednali vojsko a lodi 8; drauma mína, er mér fengu mikillar áhyggju sny, jež mě velmi zneklidnily 26; fekk sér þar matar lovil si že svéj pokrm 14. — 4. *dáti komu co* (e-m e-t): með þat líð, er faðir hans fekk honum s líðmi, které mu dal otec 1; hvern dauða hann skal fá þeim jakou smrt by jim měl uchystat 8; fá e-m í hǫnd, í hendr dáti komu do ruky, odevzdati. — s *příslovci*: fær ekki af um svǫrin nedostalo se mu žádné odpovědi 31; fá til obstarati: konungar kváðuz alt vilja til fá, þat er hann beiddiz krdlové řekli, že mu chtějí obstarat vše, čeho si byl vyžádal 17; fær menn til at leita hans rozkázal mužům, aby ho šli hledat 1; Sinfjotli var fenginn til með honum S. byl přidělen 8. — *Dodatek k 2.* Sqrli bráz á fótinn ok fekk stadiz *S. se opřel o nohu a mohl se tak proto udržet rovně na nohou 44; ef hann fær þik hǫndum tekit máže-li tě uchopit rukama (uchopi-li tě) I (43).

fagna (g. faginón; ad) — 1. *těšiti se z něčeho*; — 2. *přijmouti, uvítati někoho.*

fagnaðr, fǫgnudr m. (fagnaðar) — 1. *radost*, — 2. *pohostinné přijetí, pohoštění.*

fagr (g. fagrš) a. *krásný, pěkný.*

fagrrauðr a. *pěkně červený.*

fálátr a. *zdrženlivý, skoupý na slovo, málomluvný.*

fáligr a. *nepřívětivý, nelaskavý.*

fáldr a. *se slabým, malým doprovodem.*

fall n. *pád, smrt, porážka.*

falla (fell, fellum, fallinn) — 1. *padnouti, padatí*: lét falla eplit nechala padnout jablko 1; — 2. *padnouti v boji, zemřítí*. — 3. *proudití*: fellrat (= fellr + negat. part. -at) svá brattr breki nepadá (= neproudí) tak obrvuský přiboj 21, sloka 8 (= *Sd.* 10, 7; fallat VS, chyba místo fellrat? — E. Wil-

ken 2, 44: es kann nicht so strömen, mag auch noch so sehr strömen) — falla nidr spadnouti. — ofan fell húsit alt celý dům se zřítíl shora I (43); fallaz: qlum mǫnnum felluz kvędjur við þenna mann všem mužům odpadla (selhala) řeč vůči tomuto muži 3; honum fellz þat vel í skap jemu se to velice líbilo v jeho mysli (srđci) 42.

fang n. — 1. *náruč*, — 2. *pl. řong zásoby, prostředky, potraviny, požadavky*; eptir inum beztum fǫngum podle svých nejlepších schopností, jak nejlépe dovedl 3; býr nú þessa veizlu með inum beztum fǫngum připravila hostinu, nešetříc přitom svých nejlepších zásob (P. Herrmann: ein Gastmahl mit den besten Vorräten; E. Magnússon & W. Morris, str. 311: and makes ready all things there in the best of wise; srov. Zoęga s. v. fang: bord með hinum beztum fǫngum a table with the best of cheer).

fáorðr a. *nemluvný, mlčenlivý.*

far n. *loď, cesta lodí, přeprava, převoz.*

fár n. — 1. *nenávisť, nepřátelství*; — 2. *nebezpečí, neštěstí, pohroma.*

fár, fárr (g. faus) a. *málo, nemnozí, několik; fás vitandi nezkušený.*

fara (g. faran; fór, farinn) — A. *pořybovati se, jíti, jeti, cestovati*; — 1. *o lídech*; margan hefik fors of farit mnohý vodopád jsem proplul 14, sloka 3 (= *Rm.* 2, 3); fara heim jeti domů; fara á brott odjeti; einn saman hefi ek farit sám jsem cestoval 18; þeir Sigmundur fóru í hamina ok máttu eigi ór komaz Sigmund a Sinfjotli oblekli si vlčí kůže a už se z nich nemohli dostat 8; fór í brynju vzala na sebe brnění 38; er þeir skyldu fara ór úlfhǫmunum kdy se směli svléci z vlčích kůží 8; fara sína leid (leidar sinnar) jeli svou cestou; farid vel štastnou cestu 37; fara nú bođ þeira í milli, at með vinsemd var nú farit pak byla mezi nimi vyměněna poselství, že cesta sem byla podniknuta v přátelství 11; ok eigi mun ydr faraz (doplň: veřr) vaše cesta nebude sjtzdána, tj. leč vám se nebude dařit dobře (na vaši životní pouti) 32 (jde o parafrázi místa Sg. 53, 5 muna yđvart far allt í sundi — Genzmer I, str. 65, sloka 52: Nicht ist euer Schiff schon im Meere; M. Larsen 2,

str. 143, sloka 52: men frelst er dit Fartøj ikke. — *Srov. Gering-Sijmons, Kommentar II, str. 268:* „Die Meinung der beiden Zeilen kann also nur sein: „Euer Fahrzeug ist noch nicht völlig in sicherem Fahrwasser.“ „Durch meinen Untergang werdet ihr nicht gerettet werden.“ — *E. Waltera překlad:* *Dál vaše loď popluje proudem [zakládající se patrně na Jónssonově výkladu:* skiber er ikke helt sunket, ens lykke er ikke helt forbi] je pochybený; *srov. ještě Simrock-Neckel:* Euer Fahrzeug ist noch lange nicht flott). — margr maðr hefir farit fyrir honum *mnohý muž padl skrze něho* 39; þá er farin öll ætt yður *tak zakyne všechen váš rod* 32. — 2. o věcech; hár hans fór í stórklokka *jeho vlasy spadaly v dlouhých kadeřích dolů* 23; fara nú boð þeira í milli *vzájemnou výměnou poselství bylo stanoveno* 11; sem ádr h þfðu orð í milli *farit jak to bylo už dříve mezi nimi stanoveno* 34; — s předložkami a příslovci: fara fram *probíhati:* fór hon (veizla) fram með sæmð ok mikilli *prýdi hostina probíhala se cíl a velkou nádherou* 34; fara með sveinbarn *nositi pod srdcem hochu (býti téhotná)* 12; ætla ek, at hann hefi allmikil fé með at fara *myslím, že má s sebou velké bohatství I (43)*; hversu með skal fara *jak by se mělo v té věci postupovat* 35; fara til *přijíti k čemu, přidružiti se k čemu;* verðr eigi fullilla *farit við slíkan konung s takovým králem nelze dost zle zacházet* 40; á ek ekki skap til þess at fara illu *mót við menn já nejsem toho smýšlent, abych jednal s lidmi zle* 36. — B. miti svůj průběh, vývoj, postup, osud (v tom významu s osobní a neosobní vazbou); ef þeir skulsvá fara *allir kdyby se jim mělo všem tak dařit, tj. kdyby oni všichni měli takovým způsobem zahynout* 5; en þú mun þetta fram fara *ale přece se tak stane* 5; þetta skal fram fara *má se to státi* 32 öll ætt yður *man illa fara celému vašemu rodu se nepovede dobře* 32; nú ferr, sem mik vardi, at okkart ráð mundi illa fara *nynt se to vyvíjí tak, jak jsem tušil, že úklad s naší strany špatně dopadne I (43)*; ferr þessu, ferr því, ferr inu sama fram *jde to tak, vyvíjí se to tak, děje se to tak, postupuje*

to tak; ferr inu sama fram um vanheilsu dróttningar v královnině nemoci nedošlo k žádné změně 2; svá ferr í annat sinn *tak se to opakovalo po druhé* 32; ferr svá, at *přihodilo se, že* 8; fór, sem samt sé, at *dopadlo to stejně tak, že* 6; hversu sem með oss ferr *jakkoli se nám poveđe* 5; hvé farit hafði með þeim ok *ylginni jak se vše přihodilo s ním a vléici* 6; hversu fara mundi þeira í millum *jak to s nimi dopadne* 11.

farar gen. od fqr.

farargreiði *m. šeho je třeba k cestování, úleva, výhoda při cestování.*

farmr *m. náklad, břímě.*

farvegr *m. cesta.*

fásénn *a. málo viděný, řidký.*

fastna (að) *zasnoubiti dceru, ženu s někým (e-a e-m): hann fastnadi Álfí konungi Hjördísi (Hjálprek) zasnoubil Hjordis a Alfem* 13.

fastr *a. pevný; n. fast jako adv.; silně, horlivě, prudce.*

fátídr *a. neobvyklý.*

fátæki *n. chudoba.*

fadir (g. fadar) *m. (foður — feðr; feðr) otec.*

faðmr *m. náruč.*

fé (g. faihu) *n. (fjár) — 1. dobytek, — 2. majetek, jmění.*

féggjof *f. peněžítý dar.*

fegri, fegrstr *komparativ a superl. od fagr.*

fegrð *f. krása, nádhera, výzdoba, ozdoba.*

feigr *a. k smrti určený, zasvěcený smrti, blízký smrti.*

fella = fæla (ld) *zastrašiti, foilaz nedat se zastrášiti, neváhati.*

fekk *prét. od fá.*

fela (g. filhan; fal, fálum fólgin) *ukryti, skryti, utajiti.*

félagi *m. druh, přítel, společník, člen jisté společnosti.*

fell *prét. od falla.*

fella (ld) — 1. *přivoditi pád někoho, — 2. fella segl spustiti plachty, — 3. zabíti, — 4. spojit;* var feðr stokkr á feðr þeim *byla jím dána kláda na nohy* 5.

felling *f. místo vzájemného dotyku, spojení, spára; at fellingum v spárach, podle spár I (43).*

fengum, fenginn *viz fá.*

fer 1. os. prés., ferr 2. a 3. os. prés. od fara.
ferð *f. cesta, vojenské tažení, vojenská výprava.*
festa (st) *připěvniti, uvázati, oběsiti, pověsiti.*
féván *f. vyhlídka, resp. naděje na získání peněz nebo pokladu (Zoëga: expectancy of money).*

fedgar *m. nom. pl. otec a syn (nebo synové).*
feðr *gen., dat., ak. sg. a nom., ak. pl. od fadir.*

fedrbani *m. otcovrah.*

fímm (g. fimf) *num. pět.*

fímtán (g. fimftaíhun) *num. patnáct.*

fímti *num. pátý.*

fíngur (g. fingur) *m. (-ari; fingr) prst.*

fínna (g. finþan; fann, fundum, fundinn) —

1. najítí, naléztí (co se hledá): lýkr svá leitinni, at þeir fundu hann í skafli einum hleðni skonçilo tím, že ho našli v hromadě sněhu 1; vyhledati, navštíviti: biðr hann finna hana prost ho, aby ji vyhledal 31; þá mælti Grímhildr, er hon fann Guðránu tu pravila Grímhild, když navštívila Guðránu 34; potkati koho, setkati se s kým, nara-ziti na koho, co (často o nepřátelském střetnutí): þá fann hann við skóg einn konur margar ok virðuligr sýnum tu potkal u lesa mnoho žen vznešeného vzezření 9; þat er sagt, at Helgi finnr þann konung í hernadi. er Hundingr hét vypravuje se, že se Helgi setkal na své válečné výpravě s králem, který se nazýval Hunding 9. — 2. zjistiti, zpozorovati, shledati: þat er nú at segja, at drottning finnr þat brátt, at hon mundi vera með barni nýnį jest vyprávěti o tom, jak královna brzy shledala, že chodí s útěškem 2; ekki finnr hann, at eigi sé Signý hjá honum ten zpozoroval, že Signý není u něho 7; þat fanntu, at ek var lauss ostatné tys dobře zpozoroval, že jsem byl volný 18. — 3. opatřiti; finn mér lindar loga opatř mi žár pramene (zlato) 14, sloka 2 (= Rm. 1, 6). — med. finnaz — 1. sejiti se, setkati se, sraziti se (nepřátelsky): nú er þau systkin finnaz, segir Sigmundur když se sourozenci Sigmundur a Signý opět sešli, pravil Sigmundur 6; ok brátt eptir þat finnaz þeir Reginn hned po tom sešli se Sigurd a Regin 16; funduz þeir þar er heitir Frekasteinn srazili se na místě zvaném

Frekasteinn 9. — 2. najiti se, býti nalezen: segja, at herr er kominn í landit ok ferr með geysingi, en dæmi finniz til vypravujt, že vojsko vtáhlo do země a žene se s většt rychlostt, než by se na to daly najit přtklady 17; aldri finnz þer vitrari kona í veröldu nikdy se nenajde moudřejšt žena na světt, než jsi ty 22; henni finnz engi kona huglausari né verri nenajde se bezcitnějšt a horšt žena, než je ona 31; engi fannz sá enn um aldr, er hon lédi rúms hjá sér dosud se ještě nikdo nikdy nenašel, komu by dopřála místa u sebe 25; svá finnz í qllum fornkvæðum tak to také stojt ve všech starých psních 40.

firdi *dat. od fjörðr.*

fiskr (g. fisks) *m. ryba.*

fjall *n. hora, pohoří.*

fjándl (g. fíjands) *m. nepřítel.*

fjárins = fjár (gen. od fé) a postpos. člen.

fjarri (g. fairra) *adv. daleko.*

fjórir (g. fídwör) *num. čtyři.*

fjórdl *num. čtvrtý.*

fjolkunnigr *a. znalý kouzel.*

fjolkyngr *f. čarodějství, kouzelnictví.*

fjöldmenni *n. zástup, množství lidí, davy lidí*
fjöldmennr *a. četný, početný, bohatý na lidi (přivlastek králů), & fjöldmennum mótum na četně navštívěných shromážděních 22.*

fjöldi (= fjöld f.) *m. množství, četný zástup.*

fjör (g. fairhvus m.) *n. (dat fjörvi) život.*

fjörbrot *n. pl. smrtelný zápas.*

fjörlausn *f. výkupné.*

fjörsegi *m. sval života, srdce.*

fjörðr *m. (fjardar, dat. firdi; firðir, ak. fjörðu) mořská zátoka, mořský záliv.*

fjöturr *m. (-rs; fjöttrar) pouta, okovy; búa í fjöturum býti spoután; spodní část saní, sanice, spoje saní.*

fjöðr *f. (fjadrar; fjadrar — fjadrir) pero.*

flá (fló, flógum, fléinn) *stáhnouti kúži, hon fló hann af kyrtlinum strhla mu halenu.*

flagbrjósa *n. chrupavka prsní kosti.*

flár *a. falešný, klamný, záluďný; flátt bjó undir faleš (lest) se skrývala za tím 37.*

flaut *prét. od fljóta.*

fleiri, flestr *komparat. a superl., více, ponejvíce, pl. většina (lidí); fleira, flest n. jako subst.*

flekkóttur *a. skvrnitý, pestrý.*
flesk *n. slavnina.*
fljóta (flaut, flutum, flotinn) *téci, plavati.*
fljúga (fló, flugum, floginn) *letíti, létati.*
fló, **flógu** *prét. od flá.*
flokkr *m. zástup, skupina, houf.*
flótti *m. útěk; á flóttu leggjaz dáti se na útěk 17.*
flóð (g. flóðus) *n. řeka, proud.*
flýja (g. plíuhan; flýða, flýðr — flýðr) *uttkati, prchati: ok strengða ek þess heit, at ek skylda hvaríki flýja eld né járn utíniv jsem slíb, že nebudu prchat ani před ohněm, ani před železem 5.*
flytja (flutta, fluttr) *přepraviti přes vodu; fluttiz hon pohybovala se (pomocí vln) 41; var líkít fyrst flutt mrtvola byla položena do člunu nejdříve 10.*
flærðarorð *n. živé slovo, osočování.*
flærðr *a. zfalšovaný, otrávený.*
fnýsa (st) *funěti, soptiti; fnýsa eitri chrliti, jed. 18.*
fogll = *fuql.*
fólginn *part. prét. od fela.*
fólk *n. zástup bojovníků, zástup, lid; alt fólk všichni lidé.*
fór *prét. od fara.*
forað *n. nebezpečné místo, nebezpečí; netvor, nestvára, obluda, příšera (= Brynhild).*
foreldri, **forellri** *n. kolekt., obvykle v pl: předkové (= foreldrar).*
forlög *n. pl. osud.*
formáll *m. předpověď, předpovědní osudu; veita honum formála předpovídati mu osud 8.*
foru (g. fairneis) *a. starý, prastarý, z pradáv-ných dob; foru síðr starý, tj. pohanský mrav, pohanství.*
forukvæði *n. stará píseň.*
fornsaga *f. pověst pocházející ze staré doby.*
fors *m. vodopád.*
forspá *f. předpověď, er þetta nokkur sú forspá toto zní jako nějaká předpověď = toto má něco znamenati 30.*
forstofa *f. předstíh v domě.*
fortala *f. rozklad, námitka, výtká.*
forvitna (að) *neos. vazba: mik forvitnar tou-žím věděti; forvitnaz um uspokojiti svou zvědavost.*

forða (að) *zabezpečiti, zachrániti, uchrániti; fordaz e-t ujíti, uniknouti; má ekki fordaz sitt aldrag svému osudu nelze uniknouti 37.*
fóstra *f. — 1. pěstounka, — 2. schovanka.*
fóstri *m. — 1. pěstoun, vychovatel, — 2. scho-vanec.*
fótahlutr *m. spodní část těla (s nohama).*
fótr (g. fótus) *m. (-ar, fæti; fœtr) noha.*
frá (g. fra) *prep. s dat. od, z, ze, — a) (místně) znamená pohyb a směr (odkud?): fara frá orrostu přijíti z bitvy, út gekk Sigurðr andspjalli frá z rozmluvy, tj. po rozmluvě 31; Sigurðr vissi sik eigi véla verðan frá þeim nadto si byl S. plně vědom toho, že si neza-slouží z jejich strany úskočného jednání 32; heyrdi alla vega frá sér varða þyt slyšela ze všech stran kolem sebe vyti vlků 34. — b) čas-ově: heðan frá od tohoto okamžiku, nadále, budoucně, přístě. — c) u sloves slyšeti, vy-pravovati atd.: segir frá þeim manni tu se počíná vypravování o muži 1. — d) o pů-vodu; þessi hestr er kominn frá Sleipni tento hřebec pochází od Sleipna (Sleipnira) 13. — absolutně: skjótt er þar frá at segja stručně jest o tom vyprávěti 5; sá gegishálmr, er þú sagðir frá ta přílba, o které jsi vy-právél 18; segir þar sal hennar skamt frá pravil, že její síh je nablízku 29.*
fram (g. fram) *adv. vpřed, kupředu, napřed; s předložkami: fyrir e-t fram: skip Sigmun-dar konungs, er skridu fyrir land fram lodi krále Sigmunda, jak pluly podél pobřeží 34; er þeir sigldu fram fyrir bergnos nokkura kðyð plachtili kolem jednoho předhoří 17; fara fram: ok fór hon (veizla) fram með sæmð ok mikilli þýði a probíhala (hosti-na) se tí a velkou náðherou 34; hann fnýsti eitri alla leið fyrir sik fram sañ chrlila jed celou cestu před sebou. — um fram (s ak.) nad: um hvern mann fram nad každého muže: ... hreysti, er hann hefir haft um hvern mann fram annarra.. statečnosti, kterou předčil každého jiného muže (vlastně: vynikl nad každého jiného muže; viz um-fram). — komparat. framar dále, dále do-předu; více: sjau menn en eigi framar sedm mužů a nikoli více 8; þeir virðu hann fra-mar en sik títo si ho vážili více než sebe 28.*
framan *adv. vpřed.*

framarla *adv.* daleko vpředu.
framganga *f.* útok, pronikání.
framgengin *a.* zesnulý, zemřelý.
framgjarn *a.* snaživý, neskromný, *fr.* um smídina přespřihlíš náročný, co se týče kovářské práce.
framí *m.* odvaha, zmužilost, zdatnost; prospěch užitek, čest.
framkomin *a.* šťastně vykonaný, šťastně provedený, vynikající.
framr *a.* výtečný, zdatný, udatný; komparat. *a* superl. fremri, fremstr (první).
framvísi *f.* věstecké nadání.
framviss *a.* znalý budoucích věcí.
fránn *a.* světlý, lesklý, třpytivý.
fráneygr *a.* majitel světlé oči, světlooký.
fraud *n.* štáva, péna.
frægna (*g.* fraihnann; frá, frágum, freginn) *zvěděti, dověděti se.*
fremi *adv.* jen ve spojení: svá fremi — at potud—pokud, teprve tehdy—když; Grímhild ræz í ferð með þeim ok segir, þeira erendi svá fremi fullgert munu verða, at hon sítu eigi heima Grímhild se vydala na cestu s nimi, neboť měla za to, že jejich poselství bude mít teprve tehdy plný úspěch, když nezůstane doma 34.
fremja (framða, framdir — framdr) *vykonati, provésti, framjaz* zadržně prospívati, státi se zdatný.
fremri, fremstr *viz framr.*
fremdarverk *n.* hrdinský čin.
frest *n.* Uvřta, doba.
frétt *f.* pátrání, šetření; fréttum halda til e-s pátrati po někom.
frétta (tt) — 1. dopátrati se, dověděti se, — 2. ptáti se po něčem; drauminn, þar er þú frettir optir sen, na který ses ptala 26.
freyða (dd) *pěníti, neos.* vazba: er freyddi ór když štáva vytryskla.
frilla *f.* milenka, souložnice, konkubína.
fríða (að) *sjednati mír, fr.* sitt land sjednati upe zemi mír.
fríðleik *m.* krása.
fríðr *m.* (-ar) mír.
fríðr *a.* krásný, půvabný, líbezný.
frjóa (að) *oplodníti, zúrodníti; frjóaz* růsti, dařiti se.
fróðleik *m.* chytrost, vědění, moudrost.

fróðr (*g.* fróþs) *a.* chytrý, moudrý, majitel hojně vědomostí.
frú (*gen.* frú—frúr) *f.* yznešená paní nebo panna.
frumvaxti, také frumvaxta *a.* nesklonné právě dospělý.
frumverr *m.* první manžel.
frýja (frýða, frýðr — frýðr) *upříti, nepřiznati někomu něco* (e-m e-s), *vyčístati někomu* (e-m) *nedostatek čeho* (e-s); þarf honum eigi hugar at frýja nesmi se mu vyčístat nedostatek odvahy 30; frýja einum činiti výčitky někomu; ok frýði honum með m þrgum orðum a činila mu mnoha slovy výčitky 10; engi frýr nikdo nenamítá, nikdo si nestězuje 32.
frýjuorð *n.* slovo výčitky, výčitka.
frægur *a.* (ak. -jan) *proslulý, proslavený, superl. frægstr a frægstar.*
frægd *f.* sláva; *sg.* též ve významu kol.: hrdinské činy.
frægdarverk *n.* hrdinský čin.
frændi (*g.* frijóns) *m.* (pl. frændr) *příbuzný* (vztahuje se i na nejbližší příbuzné, tak i na bratra a syna), þeir frændr otec a syn.
frændkona *t.* příbuzná.
frændroekinn *a.* pečující o své příbuzné.
frændsemi *f.* přátelství.
fröskn *a.* odvažný, statečný, zmužilý.
fugl (*g.* fugls) *m.* pták.
fuglarödd, fuglsrödd *f.* řeč ptáků, ptačí řeč.
full *n.* naplněný pohár, naplněný roh.
fullgera (rð) *provésti, splniti, [dokončiti: segir þeira erendi svá fremi fullgert munu verða méla za to, že jejich poselství bude mít teprve tehdy plný úspěch atd. (srov. co uvedeno s. v. fremi) 34.*
fullilla *adv.* dosti zle, dosti špatně; velmi zle; verðr eigi fullilla farit við slíkan konung s takovým králem nelze dosti zle zacházeti 40.
fullr (*g.* fulls) *a.* plný; til fulls úplně, zúplna; at fullu úplně, zúplna, důkladně, dokonale.
fullsteiktr *part. prët.* (od steikja a fullr) *úplně upečený.*
fullting *n.* pomoc.
fullvaxinn *a.* úplně dospělý, zralý.
fullvegtr *part. prët. pass. neutr.* od vega+fullr: dosti bojováno, dosti vražděno: engi frýr, at eigi sé fullvegtr nikdo nenamítá, že nebylo dosti vraždění 32.

fundr m. (-ar; -ir) *potkání (nepřát.), utkáni, boj; fara, koma* a fund e-s *přijítí ke komu, návštěviti koho; senda e-n* a fund e-s *poslati někoho k někomu; stækkva undan* a fund e-s *utéci k někomu.*

fundu, fundinn *prét. a part. prêt. pass. od finna.*

fumi (g. fôn, funins) *m. oheň.*

furða *f. zázrak, div, þatta* er meiri *furða*, er to je *velice podivné, že 18; gen. furðu mimořádně velice, úžasné, kupodivu; furðu mikill fyrir sér podivuhodně silný I (43).*

fúss *a. dychtivý, ochotný, rád vyhovújící.*

fylgja (að) *sledovati, následovati, doprovázeti (s dat.): fólkít fylgði þeim til skipa lid je doprovodil až k lodím 37; neos. vazba: at væri honum fylgt til svefnhúss kýmby ho pak (stařena) doprovodila do místnosti, kde měl spát I (43); at skinnit fylgdi ermunum že kůže následovala rukávům, takže byla stržena s rukávy i kůže 7; ok fylgði sú náttúra, sem ádr var ve včích kúžích vězela táž přirozená vlastnost, jaká byla v nich dřive 8; mikil kynsl fylgja henni velice divné věci se s ní dějí 31; en eigi mun vinátta fylgja bođinu þfátelstvi nebude následovati za tímto pozváním, tj. ale přátelství z toho pozvání nevzejde 36.*

fylgd *f. doprovod.*

fylking *f. (-ar; -ar) bitevná řada, šik.*

fylkir *m. vojevůdce, kníže.*

fylla (g. fulljan; ld) *naplniti něco něčím (e-s af e-u).*

fyr = *fyrir.*

fyrir (g. faúr), *v rané fázi staroseverského jazyka fyr, předl. s dat. a ak.: před. — A. s dat. — a) místně (kde?): stóð fyrir honum skjaldborg stál před ním hrad se štítý 21; á skildi váru ristnar, þeim er stendr fyr skínanda guði na štítě byly vyryty (runy), jenž stojí před zářícím bohem 21, sloka 15 (= Sd. 15, 1) — 2. þar sem heitir fyrir Grindum na místě zvaném Před Grindy („Před ohradami“, vzniklo nepochopitelným místem HH I 50,5 hér i grindum fyr Gnipa-lundi. — Grind *f. patrně eingefriedeter Hafenplatz, srov. Ger.-Sijm., Komm. 2,100; srov. Neckel, Glossar 66b: Pfahleihe im Wasser, die umschließend eine Art Hafen**

bildet) 9. — b) *časově: fyrir löngu před dlouhou dobou, fyrir fám dögum před několika dny 25; kvað þat fyrir eldi, er járn dreymdi, ok dul þeiri, er vylóžila sen tak, že to znamená oheň, když se zdá o železe, a tu domýšlivost, že atd. 35; ok er þat fyrir yxnum, er ornu dreymir znamená to voly, když se zdá o orlích 36; ok er opt hundagn 37 fyrir vápnum með blóði lituðum (mall psi budou nás chtit kousnout) neboť zbraně zbrocené krví znamená často psi štěkot 37. — o jiných poměrech: — 1. zčásti má předl. ještě místní význam: před: fyrir mér přede mnou, fyrir þeira vápnum před jejich zbraněmi (stručně instr.; jejich zbraněmi) 39; sá er fyrir ofrlídi ten, kdo by narazil na přesilu 8; ef ek verð fyrir sveita ormsins když se dostanu do styku s dračlí krví 18; henni varð þat fyrir, at þríhodilo se jí, že 5; ráða fyrir löndum panovati nad mnoha zeměmi 9; podobně: hann réð fyrir Gautlandi panoval nad Gautlandem 3; er fyrir þeim var která jim velela 9; vera, geraz fyrir flestum mönnum předčítí většinu mužů 2; hann geriz... ok fyrir flestum mönnum ödrum at allri atgervi a předčil svou všestrannou dovedností v každém měřu většinu ostatních mužů 8; þó er Sigurðr fyrir þeim um alla atgervi avšak S. je předčil v každé zručnosti 28; — 2. za, ve prospěch někoho nebo na škodu komu: ambáttin hefir svqr fyrir þeim služebná odpovídala za obě 12; fell mjok lídið fyrir honum mnoho lídi padlo za něho = ztratil mnoho lidí 11; fell þar svá mart fyrir Hundingssonum, at engi maðr vissi toł á padlo tolik mužů na straně synů Hundingových, že nikdo nedovedl udat jejich počet 17 — 3. pro, kvůli: fekk ek þó eigi víst skilit fyrir þeiri huldu ale nedovedla jsem je (tvoje oči) přesně rozpoznat pro mlku, která zahalovala mého ochranného ducha 31. fyrir því, at proto, že; z toho důvodu, že. — B. s ak. — a) místně, směr, pohyb: — 1. před: koma, ganga, hleypa, kasta fyrir e-n přijítí, běžeti, hoditi před někoho, např.: kastadi netinu fyrir geddua rozhodil síť před štiky 14; ok nú koma fyrir Guðrúnu tíðendin o této události se dovedla G. 38. — 2. podél, přes:*

fyrir ofan helluna *nahoře přes plochou skálu 8*, fram fyrir *srov. fram*, fyrir utan, sunnan, nordan *srov. utan atd.* — b) o jiných poměrech — 1. za, místo koho, v náhradu za: hugdi hann laun fyrir þetta *vymyslil si za to odvetu 3*; drekka fyrir þik *ol plti pivo místo tebe 10*; haf þykk fyrir þetta *prekvirki þvími dik za tento hrdinný čin 9.* — 2. vyjadřuje příčinu: pro (co), kvůli čemu: fyrir ydra eptirleitun ok vitrleik *pro svou zřídavost a chytrost 22*; fyrir þetta *kvůli tomu*; fyrir — sakir (sakar) *pro*, kvůli: fyrir hræzlu sakir *ze strachu, pro strach 5*; fyrir þinar sakar *kvůli tobé 9*; fyrir þess sakir, er *proto, že 4*; fyrir allar sakir, hversvetna sakir *v každém ohledu, v každém případě.* — C. absolutně: hann var fálidr fyrir *mél u sebe jen malý zástup lidí 1*; þar váru margir ormar fyrir *tam bylo mnoho hadú 39*; (Grípir) vissi fyrir *oerlog manna Gr. předvídal osudy lidí 16*; tru ekki þeim, er þú hefir feldan fyrir *foður nevěř tomu, jemuž jsi předtím zabil otce 22*; hann var lengi fyrir *byl proti tomu, dlouho se zdráhal 16*; alt brast í sundr, er fyrir varð *všechno co mu přišlo d cesty, se rozpadlo ve dví 18*; kvad sér minna fyrir at fremja þenna leik *prohlásil, že by mu méně vadilo, kdyby sám podstoupil tuto hru 39.*

fyrirkoma (g. fauraqiman; kom, kómu, kominn) *předejíti, předstihnouti, tj. zničiti.*

fyrirláta (g. létan; lét, létu, látinn) *opustiti.*

fyrirmuna (mundi) *někomu něco záviděti, nepřáti.*

fyrirrum n. *oddělené místo blízko místa kormidelníkova na zádi, spíše však směrem k střední části lodi (Zoëga: the middle room of a boat, Wilken: der Vorraum im Schiff, aber vom Hinterteile (lypting) an gerechnet, daher etwa = Mittelschiff).*

fyrirætlan n. *předsevzeti, úmysl, záměr.*

fyrnaz (nd) *zestárnouti*; mörq stórverk, þau er aldri munu fynnaz *mnoho hrdinských činů, jichž nebude nikdy zapomenuto 12.*

fyrir (také fyrri), fyrst a., *komparat. a superlat. časnejší, dřívější, bývalý; nejčasnější, nej-*

ranější; inir fyrri frændr dřívější (zemčeli) přibuzní.

fýsa (st) *povzbuditi, pobízeti, popouzeti, poháněti.*

fýsillgr a. *žádouci, n. fýsiligt žádoucnó.*

fýsing f. *popud, podnět.*

fæ *prés. od fá.*

færi *komparativ od fár.*

færa (rd) *přiněsti, doněsti, přinášeti, podávati, přiloziti.*

færr a. *připravený k cestě, hotový, schopný, til engis færr k ničemu schopný.*

fætr *pl. od fótr.*

fæzla f. *potrava, živobyti, pokrm.*

fœða (g. fœðjan; dd) — 1. *poroditi*; engi kona hefir þér fœgi fœz (= fœdd + sk > z) *nenarodila se krásnejší žena než ty 25*; fœðir Signý sveinbarn S. *porodila hošika 7*; Svanhildr, er vænst man (doplň: vera) fœdd allra kvenna Sv., *která se narodí jako nejkrásnejší ze všech žen 32*; — 2. *jednoduché fœða vychovati*: þú ferr með sveinbarn, ok fœð þat vel ok vandliga *pod srdcem nostš chlapce, vychovávej jej dobře a pečlivě 12*; fœða upp *vychovati*; var Sigurdr þar upp fœddr í mikilli virðingu 25; kvad skal hann (hest) vandliga upp fœða (skal upp fœða je bezpodmětě, něm. *doslova: soll ihn (den Hengst) sorgfältig auferziehen, tj. man soll atd., P. Herrmann: er soll sorgfältig auferzogen werden; o bezpodmětých větách srov. A. Heusler § 523, Anm. 2, H. Andersen § 179 a M. I. Steblin-Kamenskij § 160, kde uvedeno mnoho dokladů) hled, at je pečlivě vychován 13*; — 3. *živiti*; mun hitt sannara, at þú munt lengi hafa fœz á mörkum úti við vargamat *ale to bude asi pravdivější, že ses dlouho tam venku v lesch živil včím žrádlem 9.*

fœgnuðr m. (gen. fagnaðar) *radost, veselí.*

fœlna (að) *zblednouti, zsinati, stávati se sinavý.*

fœnn f. *sníh, sněhová závěj.*

fœr f. (farar; -ar a -ir) *jízda, cesta.*

fœruneyti n. *družina, průvod.*

fœðurarrf m. *dědictví po otci.*

fœðurhefnð f. *pomsta za zavr ažděného otce.*

fœðurleifð f. *pozůstalost, rodný statek po otci.*

gá (gáða, gáðr) *dáti pozor nač, starati se o něco* (e-s): er ek gáða míns gods *když jsem nabyl rozvahy* 31.

gaftu = gaft þú.

gagn *n. prospěch, užitek.*

galdr *m. (-rs) kouzelný zpěv, čarovná píseň.*

gálgatré *n. strom, (jehož bylo užito jako šibenice), šibenice.*

gálgi *m. šibenice.*

galt *prét. od gjalda.*

gamall *a. (komparativ a superl. ellri, elztr) starý.*

gaman *n. (dat. gamni) radost, potěšení; láska.*

gamanrúnar *f. pl. runy lásky.*

gamansamligr *a. zábavný.*

gamlaðr *a. zestárlý, letitý.*

ganga (*g. gaggan; gekk, gengum, genginn*) — 1. *jíti: ganga inn, ganga út; ganga akrinn jíti přes pole, polem* 36. — 2. *ganga í úfœru vydávati se do nebezpečí* 5; *hans nefn gengr í qlum tungum jeho jméno je známo ve všech jazycích* 23. — 3. *míti svůj příběh, utvářeti se: hversu ganga man ævi hans jak se bude utvářet jeho život* 16; *gangi ydr svá, sem ek hygð nechť se vám daří tak, jak já myslím* 30; *e-m gengr illa (eigi vel) někomu se daří špatně. — S předložkami a adv.: ganga eptir splníti se; ganga fram postupovati kupředu; konati se, státi se skutkem, uskutečniti se: þetta varð fram at ganga to se musilo uskutečniti* 34; *þetta mun verða fram at ganga to se musí státi skutkem* 34; *ganga fyrir předcházeti, býti uváděn na prvním místě* 13; *g. með provdati se za koho: at þér mundið með þeim manni ganga, er þetta gerði že se provdáš za toho muže, který by to dokázal* 29; *g. sundr, ísundr undan rozpadnouti se, rozbiti se; at kjölrinn gekk undan skipinu mjök svá hálfir že se dole pod lodí téměř půl klylu utrhlo* 37; *g. yfir přemoci: þá var við sjálft, at yfir mundi ganga, áðr þeir kæmi at landi a už se zdálo, že budou přemoženi bouři, než došáhnou pobřeží* 9.

gangullfr *n. (-rs) oběžné stříbro, oběžná stříbrná mince.*

gardr (*g. gards*) *m. plot, dvorec, statek, usedlost, ohrada.*

gata (*g. gatwô*) *f. ulice, silnice.*

gaumr *m. pozornost.*

gedda *f. štika.*

gefa (*g. giban; gaf, gáfum, gefinn*) *dáti, darovati, propůjčiti: þessum er nú nafn gefit bylo mu dáno jméno* 2; *gefa e-t at eta, at drekka, dáti komu co jísti, píti; gefa konu manni provdati ženu za muže; gefa ráð udíleti radu: gef oss ráð til dej nám radu, porad nám k tomu* 44; *alt mitt fé vil ek til gefa, at þú deyrir eigi všecken svůj majetek chci ti dát, abys nezemřela* 31; *gefa svinum ok hundum nakrmit prasata a psy* 9. — *gefaz illa špatně dopadnout, skončiti: þat man þér illa gefaz špatně to s tebou dopadne* 37; *þat mun nú verða sem opt, at illa man gefaz at svíkja þann, er honum trúir nyní se přihodí — jako často —, že to vezme špatný konec, když se podvádí ten, který má k člověku důvěru* I (43).

gegna (*nd*) *poikati, s něčím souhlasiti, něco (e-u) znamenati: þóttiz vita, hverju gegna mundi uhodl, co to má znamenat* I; *Guðrún spyrr, hví þat gegndi G. se táže, co by to znamenalo* 30; *skilja, at stórtidendum man gegna uvědomili si, že se tu udály veliké věci* 12; *spyrr, hví gegndi hennar mein plá se, co by její žal znamenal* 31. — *prospěti: kvað þó sína vínáttu mér mundu betr gegna en reidi þavil, že mně více prospěje jeho přizeří než jeho zloba* 31.

gegnum, í gegnum *adv. a prep. s ak., skrz, přes; v češtině se vyjadřuje* 7. *pádem.*

geirr *m. oštěp, kopí.*

geisa (*að*) *bouřiti, zuřiti, láta geisa eld ok járn pustošiti (zem) ohněm i železem* 7.

geitasveinn (*g. gaita*) *m. pasák koz.*

gekk *prét. od ganga.*

gelda (*ld*) *vyklestíti, zbaviti mužství.*

gera, gæra, starší gœrva, gerva (*gerða, gerðr; srov. např.: at þar varu miklir eldar gerðir; místo part. prét. se užívá v této funkci a. gœrr, gerr, ak. gœrvan, gervan*) — 1. *učiniti, připraviti, zhotoviti at hann gerir þar jardhús í skóginum* 6; *gera veizlu připraviti*

hostinu; svá er sagt, at þar váru miklir eldar gerdir *vypravuje se*, že tu byly rozdělaný velké ohně 3 (s tím srov. gervir fyrir þeim eldar stórir 35); hann gerir sér svefn ulehl ke spánku I (43); *neosobní vazba*: gerdi at þeim storm mikinn ok svá stóran sjó tu je přepadla tak hrozná boufe a strašné vlnobiti 9. — *med. geraz udáti se, přihoditi se*, gerdz fagnadr mikill panovala velká radost 34; ok muntu stórtíðendi geraz í fyr þinni a že se přihodi velké uddlosti za své jízdy 37; nú geriz mikit mannfal nastalo hrozné krveprolití 38; — 2. ve spojení s adj. (s dvojím ak.). 1 udělati se, — 2. dělati se, stavěti se s instr.: gerdir þik at illu kunnan udělal ses, tj. stal ses neblaze proslulým 9; gerir hon sik nú blíða í orðum r rozhovoru dávala najevou svou přivěšivost 40; *neosobní vazba*: er sjá geri úforan až se moře stane nesplavné 4; geraz státi se éim (nom.); geriz hann ríkr konungr stal se mocným králem 1. — 3. vyříditi, prověsti, učiniti, jednati: svá var gert, sem hon bað tak to bylo provedeno, jak žádala 2; svá gerdi hon Sinfjótla stejné tak jednala se S. 7; gera jako pomocné sloveso s inf.: eigi gerir hugr minn hlæja víð honum má mysl (mé srdce) se nesměje jemu vstříc 4; en aldri gerdi hugr hennar víð honum hlæja její srdce se na něho nikdy neusmálo 34. — s prepos. a adv.: hvat gerdir þú af hring þeim cos udělal s prstýnkem (kam jsi dal prstýnek) 31; er gert af miklu meira, en er dělá se z toho mnohem více, než je pravda 13; g. at prověsti, vykonati; þá hefir sveinninn ekki at gert um braudgerðina nevykonat hoch nic k přípravě chleba 6; er þér vilid at gera co hodláte prověsti 39; g. til e-s zacházeti, nakládati s kým: svá munda ek til þín gert hafa a přesto byl bych s tebou zacházet tak 12; er hann gerdi vel til þín co tí prokázal dobrého 32; ger til mín sómasamliga nakládej se mnou čestně 40; þeir gera til hans přepadli ho 1; at hann skyldi gera til braud þeira aby zadělal na chléb 6; at gert er um þína daga že je konec tvému životu 18, ale tu nutno patrně čísti čerí místo gert: že tí to (zlato) postačí na celý život; gera verdleikum betr víð e-n zachá-

zeti, jednati s kým lépe než podle zásluhy: ek skal gera verdleikum betr víð þik budu s tebou jednati lépe, než si zasloužíš 12; kváðuz þeir nú illa hafa gert víð Erp bróður sinn přiznali si, že se dopustili zločinu na svém bratru Erpovi 44.

geri m. vlk.

gerla, gœrla adv. sotva, stěží.

ger adv. komparativ přesněji, určitéji, nočkuru gerr poněkud přesněji.

gersemi f. (-ar; -ar) drahocenná věc, skvost, kle-not.

gervilligr a. dokonalý, zdatný.

gestabekkr m. lavice pro hosty a družinu.

gestasveit f. zástup.

geta f. domnění, domněnka, tušení, dohad.

geta (g. bigatan; gat, gátum, getinn) — A. dostati, odřzeti, též jako pomocné sloveso s inf. vikingar geta at líta mikit mannfal uviděli tam mnoho padlých 12; þá er þú hefir barn getit jakmile dostaneš, tj. porodíš dítě 12. — B. — 1. změnití se: er nokkut verdr at geta víð soguna jehož nutno alespoň stručně ve vypravování uvěsti 1; Hljóð, er fyrr er getit Hljóð, o kterém byla dříve řeč 2; þess er nú víð getit eitthvert sinn, at nymt se děje zmínka o tom, že jednou 7; hvé opt hann getr hennar jak často se o ní zmiňuje 28. — 2. domnívati se, míti za to: eigi get ek þik hafa mat af þessu braudi í kveld domnívám se, že nebudeš mít navečer jídlo z tohoto chleba 7.

geymsla f. ošetřování, opatrování, péče.

geysligr m. rychlost, prudkost.

gezligr a. půvabný, libezný.

geð n. smysl, duch, povaha.

geðkorskr a. chytrý, důvtipný.

gildr a. plně platný, oprávněný.

gipta f. osud, štěstí.

gipta (pt) dáti (dceru) za manželku, provdátí; giptaz e-m provdati se za někoho.

girna (nd) způsobiti, aby někdo žádal; med. girnaz žádati, toužiti s gen.

gisting f. pohostinství.

gjald (g. gild) n. náhrada, pokuta, poplatek, trest.

gjalda (g. gildan; galt, guldum, goldinn) — 1. platiti, odplatiti, nahraditi: ok eigi galt hann mér at mundi feldan val a on mí

nevyplatil jako věno zabité muže, tj. on mi nedal věnem zabité muže 31; ok skal ek gjalda mund við þér, þá er þú hefir barn getit, *vyplatim ti věno, jakmile porodíš dítě 12*; — 2. *splatiti komu co čim* (e-m e-t e-u); ef þú vilt, at mangi þér heiptum gjaldi harm *chceš-li, aby ti nikdo nesplatil příkořť zlobou 21, 9* (= *Sd. 12, 1—3*). — 3. *pykati*: þess skaltu gjalda, er þú átt Sigurð *ty budeš pykat za to, že máš Sigurda 30*; þes s munu margir gjalda za to budou *mnozí pykat 30*; kvez (= *kveðr sik*) ilt hljóta af úfríði þeira ok váss at gjalda volal, že mu *připadlo nešlésti z jejich nepřátelství, že on musí pykat za jejich zlo 39*.

gjalla (gall, gullum, gollinn) *křičeti, vřítí*.
gjarn (g. fahugárns) a. *žádostivý, chtivý, dychtivý, toužící*.

gjarna *adv. rád*.

gjof (g. giba) f. (gjafar; gjafar — gjafir) *dar. gjoróttir a. kalný*.

glada (að) *potěšiti, obveseliti*.

gladliga *adv. radostně, utěšeně*.

gladr a. *veselý, radostný*.

gler n. *sklo*,

gledi f. *radost, zábava; gledi bella, halda vese-
líti se, býti veselý*.

gledíord n. *slovo radosti*.

gledja (gladda, gladdr) *potěšiti, obveseliti*.

glóa (að) *lesknouti se*.

gluggr m. *okno, otvor*.

glúpna (að) *polekati se, leknouti se, zaraziti se,
zděsiti se*.

glœpr m. *zločin*.

glœgr (g. glaggwð, glaggwuba *adv.*) a. *zřejmý,
jasný, přesný; adv. glœgt přesně*.

glœgrýnn a. *znalý run*.

gneipr a. *rozčilený; verðr hon við gneip roz-
čílila se nad tím 38*.

gnótt f. *množství, spousta, bohatá zásoba*.

gnýja (gnúda, gnúit) *hučeti, buráceti; er bylg-
jur gnúða & bordunum když vlny s hukotem
narážely na strany lodí 9*.

gný m. *křik, povyk, hluk*.

gnœfa (að—fð) *plápolati*.

góll n. *podlaha*.

gott n. *od góðr*.

goð (g. guþ) n. *bůh*.

góðr (g. góþs) a. (n. *gott, dřve gótt; kompar*.

a *superl. betri, beztr*) *dobrý (opak k illr);
(o lídech) dobrý, zdatný, statečný; (o vě-
cech) dobrý, potřebný, užitečný*.

grafa (g. graban; gróf, grafinn) *kopati, vyko-
řati, hřalati, zchřelati; var húsit grafit
í jorð niðr dým byl vykopað hluboko v zemi
(stál svými základy pevně v zemi) 19; ok
gróf inn sínum rana a zakoušl se (had) do
hrudi svou tlamou 39*.

gramr a. *rozhněvaný, hněvivý, rozžlobený, ne-
přátelský; allir gramir všichni zloduchové,
všechny zlé mocnosti*.

granahár n. *vous*.

grár a. *šedý*.

gras (g. gras) n. *tráva, byliny*.

gráta (g. grétan; grét, grátinn) *plakati, opla-
kávati*.

grátr (g. gréts) m. *pláč, nářek, hořekování*.
greiniliga *adv. přesně*.

greiða (ðð) *předati, vydati*.

grimmhugaðr a. *kruté smýšlející, kruté pova-
hy*.

grimmiliga *adv. vztekle, zuřivě, hrozně, prudce,
velice*.

grimmiligr a. *hrozný, divokého vzezření*.

grimmr a. *zlý, krutý, hrozný, zlomocný*.

grimð f. *nenávisť, trpkost*.

gripr m. *drahocenná věc, klenot, skvost*.

gríð n. *ochrana, mír*.

gríðrot n. *porušení míru*.

grjót n. *kol. kamení, kameny; berja grjóti
í hel ukamenovati koho k smrti*.

gruna (að) *domnívati se, tušiti, míti podezřentí;
osobní vazba: Skaði grunar sogn Siga Skadi-
mu byla Sigího výpověď podezřelá 1; ponej-
více však neos. vazba: mik grunar tušim,
grunat hefir mik þat mēl jsem tušení*.

grunlauss a. *prostý podezřentí; eigi er mér
grunlaust, at mám podezřentí, že 7*.

grœnn a. *zelený*.

grœða (ðð) *vylčiti, léčiti, uzdraviti*.

grœf (g. graba) f. (grafar, — grafir) *jáma*.

grœftr m. (graftar; greftir, ak. grœftu) *hrob*.

grœn f. (granar, -ar a -ir) *vousy; lát grœn sía
proceð to skrze vousy 10* (viz pozn.).

guða f. *kouř, dým*.

gull (g. gulþ) n. *zlato, zlatý poklad, zlatý
prstýnek; leika sér at gulli hráti sí se
zlatými kroužky 8*.

gullbaugr *m.* zlatý prsten.
 gullbrynja *f.* zlaté brnění.
 grullhringr *m.* zlatý prsten.
 gulligr *a.* zlatý, ze zlata.
 gullker *n.* zlatý pohár.
 gullrendr *a.* se zlatým okrajem.
 gullspori *m.* zlatá ostruha.
 gullstauþ *n.* zlatý pohár.
 gullu *pl. přel.* od gjalla.
 gumí (*g.* guma) *m.* muž.
 gunnarfúss *a.* připravený k boji, bojektivý,
 udatný.
 guð, goð *n.* (pohanský) bůh, ve smyslu kře-
 stanském obvykle *m.*
 guðvefr *m.* jemná, drahocenná látka, samet
 (*i purpur?*)
 gýgr *f.* (-jar, dat. -i) obryně.

gylla (*lt.*) pozlatiti.
 gyrða (*g.* gairðan; rã) opásati.
 gyzki *m.* strašidlo; hverr gyzki er yðr ordinn
 jaké strašidlo se vám zjevilo 31.
 gæfa *f.* štěstí.
 gærkveld, í gærkveld včera večer.
 gæta (*tt.*) dáti pozor na co (o-s), starati se o co.
 gøflugr (*g.* gabeigs) *a.* nádherný, šlechetný,
 slatný, znamenitý, výhodný.
 í gognum *adv.* (viz í gegnum) vstříc, naproti;
 předl. s ak. skrz, přes.
 gømul *f.* od gamall.
 gøtu *gen.* od gata.
 gøra viz gera.
 gørla *adv.* viz gerla.
 gørnngaveðr *n.* velká bouře, způsobená kouzly.

H

haddr *m.* vlas.
 haf *n.* moře.
 hafa (*g.* haban; hafða, hafðr) míti; — 1. míti,
 vlastniti, býti opatřen čím; hefir Siggeirr
 marga virðuliga menn með sér *S.* přivedl
 s sebou mnohé vážené muže 3; nésti (o zbra-
 ních a šatech). — 2. použítí, zachovati, říditi
 se čím, uposlechnouti čeho; ástráð þín vil ek
 qll of hafa tvé láskyplné rady chci všechny
 zachovat 21, sloka 21, 4—5 (= *Sd.* 21,
 4—5); þá væri hann vitrari, ef hann hefði
 þat, sem þær höfðu ráðit honum byl by
 moudřejší, kdyby uskutečnil to, k čemu jste
 mu vy radily 19; ok þá væri hann vitr, ef
 hann hefði yður ráð þak by byl moudrý,
 kdyby uposlechl vaši rady 19. — 3. věsti:
 hafa orrostur (boje), hafa harmtqlur věsti
 mnoho řečí plných nářků 32. — 4. dostati:
 hafa náttverð (večeři) I (43); hafa mat
 jisti 7; hafa eitt erendi dosáhnouti stejného
 cíle 11; þar er þik Hel hafi až (vlastně: kde)
 tě Hel sebere 18. — 5. nositi, držeti, třímati:
 hafði sverð í hendi třímatal v ruce meč; (þeir)
 hafa þrjú skip ór landi vyjeli ze země na
 třech lodích 5. — 6. hafa bezt, verst míti se,
 věsti si co nejlépe, co nejhůře: þykkiz sá
 bezt hafa, er fyrst náir (totiž: at taka
 sverdit) ten totiž, komu se podařilo ho nej-
 dříve uchopit, domníval se také, že se ho

co nejlépe (co nejrychleji) zmocnil 3; þykkiz
 þá sá verst [hafa lengi, er næst er ten kdo
 jim byl nejbližší, měl dojem, že se mu už
 dlouho [tak špatně nevedlo jako tehdy 8
 (*M.-M.* 304 and long he remembered it
 who was the highest to them). — 7. ve
 spojení s part. přét. se užívá k vytvoření
 opisného perf. a plusquamperfekta u trans.
 sloves; — a) mladší způsob: part. přét. v ne-
 měnitelném ak. sg. neutr.: hafði Bredi veitt
 miklu fleira... en Sigi Bredi měl mnohem
 větší a početnější úlovek než Sigi I; þér hafði
 nú drepit marga mína frændr, en svikit
 mik frá ríkinu ok fenu, ráðit systur mína
 nýnt jste zabili mnoho mých příbuzných
 a připravili jste mě podvodem o mou říši
 a o můj majetek a mou sestru jste zradili 38;
 dokladů je přirozeně velmi mnoho. — b) pů-
 vodní, starobylý způsob: part. přét. se řídí
 v pádě a čísle podle objektu: Óðinn hafði
 hann hittan Óðin ho totiž vyhledal 1, jde
 tedy o doplněk k ak.; ok þá er Grípir hafði
 þessa [hluti sagða, sem hann beiddi, þá
 reid hann heim a když byl Grípit tyto věci
 sdělil, jak Sigurd žádal, odejel S. na koni
 domů 16; ok trú ekki þeim, er þú hefir
 feldan fyrir fōður nevěř tomu, jehož otce jsi
 předtím zabil 22 (srov. o takovýchto přípa-
 dech A. Heusler § 432, H. Andersen § 193,

M. I. Steblin-Kamenskij § 133); pomocné sloveso hafa mŕžé býti vymečáno, a to zejména ve vedlejších větách, pokud jde o mladší způsob tvoření perf. a plusquamperfekta: ef hann vægir honum, en drepit (doplň: hafði) ádr bróður hans *buðe-li ho šetfið, kðyð byl předtím skolil jeho bratra 19.* — *S pr eposicemi a adv.*: hafa e-t at e-u něčeho k něčemu použítí; ok eru þeira hausar hér at bordkerum hafðir *jejich lebek se tu používá jako číši 40*; var þat at skemtan haft, at užívalo se toho k zábavě, že bavili se tím, že 24; stejně tak: þat höfðu þeir sér at skemtan, at bavili se tím, že 24. — *med.* hafaz, hafask at míti se k něčemu, podniknouti něco: hann er fróður um þat, er hann skyldi at hafaz *počítal si chytě v tom, co měl podniknouti 1*; hafa sik í herskap táknouti do boje: hon vill sik í herskap hafa *ona se chce zúčastnit válečné výpravy 25*; hafa uppi: sem lengi hefir uppi verit haft *jak se to uchoválo v paměti lidí 2*; hafaz við í skóginum *zdržovati se v lese 6*.

hafna (að) *ztráceti (e-u)*; hafna lit (dat.) *ztráceti barvu, zsinati.*

hagleikr *m. zručnost, dovednost.*

haglika *adv. zručně, dovedně.*

hagr *a. dovedný, šikovný, zručný.*

hald *n. opora, ochrana; užitek*; þat kemr yðr verst at haldi to se vám velmi špatně vyplatí 38.

halda (g. haldan; helt, heldum, haldinn) *držeti, A. s ak.: držeti, držeti pevně, uchovati, přidržeti se čeho; skildi halda chrániti se štítem 23, gliði halda těšiti se, fréttum halda til pátrati po někom.* — *B. dodržovati slovo, přísahy*: halda orð, eið við e-n *viči komu*; samir þat einna at halda (tj. þetta) af vārri hendi to jediné se sluší dodržeti s našť strany 4. — *C. plouti*: heldr Sigmundur til ættleifdar sinnar *S. plul do své dědičné vlasti 8.* — *haldaz við e-u odolati, šeliti komu, čemu; haldask SE splníti se.*

haldkvæmaz (md) *prospěti, býti k užítku*; þar til, er oss haldkvæmtz do té doby, až mně bude k užítku (rkp. VS; halikvæmizt).

hálf (g. halbs) *a. poloviční; hálfu (dat. neutr.) před komparat. dvojmo; hálfu fleira líd jednou tak veliké vojsko 9; hálfu meir jednou*

tolik 37 (srov. Neckel, Glossar 72; Komm. 2,85). at kjölrinn gekk undan skipinu mjök svá hálf *že se dole pod lodí téměř půl křlu utrhlo 35.*

hálmr *m. stéblo slámy, sláma (kol.).*

háls (g. hals) *m. krk*; hann tók um háls henni *objal ji kolem krku 24*; lagði hendr um háls honum *položila mu ruce kolem krku 26*; lagði hendr um háls henni *objal ji kolem šije 31.*

hamarr *m. (dat. hamri) kladivo, úskalí, skála.*

hamingja *f. ochranná ženská bytost, ochranná duše, bohyně; štěstí*; (srov. E. H. Meyer, *Mythologie der Germanen, Straßburg 1903, str. 262 a n.*; E. Mogk, *Mythologie (Grundriß der germ. Phil. 3, Straßburg 1900), str. 271*; Gering-Sijmons, *Komm. 1, 177*; „Schutzgeister, glückbringende Nornen“).

hamr *m. (-s; -ir) — 1. vnější postava; — 2. = hamingja 34.*

hana *ak. od hon, ona.*

handar *gen. od hönd ruka.*

handtaka (tók) *uchopiti, zajmouti; handtekin a. zajatý, chycený.*

hánefjadr *a. s ostrým norem.*

hanga (g. háhan; hekk, hængum, hanginn) *vieseti.*

hann *m., hon f., osobní zájm. on, ona; pro pl. se užívá tvarů ukaz. zájm. sá.*

hannyrð *f. jemná ženská ruční práce.*

happ *n. štěstí.*

hár *m. (pl. háir) zákol.*

hár *n. vlas.*

hár (g. hauhs) *a. (ak. hán, hávan; komparat. a superl. hæri, hæstr), vysoký; n. hátt adv. vysoko.*

harla *adv. prudce, velice, tvrdě; = hardla.*

harma (að) — *1. zarmouti koho; e-t harmar mik (oss) něco mě mrzí 13; — 2. želiti, litovati*: er hon harmadi með gráti *čeho nyní s pláčem želela 31.*

harmr *m. starost, ztráta, hoře, žal, zármutek.*

harmatala *f. nářek, bědování.*

harpa *f. harfa.*

hárr *a. šedý.*

hardla *adv. tvrdě, velice, = harla.*

hardllga *adv. horlivě, prudce, udatně; sem hardligast co nejhorlivěji 5.*

hardr (g. hardus) *a. tvrdý, přitný, prudký;*
(o osobách) tvrdý, odvázný, udatný.
hardrædl *n. odvázný plán, čin, obtíž.*
háski *n. nebezpečí.*
hasla (að) *označiti lískovými tyčemi.*
háseti *n. vyvýšené místo v hale, určené pro krále; vysoké křeslo.*
hatr (g. hatis) *n. nenávisť.*
hátt viz hár.
háttir *m. (-ar, dat. hætti; hættir, ak. háttu) způsob, druh.*
háttung *f. (= hættu) nebezpečí; h. er í neni jisto 24.*
haugr *m. kopec, pahorek, rov, mohyla.*
haukr *m. jestřáb.*
hauss *m. lebka.*
haust *n. podzim.*
hávan *viz hár.*
hávetri *n. zima, uprostřed zimy.*
háðullga *adv. postupně, s výsměchem.*
hefl *prés. od hafa.*
hefja (g. hafjan; hóf, hafinn — hafidr) *zvednouti, sejmuti: fjórir menn hófu gullit af hestinum čtyři mužové snali s koně zlato 24; zvednouti a zároveň nésti (o vlnách): þá hófu hana stórar báru fram eptir sjánum velké vlny ji nesly dál přes moře 41; neosobní vazba: hóf mik at landi með bárum vysoké vlny mě vynesly na břeh 43; hefja a hefja upp, neosobní vazba: hér hefr upp ok segir frá tu se počíná a vypravuje se = tu se počíná vypravování 1.*
hefna (nd) *mstíti se, h. e-s pomstíti koho neb co, h. sín pomstíti se 18; hefna e-s e-m (nebo vid e-n) mstíti se zač na kom, ok þar eptir man honum grimmu hefnt vera a pak bude na něm provedena strašlivá pomsta 34; ver vel við frændr þína ok hefn lítt mótgerða við þá ok ber við þol buð hodný ke svým příbuzným a nemsti se na nich za jejich nepřátelství, nýbrž snádej je s trpělivostí 22.*
hefnd *f. pomsta; í hefnd þess za trest za to 20.*
hefndarorð *n. slova pomsty, trestu.*
hefða *konj. prét. od hafa.*
heilagr *a. (ak. helgan) svatý, posvátný.*
heill (g. hails) *a. celý neporušený, zdravý; heill, herra minn zdar tobě, můj pane 19; sit heil, frá buðte pozdravena, paní 24;*

přítivný, shovlivavý, blahovolný, bez falše: mun heill hugr Atla við oss smýsleni Atliho vůči nám bude blahovolné (tj. upřímné) 34.
heill *n. a f. předzvěst, znamení, blaho, štěstí; sér at heilum hafa zachovati sobě k užitku 21, sloka 19 (= Sd. 19, 7).*
heilla (að) *okouzlití; heillud ertu jsi zbavena smyslu 29.*
heilrædl *n. dobrá rada.*
heilsa (að) *pozdravití, uvítati, přátí štěstí (e-m).*
helm *adv. domů; sækja heim e-n vyhledati koho, navštívití koho.*
heima *adv. doma.*
heiman *adv. z domova.*
heimanferð *f. odjezd z domova, z vlasti.*
heimboð *n. pozvání, hostina, slavnost.*
heimferð *f. cesta, jízda domů.*
heimill (-ull) *a. pohodový, po ruce, k dispozici; er oss heimult þat, er vér viljum hafa dostává se mi všeho, co chci mít 13; heimilt er þat jen si posluž 27; heimilt er þat tvému přátí lze vyhovět 21.*
heimr (g. haims f.) *m. domov, vlast, otcina; svět.*
heimsligr (heimskligr) *a. pošetilý, nerozumný.*
heimsól *f. slunce.*
heimta (mt) *jíti, jeti pro koho, přivéstí, převzti domů; heimta á tal e-n svolati k rozmluvě koho 32.*
heipt (g. haifsts) *f. nepřátelství, nenávisť.*
heiptarorð *n. slova hněvu, nenávisť.*
heiptyrði *n. pl. slova zloby, nenávisť, nepřátelství.*
heitt *n. slib, strengja heitt učiniti slavnostní slib, slavnostně přísahati; strengja ek þess heitt 5.*
heita (g. haitan; hét, heitinn) — *A. s ak. — 1. zavolati, přivolati (= rozkázati): heitr á menn at taka þá menn rozkázal mužům, aby se chopili mužů 8; hét Gunnarr á Hoggna G. zavolal Hogniho 32. — 2. nazývati Hnikar hétu mik Hnikar mi říkali 17, sloka 5 (= Rm. 18, 1). — B. intrans. nazývati se, jmenovati se, slouti (prés. heiti): Andvari ek heiti, Óinn hét minn faðir Andv. se jmenuji, Óin slul můj otec 14, 3, 1—2 (= Rm. 2, 1—2); er vit stigum á einn beð ok hétum gjóna nafni když jsme*

my oba vstoupili na jedno lože a stuli manželé 33. — C. s dat. osoby — 1. heita e-m e-u slíbiti komu co: hafði Ódinn honum sigri heitit Ódin mu slíbil vítězství 21; þeir hétu honum mikilli sæmð í móti slíbili mu za to také velké vyznamenání jako odměnu 32; ek hefi því heitit já jsem však slíbila 9; heitr nú ferdinni þríslibil tеды cestu 35; hétud, at herja eða brenna vyhrožovali jste, že budete pleniti a páliiti 31. — 2. heita e-m konu (dat., ale i ak.) zasnoubiti dívku s někým: Hogni hefir heitit mik Hoddbrodi král Hogni mě zasnoubil s H. 9; heitaz manni zasnoubiti se s mužem.

heidinn a. pohansky smýšlejtcl.

heldr (g. halþi) f. (heidar, dat. heidi, pl. heidar) vřesoviště, pláň, step.

hekla f. plášť (bez rukávů).

heklumadr m. muž v plášti.

hel (g. halja) f. (-jar) říše mrtvých, podsvětí; smrt; fara til heljar zemřítí.

heldr (g. haldis), helzt komparat. a superl. adv. (k adv. gjarn) — A. raději: far heldr í annat sinn jeď raději někdy jindy 36. — heldr en raději než: at ek vil eigi eiga hann, heldr en einn krákuunga že jej nechci mít raději než vraní mládě (= právě tak málo ráda jako) 9. — naopak, nýbrž spíše: Helgi bađ eigi svipta seglunum, heldr setja hvert hæra en ádr Helgi nakázal, aby nespouštěli plachty, nýbrž aby každou vytáhli ještě výše než dřive 9. — B. helzt: nejraději, allra helzt ponejvíce, zejména, zvláště; allra helzt er zvlášt když.

helgi slabý tvar od heilagr.

hella f. plochá skála, plochý kámen.

hellisdyrr pl. f. vchod do jeskyně.

helmingr m. polovice.

helt přet. od halda.

helvegr m. cesta do podsvětí.

helzt viz heldr.

helzti = helzt til, helzti lengi přespřiliš dlouho 20.

henda (nd) 1. pochopiti, zabývati se: ok hendum ei giheiptyrði nebudeme se zabývat nepřátelskými slovy 30. — 2. stá-vati se, přihoditi se: þviat þat hendir opt neb často se stává 18.

hendr, hendir od hnd.

hennar, henni gen., dat. viz od hon, hann.

heppinn a. šťastný, hepnir af veidi sinni šťastni pro svůj úlovek 14.

hepta (pt) svázati, heptr spoutaný, zajatý.

hér (g. hér) adv. zde, sem, hér til až sem, až dosud.

herbergi n. přibýtek, přistřeší, dům.

herbergissveinn m. obsluhující jinoch.

herbođ n. výzva, povolání (do zbrant): láta fara herbođ um alt ríki dáti ohlásiti po celé říši výzvu k vojenské službě 17.

herbúnađr m. válečná výzbroj.

herfang n. válečná kořist.

herferđ f. vojenská, válečná výprava.

herfqr f. (-farrar; -ar a -ir) vojenská, válečná výprava.

herja (að) 1. zpusťositi, zničiti, pleniti, 2. podniknout vojenskou výpravu: fá sér herjat land dobýti země válečnou výpravou.

herklæđi n. pl. válečná výzbroj.

herkonungr m. král (v čele bojovníků), voje-vůdce.

herliđ n. vojenský lid, vojsko.

hermadr m. válečník, bojovník.

hernadr m. (-ar) loupežná výprava; leggjaz, ráđaz í hernad¹ vydávati se na loupežné výpravy.

hernuminn a. válečný zajatec.

herr (g. harjis) m. (-s a jar) 1. zástup lidí; koma í her með góđum monnum sejtiti se s dobrými muži (na válečné výpravě); 2. vojsko, zástup válečníků.

herra m. (-a; -ar) pán.

hersaga f. zvěst o vojně.

herskapr m. (-ar) 1. vojna, válka, válečná výprava; hafa sik í herskap zúčastniti se válečné výpravy 24. — 2. výzbroj.

herskip n. válečná loď.

hertaka (-tók) zajati, bandingi hertekinn válečný zajatec.

hervápn n. válečná zbraň.

hervirki n. nepřátelský čin.

hervist f. přítomnost, návštěva, pobyt.

herða (g. gahardjan; rd) učiniti tvrdým; sverđ eitri hert meč zakalený jedem 32.

herđr f. (herđar, dat. -i; -ar) obyčejně v pl.: ramena, bedra.

hesllstong f. lisková tyč.

hestafotr m. pl. nohy koní.

hestasveinn *m.* podkoni, pacholek.

hestur *m.* hřebec, kůň.

hét *prét.* od heita.

heyra (*g.* hausjan; *rd*) slyšeti; en þó mátti heyra hvárr til annars a *když přece jeden druhého může slyšet 8.*

hedan *adv.* (místně) odtud; (časově) přišel, naddle, od tohoto okamžiku, od té doby atd., též hedan af, frá, ífrá.

higat (= hingat) *adv.* sem.

himinn (*g.* himins) *m.* (dat. himni) nebe.

himintungl *n.* hvězda.

hingat *adv.* sem.

hin, hin, hitt *zájm.* ukaz., onen, též jako člen: hinum I = inum.

hirð *f.* zástup, družina, dvorní služebnictvo, dvořanstvo.

hirða (*rd*) střežiti, starati se, pečovati o (e-t nebo um e-t) — 1. hirð eigi þat nestarej se o to 29; ekki hirði ek um lífit život nemá pro mne žádnou cenu. — 2. ukrýti, scho-vati.

hirdkona *f.* žena z družiny, dvořanka.

hirdmaðr *m.* dvořan, muž v družině krále.

hirdsíðr *m.* dvorský mrav.

hitt *neutr.* od hinn.

hitta (*tt*) potkati, setkati se s kým: dugandi menn munu þér fyrir hitta setkaš se zde se statečnými muži 36; fór ok hittir bróður sinn vydala se na cestu a setkala se (vyhledala) s bratrem 6; þóttu (= þó at þú) værir ekki at hitt (= at máli hitt) aniž jsi byla bývala tážána 28; hittaz potkati, setkati se; man hér hittaz že tu lze potkati.

hjá *předl.* s dat. — 1. vedle, u: vera hjá honum 6; svá at eigi mátti komaz hjá henni tak že se nikdo nemohl dostat mimo ni 8. — 2. ve srovnání s kým, proti komu: ek ein barn at aldri hjá þér ale já jaem podle stáfi proti tobě díti 8.

hjal *n.* zbytečný rozhovor, žvást.

hjálmr (*g.* hilms) *m.* přilba.

hjalt *n.* jilec, rukověť meče.

hjarta (*g.* háirtö) *f.* srdce.

hjartablóð *n.* krev ze srdce.

hjartaröstr *f.* pl. kořeny srdce; e-m er glatt um hjartaröstr raduje se z plna srdce 32.

hjó, hjuggu *prét.* od hoggva.

hjón *n.* pl. (gen. hjóna) manželé.

hjórlögr *m.* vlhkost meče, krev; blanda hjórlegi smáiti krev = bojovatí 18.

hjör (*g.* háirus) *m.* (dat. hjörvi) meč.

hjórtur *m.* (hjartar, dat. hirti; hirtir, ak. hjörtu) jelen.

hlaup *n.* skok.

hlaupa (*g.* ushlaupan; hljóp, hlaupinn) skákati, skočiti: hlaupa þenna eld skočiti do ohně 27; hlaupa á hest skočiti na koně 19; hlaupa at e-m skočiti prudce na něho, záútočiti na koho 8; hlaupa undan úteci, uprchnouti 37.

hlaupari *m.* pobuda, tulák, poběhlík.

hlaða (*g.* afhlaþan; hlóð, hlaðinn) naskládati, naložiti, nakupiti: skyldu sæsirnir hlaða upp hjá gullinu pak měli ásově kolem kúže nakupit zlato 14.

hleypr *prés.* od hlaupa.

hleypra (*pt*) hnáti; var hleypt hestum at henni (neos. vazba) koně byli proti ní hnáni 40.

hlífa (*g.* hlreibjan; fð) chrániti, střežiti.

hlíð *n.* brána.

hljópr *prét.* od hlaupa.

hljóta (hlaut, hlutum, hlotinn) obdržeti losem, dostati: yðart atkvæði mun standa hljóta tvé rozhodnutí bude musit platit 33; kvez (= kvedr sik) ilt hljóta af úfrídi þeira řekl, že mu připadlo (vzešlo) neštěstí z jejich nepřátelství 37.

hljóðr *a.* mlčelivý.

hló *prét.* od hlæja.

hlumr *m.* (-s; -ir) rukojet (u vesla), vaz.

hlut *m.* = hlutr, část.

hlutr *m.* (-ar; -ir) — 1. los, — 2. los, podíl, osud: illa hafa þeir fyrir sínum hlut špatně se postarali o svou vlastní věc 32; víð slíkar fortölur batnar hvárigra hluti takovými rozklady se nikomu z nás nepomůže 40; bera inn minna hlut utrpěti újmu 40; þviat þeir höfðu jafnan minna hlut ör málum nebot þri sporech vyšli vžácky na prázdno 11. — 3. část (většího celku): hoggva sundr í tvé hluti rozltti ve dví 17. — 4. věc: margir hlutir þungir munu oss at hendi koma mnoho těžkých věcí nás potká 35, allir hlutir všechno, um alla hluti v každém směru; sé víð illum hlutum chraň se zlého 22; scema þá morgum hlutum počtiti je všemožným způsobem 35; í rínum eða qðrum

- hlutum, er liggja til hvers hlutar (co já znám) o runách nebo o jiných věcech, jež v každém případě jsou užitečné 21.
- hlynr m. javor, vápna hlynr strom zbrantí = hrđina.
- hlyri m. bratr.
- hlýđa (dd) — 1. slyšeti. — 2. poslouchati, uposlechnouti. — 3. e-m hlýđir e-t někomu se něco daři: en Sinfjotli hlýđti þat kęđęto S. se podařilo (zdotati jed) 7.
- hlęja (g. hlahjan; hló, hlógum, hleginn) smáti se; hl. við smáti se vstřic někomu 4.
- hlęgja (gd) způsobiti, aby se někdo smál, potěšiti, těšiti.
- hlęgligr a. potěšující, vera hl. působiti radost.
- hnęga (g. hneiwan; hné—hneig, hnigum, hni-ginn) skloniti se, schýliti se: hneig upp við dýnur ok męlti klesla na podušky (opřela se o podušky) 32; hniginn á efra aldr je vysokého věku I (43).
- hnępa (pt, ad) svęsiti, skloniti hlavu.
- hnępna (ad) býti starostlivý, starati se.
- hnęta (ad) ukovati.
- hnękkja (kt) trhati sebou.
- hnęggva (hnęgg, hnęggum, hnęgginn) bti, strkati; h. e-n e-u oloupiti, zbaviti koho čeho.
- hóf přet. od hefja.
- hóf n. správná míra; at hófi jak se sluši 6; ok þó létu þer eigi at hófi ty ses však domņivala, že ti nebylo učiněno zadost, jak se sluši 38.
- hófr m. kopyto.
- hol n. dutiny hrudní.
- hold n. maso.
- holdróinn a. přirostlý k tělu.
- hollr (g. hulps) a. přivětivý, nakloněný.
- hollvnr m. důvěrný přítel.
- hólmr m. ostrov.
- hon f. k hann.
- honum dat. k hann.
- hopa (ad) cownouti, zdráhati se.
- horma (fd) směřovati, h. upp, niđr nahoru, dolů. — med. horfaz zdáti se: hér horfiz til gamans mikils z toho kouká pořádná zábava (švanda).
- horflnn viz hverfa.
- horn (g. háurn) n. roh, roh na piti.
- horskr a. chytrý, moudrý, rozumný.
- hót (g. hvóta) n. pl. krozby, vyhrážky.
- hrafn m. havran.
- hrammr m. ilapa, pracka.
- hratt přet. od hrinda.
- hraustr a. silný, odvážný, udatný.
- hrađr a. rychlý, adv. sem hrađast jak rychle mohl.
- hreysikottir m. (pl. kettir) lasička.
- hreytstl g. odvaħa, udatnost, statečnost.
- hreystilligr a. odvážný; adv. sem hreystilligast co nejstatečněji.
- hrinda (hratt, hrundum, hrundinn) odstrčiti, zapuditi (s dat.) hritt af þer harmi odvrhni od sebe zármutek 29.
- hringja f. přezka.
- hringr m. prsten, náramek.
- hris n. křovl.
- hrista (st) lomcovati.
- hritt imperat. od hrinda.
- hríd f. nečas, bouře, chvíle, čas; langa hríd dlouhou dobu, litla hríd krátkou dobu; of hríd, um hríd nějakou dobu.
- hrjóta (hraut, hrutum, hrotinn) vyraziti vpřed, vyřtiti se, vyletēti: gullhringr hrytr útar í húsit jeden kroužek se vykutálel ven 8; at... hryti eldrinn upp af hölluni že oheň šlehal ze stně 34; svá at hrutu ór honum tveir jaxlar takže z ní (čelisti) vyletēly dvě stoličky N VIII.
- hrollr m. zlostné chvění.
- hrósa (ad) chvástati se (e-u).
- hross n. kůň, zejména kobyla.
- hryggja (gd) strachovati se.
- hryggr a. smutný, zasmušilý.
- hrykka konj. přet. od hrękkva.
- hrýt přes. od hrjóta.
- hrytr m. chrápání.
- hrę (srov. g. hraiwadúbó Leichentaube) n. (dat. -vi) mrtvola.
- hręfa (fd) vydržeti; ok ek máttu um hręfa a přece jsem to mohla snđseti 38.
- hręzla f. bázeň, strach.
- hręđa (dd) poděsiti, postrašiti; hręđaz báti se, děsiti se čeho nebo nad čtm (e-t, við e-t); hręđdr, n. hrętt a. (vl. part. přet.) bázlivý, bojácný, ustrašěný; vera hr. við býti jatý hrüzou, býti zděšen.
- hręra (rd) dáti do pohybu, třásti, smšiti; hręrdar við inn helga mjōđ smšeny (ru-

ny) s posvátnou medovinou 21, 18 (= Sd. 18, 3, kde však čteme hverfidar; VS má chybně hrędar). — med. třásti se, chvítí se.

hrękkva (hrękk, hrukkum, hrokinn) *uprchnouti, ustoupiti.*

huga (að) *vymyslíti, vyдумati.*

hugat *part. prët. od huga a hyggja.*

hugarekki *n. krutý žal v srdci.*

hugást f. *vroucí láska; unna e-m hugástum vroucně milovati koho 15.*

hugadr *a. odvážný, mužný, srdnatý; hugat mæla rozumné věci vyprávěti = rozumně vyprávěti.*

hugga (að) *těšiti; huggaz vid e-t utěšovati se; dodávati si útěchy; en það hana vid þat huggaz, at a prosil ji, aby čerpala útěchu z toho, že 26; huggaðiz Guðrún harms síns G. utěšovala se, pozapomněla na své hoře 34.*

hugreysti f. *odvaha, zmužilost.*

huginn *n. havran (Huginn, jméno jednoho z Ódinových havranů).*

huglauss *a. bojácný, zbabělý, lépe: bezcitný; henni finnz engi kona huglausari né verri nenajde se bezcitnějši a horši žena, než je ona 31.*

hugna (að) *líbiti se, být vhod: þat hugnar þeim báðum illa to je oba velmi znepokojovalo 1.*

hugr (g. hugs) *m. (-ar; -ir) — 1. mysl, myšlenka, srdce: haf þú þér sjálf of hug sám si to rozhodni 21, sloka 20 (= Sd. 20, 5); fyrir lǫngu hafða ek þat í hug už dlouho jsem měl v úmyslu 38. — 2. ef hugr dugir jestliže budu mít k tomu odvalu 14.*

hugrúnar f. *pl. runy moudrosti.*

hugsa (að) *přemýšleti, uvažovati; h. fyrir sér, med sér uvažovati u sebe.*

hugsjúkr *a. zarmoucený, vera h. zarmoutiti se.*

hugða *prët. od hyggja.*

hulda *f. zakrývající pokrývka, závoj.*

hunang *n. med.*

hundagnoll f. *psi štěkot.*

hundr (g. hunds) *m. pes.*

hundrað *n. sto (pův. velké sto, tj. 120).*

hurð (g. háurds) *f. vrata, dvěře.*

hús (g. gudhús) *n. dům; biðja e-n húsa prositi koho o přístřeší. — pl. dvůr, dvorec.*

(hvar nebo hvá) hvat (g. hvas, hvö, hvat) *zájm., doloženo jen v některých pádech; — 1. tázací: (kdo) co. — 2. zájm. neurčité:*

každý, kterýkoli. — hvat jako adv.: hvat skulum vit sjá fyrir barni jak se máme my dva o to dítě postarati I (43). — hví adv. proč.

hvar (g. hvar) *adv. (táz.) kde, kam.*

hvárgl (hvárgl), *n. hvárkl, hvárki, neurč. zájm., nikdo z obou, žádný z obou (neuter); hvárigir (utvořeno od hvárigr) žádná z obou stran: batnar hvárigra hluti nikomu z nás se nepomůže 40. — n. hvarki jako adv.: hvárki — né ani — ani.*

hvárr (g. hvaþar), *n. hvárt zájmeno; — 1. tázací: který z obou (uter); n. hvárt uvozuje nepřímé a přímé tázací věty: zda, zdali: enn sendir Signý at vita hvát titt er, eða hvárt Sigmundur lifir opět vyslala Signý posly, aby se dověděla, co se událo, anebo zda Sigmundur je naživu 6; hvárt mantu þat, er nepamatuješ si, že 9; hvárt — eða, hvárt er — eða zda — či; vissir þú eigi, hvárt er var himinn eða jörð tys nevěděl, zda to je země či nebe (nedovedl jsi rozoznat zemi a nebe) 19. — 2. neurč. zájmeno: každý z obou (uterque): hvár þeira 8; var hvárr qdrum hollr a byli jeden druhému nakloněn 24; ok mælti til hennar með blíðu ok hvárt til annars a mluvil kní (Svanhildě) s laskavostí a stejně tak ona k němu (vlastně: každý k druhému) 42.*

hvárttveggja *a hvárttvegi neurč. zájmeno: každý z obou, oba: hv. barnit obě děli.*

hvarvetna *adv. kdekoli, všude.*

hvass (g. hvassaba) *a. ostrý, pronikavý.*

hvat *viz hvar, hvá.*

hvatia *prët. od hvetja.*

hvatr *a. odvážný, statečný, udatný.*

hvatvetna, resp. hvetvetna *neurč. zájmeno: cokoli, všechno vid hv. vzhledem k čemukoli, vzhledem ke všemu: er þú er vid hvatvetna hræddr jelikož máš ze všeho hrázu 18; fyrir hversvetna sakir v každém směru, v každém ohledu, po každé stránce.*

hvé (g. hvé) *adv. jak, jakým způsobem.*

hvél *n. kolo.*

hvelpr *m. mladý pes, psk.*

hverfa (g. hvaírbán; hvarf, hurfum, horfinn) *vrátiti se, jíti; h. út aprt odejiti, vyjiti ven 30; h. brott á skóga jiti do lesů, zmizeti 10; ok váru Sigmundi konungi horfinn*

heill a štěstí odstoupilo od Sigmunda 11.
hvergi adv. — 1. nikde, — 2. žádným způsobem, nijak, vůbec ne.
hverr (g. hvarjis, f. hver, n. hvert, užívá se jako zájmené adj., ale též samostatně jako subst.: — 1. tážací: kdo, který (quis), jaký (qualis): hverr ertu kdo jsi 18; at Frigg heyrir böen þeira, ok svá Óðinn, hvers (hvers je vždy neutr.) þau bidja že Frigg slyšela jejich prosbu, a rovněž tak Óðin, oč byli prosili 1; spyrr, hverju (dat. = instrum.) þeir vilja boeta Guðrúnu son sinn ok mann vpyttávala se, čím (jak, jakým způsobem) chťěji zaplatit Guðrúně pokutu za syna a za muže 34. — 2. zájm. neurč.: každý: eitt sinn skal hverr deyja jednou musí každý člověk zemřít 5; it tíunda hverr deögr každý desátý den 8; hverr at öðrum jeden po druhém 3; kterýkoli: Brynhildr, er mér ann um hvern mann fram Br., která mě miluje více než kteréhokoli muže 32.
hyggja (g. hugjan; hugða, hugat — hugt) — 1. mysliti, domnívati se, míti za to, věřiti; s acc. c. inf.: (Sigmundur) hyggr hann hafa illsku fedr síns, en kapp Volsunga (Sigmund) měl za to, že má sice zlomyslnost po svém otci, ale bojechtivost Volsungovců 8; hann hugði hana sofa domníval se, že (Brynhild) spí 31; björn hugða ek hér inn koma domnívala jsem se, že vidím přicházeti sem medvěda 36; domnívati se, že někdo něco vidí (ve snu), tušiti, předpokládati: þar munu renna aktrar, er þú hugðir ána pole s obilím se budou vlnit, kde tys (ve snu) předpokládala, že vidíš vodu 36; ok drap hann (Sigurðr) Fáfni ok reid vaflogann, er þú hugðir Gunnar konung on zabíl Fáfna a projel plamenným valem a nikoli Gunar, jak ses ty domnívala (vlastně: kdežto ty ses domnívala, že to byl G.) 30. — 2. vymysliiti: hugði hann laun fyrir þetta vymyslíl si za to odvetu 3; þær of hugði Hroptr ty (runy) vymyslíl Hropt 21, 14 (= Sd. 13, 6); (mun ek) hyggja þér hverja þorf obstarám pro tebe vše potřebné 40. — 3. h. vel e-m anebo e-u býti spokojen s kým, býti nakloněn komu: dyljumz eigi við, at ek hygg Grímhildi eigi vel nezatajuji to, že nejsem nakloněna Grímhildě 30. — s před-

ložkami: h. á e-t mysliti na něco; h. af e-m: ekki má ek af honum hyggja nemohu od něho odvrátit myšlenky 34; h. at přemýšleti; h. at fyrir sér uvaðovati u sebe 8; hyggja gott til at s inf.: těšiti se nač, aby: munu menn gott hyggja til at veida þik mužově se budou na to těšit, aby tě honili 8; hugða ek mér þat til frama očekával jsem z toho prospěch (výhody) 38; h. um mysliti na něco, míti na myslí: ef hygði hann um sína þyrft kdyby měl na myslí svůj prospěch 19.

hylja (g. huljan; hulda, hulidr — huldr) pokryti, zasypati, obklopiti, zahaliti.
hylma (md) tajiti, h. yfir e-u zakrývati, tajiti.
hýnskr a. hunský (ve významu jižní, německý, jihogermánský).
hæll m. pata.
hæri komparat. od hár.
hætta (tt) přestati, ukončiti, skončiti co (e-u).
hætta (tt) odvážiti se čeho (h. til).
hætti dat. od háttur.
hæð (g. hauhiða) f. výška.
hæferska f. dvorské chování.
hæfi n. cíl; to, co se hodí, co je vhodné: konu þá, er honum þótti við sitt hæfi ženu, která se podle jeho mínění pro něho hodila 1.
hægendi n. poduška.
hægr a. (-jan) lehký, pohodlný; lengi hefi ek eigi verit hægr vidreignar dlouho už ti nebylo příjemno udržovat se mnou styky 38.
hæla a hælaz (ld) chlubití se, vychloubati se, chvástati se čím (e-u).
høfn f. přístav.
høfud (g. haubip) n. (dat. høfði) hlava.
høfudbani m. nositel smrti.
høfudsmátt f. otvor u hlavy (na hořejší části brnění).
høfðingi m. náčelník, kníže, velitel.
høfðu přét. pl. od hafa.
høggva (hjó, huggum, høggevinn) bití, zabítí, usmrtilí, uhoditi: þar til er hon hjó hans hjarta až uštkl jeho srdce, tj. až se prokousal k jeho srdci 39; Sigurðr hjó í stedjann S. uhodil (mečem) do kovářlívny 15. — med. høggevaz bití se, zahubití se.
høggvápn n. sečná zbraň.
høll f. (hallar; -ar a -ir) hala, stě, dvorana.
hønd (g. handus) f. (handar, dat. hendi;

hendr), — 1. *rámě a ruka; ruka (sama)*: tók eitt sverð ok lagði unðir hõnd sér pak vzala með a vrazila si jej pod rameno do hrudi 31; fyrr en Hýnir bera þat á hõndum sér než aby je Hunové nosili na svých rukách 39. — 2. *strana*: hoggva & tvær hendr biti se na obě strany 5; Sigurðr er eigi á adra hõnd yðr S. vám neni k (jedné) ruce, nestoji vám po boku 30; lát... brenna mér þar & adra hõnd þenna inn hýnska konung nechť shořl se mnou mně po boku na jedné straně tento hunský král 33. — V některých věcích s předložkami; & hendr e-m proti někomu; ganga & hendr e-m þaðrobiði se komu: hõfðingjar gengu & hendr oss náðelnici se nám þaðrobovali 40; koma & hendr e-m: sýniz mér, sem komin muni úmegð & hendr okkr domnívám se, že se nám dostalo do rukou nedospělé dítě I (43); vera & hõndum býti pohotové: ok kvað nú ærna þorð vera & hõndum fækl, že je velice naléhavě třeba 32; af várru hendi s naší strany; koma, at hendi e-m potkati, stih-nouti, přihoditi se komu: ok kómu þér ql

úhopp senn at hendi a pak té naráz stihlo nešťestí 9; margir hlutir þungir munu oss at hendi koma mnoho těžkých věcí nás potká 35; vera fyrir hendi býti po ruce, pohotové; váru þá tveir kostir fyrir hendi bylo voliti mezi dvěma možnostmi 31; hafa, bera e-t í hendi nésti v ruce co; fá, selja e-m e-t í hõnd, resp. í hendr odevzdati, dodati, svěřiti: en þú ridit í hendr úvinum þinum tys þaðl (vlastně: jel) svým nepřá-telům do rukou 32; hafa e-t með hõndum zabývati se čím, obráti se čím: eigi sefr hõn, hefir stórræði með hõndum við okkr nespl, nýbrž zabývá se velkými plány proti nám 31; bidja konu til handa e-m ucházeti se o ženu pro koho: hennar (Svanhildar) skaltu bidja til handa mér o ni se más ucházeti pro mne 42.

hõndla (að) chopiti se koho.

hõrpustokkr m. dřevěný podstavec na harfu.

hõttr m. (hattar, dat. hetti; hettir, ak. hõttu) klobouk.

hõgg prés. od hõggva.

I

í (g. in) prep. s dat. a ak. — 1. s dat.: — a) ve významu místním (kde?): v, na, při. — b) v jiných vazbách přeneseně: í leikum při hrách, í mikilli sæmð ve velké cti; í því tím: gjalda í því þat napraviti to tím, maira fé í gulli í einum stað větší bohatství ve zlatě na jednom místě. — 2. s ak.: — a) ve významu místním (kam?) do, na, v. — b) časově: í þann tíma tehdy, í annat einn po druhé; v jiných případech: leggjaz, ráðaz í hernað vydávati se na loupežné výpravy; blása í kúdra troubiti na polnice 11. — 3. absolutně (nezávisle na pádech): þat, er mennraun þótti í kde bylo prokázati zkoušku mužnosti 2; hafa í nǫkkur brogð míti přítom nějaké lsti: eigi veiztu, nema ek hafa í nǫkkur brogð nevlš, zdali nepoužiji přítom nějaké lsti I (43).

ífrá předl. = frá.

ígða f. sýkorka.

íhjá předl. = hjá.

íhuga (að) uvážiti, rozvážiti, rozmysliti si.

illa adv. (kompar. a superl. verr, verst) zle, špatně.

illigr a. hrozný, ohavný, ošklivý, hnusný,

illr (g. ubils) a. (kompar. a superl. verri, verstr) zlý, špatný (protiklad góðr), at illu kunnr zloprověstný, neblaze proslulý.

illska viz illzka.

illuðlgr a. zlomyslný, zlovolný.

illzka, ilzka f. špatnost, zloba.

inn (in, it; g. jains) určité člen — 1. před adj.

(starší enn, mladší hinn), např.; inn mikli apaldr; také s dem. sá: þat it mikla gull; þessiinsterka hõnd ok þetta it snarpa sverð tato silná ruka a tento ostrý meč; mezi subst. a adj.: Álfí inum gamla. — 2. postpositivní člen (starší -enn, obyč. -inn): þrællinn, um aptaninn; v severské próze libovolné užívání nebo vynechání členů.

inn (g. inn) adv. dovnitř, komp. innar díle dovnitř.

inna (nt) předříkati; podati zprávu, připsovati k tíži, navrúb komu.
innan (g. innana) adv. — 1. zevnitř, — 2. dovnitř.
innar komp. adv. více dovnitř.
innl adv. uvnitř.

J

já (jáða) přísvedčiti, slíbiti.
jafn (g. ibns) a. rovný, stejný, stejně dobrý.
jafna (g. ga-ibnjan; að) urovnati, rovnati, srovnati; jafnaz vid e-n um e-t rovnati se komu v čem, měřiti se s kým v čem (čím).
jafnan adv. stále, vždycky, obvykle.
jafnaðarpokki m. náklonnost, vzájemná láska.
jafnaðr a jofnaðr m. (jafnaðar) srovnání, správný poměr; skipta at jafnaði správně rozdělití.
jafnfram adv. mezitím.
jafnframt adv. ve stejné míře jako (dat.)
jafnfrökn a. stejně odvážný.
jafngóðr a. stejně dobrý.
jafningi m. (-ja) kdo se vyrovná druhému, yðrir jafningar vám rovní, jako vy.
jafnmikill a. stejně veliký.
jafnviss a. stejně tak moudrý.

innleð f. vnitřnosti.
itarligr a. znamenitý, nádherný, výborný.
iðn f. zaměstnání.
iðrar pl. f. vnitřnosti.
iðraz (g. idreigðn; að) litovati čeho (e-s).
íþrótt f. obratnost, zručnost, dovednost.

jafnvægi n. stejná váha, þrjú jafnvægi gullz trojnásobná váha ve zlatě.
járn (g. eisarn) n. železo; často (v pl.): železná zbraň, železa, okovy.
járnofinn a. pletený z kovu.
járnskór n. železná bota.
jarpr a. tmavohnědý.
jardhús n. chatrč z hlíny.
játa (tt) = já, opak: neita, níta.
jáyrði n. souhlas.
jaxl m. (jaxlar) stolička (druh zubu).
jaxlgarðr m. čelist.
jaðarr m. kraj, okraj.
jók prét. od auka.
jól pl. n. předvánoční slavnost (pův. oslava zimního slunovratu).
jörð (g. airþa) f. země.
jötunn m. (dat. j)tni obr.

K

kaldr (g. kalds) a. studený.
kalla (að) — 1. intrans. volati: hann kallar á þá volá na ně 9; kalladi maðr upp á skipit tu volal nějaký muž nahoru směrem k lodí 17 — 2. volati k sobě, vyvolati: kalla e-n til sín zavolati k sobě; kalla e-n á einmæli volati koho k rozhovoru 5 (dvakrát). — 3. fi-kati, vypravovati: hann er kalladr, at héti son Óðins vypravuje se o něm, že byl nazýván synem Ódinovým 1. — 4. nazývati, jmenovati (s dvojitým ak.): at þann skafi skyldi kalla Bredafjonn heðan af aby tato závěž byla od té doby nazývána závěží Bredího 1; Fáfnir vildi sitt eitt kalla láta alt þat, er var Fáfnir chtěl všechno, co tu bylo, považovat za svůj majetek 14.
kals n. výzva, posměch, tj. terč posměchu.

kann prés. od kunna.
kanna (að) vyšetřovati, zkoumati, prohlížeti.
kantu = kant þú.
kapp n. bojovná odvaha, horlivost, touha po boji, bojovný duch, bojechtivost.
kappgrni f. horlivá snaha.
kappi m. hrdina, bojovník.
karl m. — 1. muž. — 2. svobodný sedlák. — 3. starý muž, děda (fem. kerling).
karlmaðr m. muž.
karlmennzka f. mužnost, zmužilost, statečnost.
kasta (að) hoditi, (s dat., čím) odhoditi: þú kastadir fyrri heiptarorðum á mik ty jsi první vyřkla proti mně slova nenávisť 30.
kátr a. veselý.
kaus prét. od kjósa.
kaisararíki n. císařská země, říše.

kaisari *m.* císař.

kem *prés.* od koma.

kenna (*g.* kannjan; *nd*) — 1. *znáti, poznati*; ek máttu nú hér hann (hringinn Andvaranaut) kenna a tady jej (*prsten A.*) müžš poznati 30; Brynhildr sér nú þenna hring ok kennir *Br. spatři tento prsten a poznává jej* 30; ok kendi (*sverdit*) at hjóltum poznal jej (*meč*) podle jílce 8. — 2. *smysly pochopit, čísti, učíti*: (e-s anebo věta s at) hvern dauða hann skal fá þeim, þann er kendi lengst jakou smrt by jím měl přichystat, aby člověk musil co nejdéle snášet 8; er inn mikli ormr kendi síns banasárs když ten velký drak učtil smrtelnou ránu 18; Gráni hleypr fram at eldinum, er hann kendi sporans Gráni se řtil do ohně, jakmile učtil ostruhy 29; hann æpti hátt, ádr hann kendi ozins ješš než učtil ostřil, hrozně křičel 39; kennir, at: Sigurdr kennir, at þar er Brynhildr S. poznal, že to je *Br.* — 3. *vyučovat, učít koho čemu* (e-m e-t): hann kendi honum ípróttir, tafl ok rúnar ok tungur margar at mæla vyučovat ho zručnostem, šachu, runám a učil ho mluvit mnoha jazyky 13; kenna e-m ráð udělovati radu, radu komu dávat: mörq ill ráð hafði hann honum ádr kent mnohou zlou radu udělovat dřtve (*Bikki*) svému králi 42; kenn oss ráð til stórra hluta uděl mi radu k velkým věcem 21. — 4. *viniti koho z čeho, obviňovati koho z čeho* (e-m e-t): ekki er þat Danakonungi at kenna z toho nelze vinit krále Dánú N I; ok kendu þat margir Hundingsssonum a mnozi z toho obviňovali syny Hundingovy N VI.

ker (*g.* kas) *n.* nádoba, pohár.

kerling *f.* (-ar; -ar) stařena.

kerti *n.* svíce, svěčka.

kertisljós *n.* svíce (hořící).

keyra (*rd*) pobízeti.

kind *f.* dítě, potomstvo, rod.

kippa (*pt*) přitáhnouti.

kista *f.* bedna.

kjósa (*g.* kiusan; *prés.* kýs; *prét.* kaus, kœri, keyri; kusum, kurum; *part. prét.* kosinn, korinn, kœrinn) — 1. *vybrati, zvoliti* (e-t): k. e-n sér til mannz, e-a sér til konu zvoliti si za muže, za ženu; kjós nú um tvá konunga vol nýnt mezi dvěma králi 11; pik

vil ek helzt eiga, þótt ek kjósa um alla menn tebe chci míti nejraději, i kdybych měla volit mezi všemi muži 22. — 2. *odloučiti, odděliti, odepnouti*: kjósa mögu frá mœðrum oddéliti děti od matek (*E. Wilken překládá 2, str. 106 „vom Mutterleibe“*; vztahuje se na norny, jež svými kouzelnými zpěvy při porodu zbavují matky děti).

kjqlr *m.* (kjalar, *dat.* kili, *ak.* kjqlu) kyl, hřbet, páteř lodní, podlodi.

klaka (*ad*) švitořiti.

kljúfa (klauf, klufum, klofinn) rozštěpiti.

kló f. (-ar; kloer) dráp, spár.

klofna (*ad*) rozpuknouti se, roztrhnouti se ve dvě.

klyf *f.* (*pl.* klyfjar) dvoudílný pytel (souvisl s kljúfa; pytel se dával na koně přes sedlo a visel po obou stranách).

klokkustreng *m.* provaz u zvonu.

klœdi *n.* šat, oděv, pokrývka.

kná viz knega.

kné (*g.* kniu) *n.* koleno, fyrir knjám mér před mými koleny, tj. přede mnou, před mýma očima.

(knega *inf.* chybi) kná, knátta moci.

knepa (*ad*) zavázati, připnouti, vysněrovati.

knifr *m.* nůž.

knóða (*ad*) hnísti, uhnísti.

knýja (knúða, knúidr — knúdr) bítí, strkatí, pohybovati, zabtrati (*vesly*).

knýta (*tt*) připevniti.

knýti *n.* pytlík (*vlastně složený šátek*).

kollr *m.* pleš, lysina, holá hlava; gera henni koll dáti jí dohola ostřihati.

kólina (*ad*) vychladnouti, vystydnouti.

koma (*g.* qiman; kvam — kom, kvámum — kómum, kominn) — *A.* přijíti: er hon kemr þar, sem konungrinn er až přišla tam, kde se král zdržoval 1; koma at landi: přistati, přiraziti (*k břehu*): ádr þeir kæmi at landi než dosáhnou pobřeží 9; vel skaltu hér kominn með oss buð nám zde vítán 28; verid vel komnir buðe nám vítáni 38; þar kom, at a tak došlo k tomu, že 31. — *S* předl. a *adv.*: koma á e-n: en Sinfjötla hlýddi þat, at eitr kæmi utan á hann kdezto Sinfjötlimu se podařilo zdolati jed, dotkl-li se ho zveněl 7; en eigi skyldi mága hatr á þik koma ale necht tě nestihne nená-

vist přibuzných 22; kom í bakit (meč) ho zasáhl do zád 32; absolutně: ok er fá-dægr váru lidin, þá kom á veðr mikit með stormi avšak po několika dnech se strhla velíká bouře 17; koma at: kemr at því, at přihází se, že; kemr mér at því sem maelt er daði se mně, jak praví přísloví 5; koma frá e-m: pocházeti od koho: þessi hestr er kominn frá Sleipni tento hřebec pochází od Sleipnira 13; koma fram: þá sér hon einn dýrligan gullhring koma fram undan tótrum hans tu spatřila vyčnívat drahocenný prsten zpod jeho roztrhaných šatů I (43); provésti, uskutečniti: laun, þau er sidar kómu fram odveta, která byla také později uskutečněna 3; þat ráð líz mér illa sett, ok þótt fram komi, þá numu vér gjöld fyrir taka at svíkja slíkan mann tato rada se mi zdá skrz naskrz nevhodná, a měla-li by se uskutečnit, pak se nám dosta ne odplaty za to, že jsme zradili takového muže 32; nú er þat fram komit, er þér hétuð oss nýn se splnilo, co jsi mi byla slíbila 25 (dvakrát v kap. 32); kann ok verða, at fram verði at koma þat, sem fyrir er spát múže býti, že se to musí státi, co je předpověděno 31; at þat kom fyrir ekki že to k ničemu. nevede 17; lætr nú gera eina hǫrpu svá mikla, at þar lét hann meyna Ásl augu í koma dal zhotovit harfu, a to tak ve líkou, že mohl do ní vložit děvčátko Áslaug I (43); kom sverdit í geirinn ok brast í su ndr í tvá hluti tu narazil mečem na oštěp a meč se rozbil na dva kusy 11; koma niðr: þetta spyr Grímhildr, hvar Guðrún er niðr komin í dověděla se Gr., kam se G. poděla 34; nú íhugar Atli konungr, hvar niðr man komit þat mikla gull, er átt hafði Sigurðr nýn přemýšlel král Atli, kam se podělo to velké množství zlata, které bylo majetkem Sigurðovým 35; koma saman sejtí se, přijíti dokromady, spojití se: ok finna þeir auð mikinn, svá at eigi þóttuz menn sét hafa jafnmikit saman koma í einn stað eða fleiri gersimar a nalezli tu veliké bohatství, takže se jim nezdálo, že by byli kdy spatřili stejné veliký poklad nebo ještě více drahocenných věcí na jednom místě 12; er vili þeira kom saman kadyž se jejich vůle spojila, tj. když se shodli 34; koma

til dostati se kam, dostaviti se; koma til mikils: sem þetta muni til mikils koma hrollr sjá že její zlostné chvění znamená něco velikého 31; komin til e-s oprávněný k čemu: fáid mér gull þat it mikla, er vér erum til komnir vydejte mi to veliké množství zlata, které nám přislústi 38; koma upp: at sitz komi hár upp že jí nenarostou tak brzy vlasy I (43); þá kemr upp, at Sigi hefir drepit þrallinn tu vyšlo najevo, že Sigi zabil sluhu I. — B. s dat. přivěsti, dostati někoho kam neb do jistého postavení: er qlum oss kemr í mikit stríð a tu nás všechny přivede do velikého sporu 26; ok hennar ráð koma oss í mikla svírving a její rada nás přivede do velké hanby a škody 32; en hann kom honum til herskipa dokud mu nedo-pomohl k válečným lodím I; koma upp otevírti: en kerling tekr hǫrpuna ok vildi því koma stařena vzala harfu a chtěla jí otevřít I (43); ok nú fær hon upp komit hǫrpunni tak tedy tu harfu otevřela I (43). — Neosobní vazba: ok svá kemr hans máli, at jeho záležitost se mu dařila tak, že I. — med. komaz raziti si cestu, dostati se kam: þó kœmstu (resp. kœmztu) heill af hafi aby ses šťastně (ne)dostal z moře 21, sloka 8 (= 10,9); koma ór hǫmunum (úlfahǫmunum) dostati se z vlčích kůží, svléci je 8; svá at eigi mátti komaz hjá henni takže se nikdo nemohl dostat mimo ni 8; komaz undan uniknouti: en engi má undan komaz at deyja um sinn nikdo není s to uniknout smrti 5; komaz fram = koma fram: hefi ek ok svá mikit til unnit at fram kœmiz hefndin, at mér er með œngum kosti líft přispěla jsem tolik k tomu, aby pomsta byla provedena, že nesmím dále žít 8; komaz at e-u dostati se k čemu, přivlastniti si co: ok nú mun inn gamli úlfriinn komaz at gullinu starý vlk se dostane k zlatu 37. kona (g. qinð) f. (gen. pl. kvenna) 1. žena, 2. manželka. konar gen. sg. oð zastaralého subst. konr m. způsob, druh, ráz, rod; viz allzkonar a margskonar. konungabarn n. dítě krále. konungasonr m. královský syn, králevic. konungsdómnr n. hodnost krále.

konungligr *a. královský.*

konungr *m. král.*

konungsboer *m. (-jar) královský hrad.*

konungsdóttir *f. královská dcera.*

konungshöll *f. královská hala, kr. stň.*

konungsmenn *pl. m. dvořané.*

koss *m. polibek.*

kostr (*g. kustus*) *m. (-ar; -ir) — 1. volba, výběr; — 2. tveir kostir dvě možnosti, dvě volby; — 3. postavení, okolnosti, osud; deyja frá sinum góðum kostum zemřítí a zřici se svého dobrého bydla 39; taka upp þenna kost þrjúþúsobiti se těmto poměrům; — 4. með öngum kosti nižšídným způsobem; srov. annarskostar jinak.*

krákuhamr *m. vnější podoba vrány.*

krákuungi *m. vrán mládě, vráně.*

krikta (*kt*) *stěžovati si, křičeti.*

kristinn *a. křestanský, křestan.*

kristni *f. křestanství.*

kúga (*að*) *donutiti, vynutiti.*

kunna (*g. kunnan; kann, kunnun; konj. kunna, kunnin; kunnat*) — *1. znáti, věděti, rozuměti: þér munud betr kunna ty budeš moudřejší 21; er vér kunnun í rúnum eða ǫðrum hlutum eo já o runách neb o jiných věcech znám (stn) 21; sem hann kunni sér þorǫf til jak to uznal pro sebe za potřebné I (43); kann ek kyn þessa orms znám povahu toho draka 13. — 2. kuna e-u illa nebýti spokojen s čim: ok seg oss illa kunna hennar meini a fekni, že je mi líto jejího žalu 31. — 3. s inf. + at nebo bez at moci, býti s to: eigi mantu kunna mart virðuligt mæla ok forn minni at segja nedovedeš o mnohém, jak se sluší, mluvit a staré zkazky vypravovat 9; o předpokládané možnosti: kann henda může se stát 17; kann verða, at může se stát, že 31; kann at vera, at: fyrir því at þat kann at vera, at þú mættir nú skamma stund vinna til þess at vit værim sæl alla ævi může se stát, že v krátké době dosáhneš toho, že buďeme oba po celý život šťastni I (34).*

kunnigr *a. známý.*

kunnleikr *m. nebo kunnleiki m. známost; var Hjalpreki konungi kunnleiki á mér král Hj. se se mnou seznámil N V.*

kunnr (*g. kunpa*) *a. známý; at illu kunnr zlopověstný, neblaze proslulý.*

kurteis *f. dvorský mrav, jemný mrav.*

kurteisigr *a. dvorský, rytířský, dokonalý podle dvorského způsobu.*

kurteiss *a. dvorský, rytířský.*

kvadda *prét. od kveðja.*

kvalða *prét. od kvelja.*

kváma *f. příchod.*

kvánlang *n. snátek, ženitba.*

kvánga (*að*) *oženiti, kvángaz oženiti se.*

kvánlauss *a. neženatý, svobodný.*

kvánriki *n. vláda žen; hafa kvánriki býti v moci své ženy.*

kvad, **kvaz** *prét. od kveða.*

kveikja (*kt*) *oživiti, zapáliti, zažehnouti.*

kveina (*g. qainön; að*) *bědovati, nařikati.*

kveld *n. večer, i kveld dnes večer.*

kvelja (*kvalða, kvalidr — kvaldr*) *trýzniti, mučiti.*

kvenna *gen. pl. od kona.*

kvennsamliga *adv. lehkomyšlný ve styku se ženami; mæla kv. vid konu svést ženu necudnými řečmi I (43).*

kveða (*g. qipan; kvad, kváfum, kveðinn*) — *1. říci, praviti (s acc. c. inf.): Sigurðr kvad hana helzti lengi soft hafa S. fekl, že spala přespřiliš dlouho 21; Vingi sýnr honum nú rúnarnar þær, er hann kvad Guðrúnu sent hafa Vingi mu nyní ukázal runy, které, jak pravil, poslala Guðrún 35; kváðu Hundingssonu eigi langsóna (doplň. vera), þá er þeir sögðuz eigi mundu hræðaz Völsunga fikati, že synové Hundingovi nebyli proztravi, když tvrdili, že se nebudou bát Völsungü 17; kvad engi frama (doplň. vera) at sakaz vid konur fekl, že není prospěšné hašteřiti se se ženami 10; kveðaz říci eo o sobě, prohlásiti o sobě: kvez (= kveðr sik) vera dóttir Hǫgna konungs prohlásila, že je dcerou krále Hogného 9; en hann kvez of gamall síðan at þerjaz on však fekl, že je příliš stár, aby dále bojoval 26. — 2. přednáseti (báseň): sem kveðit er jak se uvádí v písni. — S předl.: kveða & určiti, udati: þá menn, er ek kvad á ony muže, jež jsem určila 31; kveða vid zazniti, zatroubiti: Sigmundur konungr lætr nú vid kveða sitt horn král S. dal zatroubit na svůj roh 11.*

kveðja *f. pozdrav.*

kvedþja (kvadda, kvaddr) — 1. obrátit se na koho s výzvou: Gudrún kvedr með sér menn G. vybědla své muže, aby šli s ní 39. — 2. požádati koho oč (e-n-e-s.) — 2. oslo-viti, vřtati.

kvíða (dd) báti se.

kvæn (g. qæns) f. hospodyně, žena, manželka.

kvæl f. (kvalar; -ar a -ir) trýzeň, utrpení.

kykr a **kvikr** (g. qius) a. (ak. kvikvan) živý.

kyn (g. kuni) n. (gen. pl. kynja) rod, druh; způsob.

kynda (nd) zapáliti, zažehnouti, vzplanouti.

kynfylgja f. zvláštnost rodu (pův. ochranný ženský duch rodu, pak zděděné nadání).

kynllgr a. podivuhodný.

lá přét. od liggja.

lágr a. nízký, malý.

lagsmaðr m. přítel, druh.

lagða přét. od leggja.

lánardrottinn m. lenní pán, velitel, pán.

land (g. land) n. (gen. lanz) země, říše, kraj, pevnina.

landamæri n. hranice země.

landgæzla f. ochrana, obrana země.

landhalt adv. při okraji břehu, v blízkosti pevniny.

landherr m. pozemní vojsko.

landskjálfti m. zeměřesení.

landvegr, m. pozemní cesta, souš.

langr (g. laggs) a (komp. a superl. lengri, lengstr) dlouhý (místně a časově); n. langt daleko, dlouho, velice; n. komp. lengra dále, dále; fyrir longu = longu před dávným časem; hversu longu kom hon hér před jak dlouhou dobou, kdy se sem dostala 25.

langsýnn a. prozíravý.

langtalaðr a. důkladný v řeči, výmluvný.

langællgr a. dlouhotrvající.

lanzhofdingi m. zemský náčelník, vážený muž v zemi.

lanzmaðr m. obyvatel kraje.

láss m. uzávěra, závora; furðu sterkr láss er hér fyrir tómu húsi kupodivu, před prázd-ným domem jest silná uzávěra (tj. křič) N I.

lasta (að) haniti, kárati.

kynsl n. pl. kouzlo, kouzelnictví; mikil kynsl fylgja henni velice divné věci se s ní dějí 31.

kyrr (g. qairrus) a. (ak. -ran) klidný; láta vera kyrr nechati v klidu, chovati se klidně, ne-mluviti o tom 29.

kyrtill m. (dat. -tli) halena.

kýs přés. od kjósa.

kyssa (st) polibiti.

kærleikr a **kærleiki** m. přizeň, přátelství.

kqr f. lůžko.

kœr f. volba; Heimir kvad hennar kœr vera H. řekl, že volba je na ní 29.

kœra přét. od kjósa.

kœmstu, **kœmztu** = kœmz þú.

L

lát n. — 1. jen v pl.; křik, — 2. chování.

láta (g. létan; lét, látinn) — A. — 1. nechati, pustiti: 1. frændr vzdáti se svých přibuz-ných 34; 1. úlfrodd vísti jako vlk, 1. af því upustiti od toho. — 2. pozbyti, ztratiti: 1. líf sitt; 1. alt mitt fé. — 3. nechati, dáti, způ-sobiti: 1. hann í brott fara nechati ho odejít 10; často chybí ak. nebo inf.; konungr lét gera holl eina dal postaviti halu 2; lætr hann svá gera rozkázal tak učiniti 5; 1. vera kyrt viz kyrr; 1. skamt viz skammr; látid þár á milli okkar brugðit sverð nechej položit mezi nás oba vytasený meč 33; létum þann ríkan, er svá vildi učiniti jsme toho mocným, kdo si tak přál 40. — B. — 1. cho-vati se: 1. at eggjan hennar jednati podle jejího poupení I (43); 1. sem tváříti se, jako by: þá lætr hann nú, sem hann hřidi ekki um þetta mál tváříti se nyny tak, jako by té řeči nedbal 3; lætr þú nú, sem þú munir yfir bæta teð se tváříš, jako bys to chtěla zase napraviť 39; lát, sem lífi Si-gurðr ok Sigmundr počinej si tak, jako by žili S. a S. 34. — 2. mluviti, vyjádřiti se: sú, er þér hafid minna yfir látit ta, o které jste se vyjádřili méně přiznivě 12. — 3. vy-pravovati: en (hann) lætr, at þar sé fallnir þeir konungar, er frægstir váru vyprávěl, že ti králové padli, kteří byli nejjudatnějši 12; létu þér eigi at hófi ty ses však domnívala, že ti nebylo učiněno zadost, jak se sluší 40;

med. létaz fíci, prohlásiti: ykkur lét hann bezt unna síns ríkis prohlásil, že vám velmí rád dopřeje svého království 35; dvergrinn . . . lézk mega æsla sér fé af bauginum, ef hann heldi trpaslík podotkl, že tímto prstenem si může poklad rozmnožit, kdyby se jej ponechal SE.

látadr *a. dobře vychovaný.*

laufsprotti *m. oštěp.*

lauga (að) *koupati; laugaðr í gulli potažený zlatem.*

laukr *m. česnek, šlejšch.*

laun (*g. laun*) *n. pl. odměna, odplata.*

launa (að) *odměniti koho (e-m) čim (e-u); ilt at launa odměniti se za zlé.*

launfundr *m. tajná schůzka.*

launmæll *n. pl. tajná rozmluva.*

launþing *n. tajná schůze, tajný sraz.*

lausn *f. vysvobození; lausnar lqfi pomocná ruka (porodní báby).*

lauss (*g. laus*) *a. volný, prostý, nespoutaný.*

laust *prét. od ljósta.*

lax *m. losos.*

leggja (*g. lagjan; lagða, lagidr — lagðr*) — 1. položití: leggr hann hana hjá sér þrjár nætr samt on ji pojal k sobě tři noci po sobě 7; 1. hendr um háls e-m obejmouti koho; *med. legjaz lehnouti si; s prepicemi: leggja lift á nasadit za to život 9; vér logðum á þá gjald ok fjýrlausn, at þeir fyldi belginn af gulli uložili jsme jim jako pokutu a výkupné, aby naplnili kúži zlatem 14; 1. nidr odložiti, nechati stranou: leggjum nidr únytt hjal nechme raději toho zbytečného žvástu 30; legja e-t til e-s poskytnouti komu co: alt gott viljum vér til yðar leggja chceme ti poskytnouti všeho dobrého 28. — 2. l. e-t e-u anebo með e-u proložiti, prokládati, vyšívati: hon lagði sinn borda með gulli prokláðala (vyšívala) svíj utkany koberec zlatem (vyšívala) 25; þviat aldri sér þú mik . . . gulli leggja góð klæði nebot nikdy mě nevidíš . . . pěkné šaty zlatem vyšívati 31. — 3. dáti se do pohybu: leggjaz í hernað vydávati se na loupežné výpravy; á flótta leggjaz dáti se na útěk; leggjaz á merkr odebrati se do hvozdů 8; leggjaz at landi plavati k břehu 13. — 4. l. sverði á e-m a í gegnum e-n probodnouti koho*

mečem; ok er ormrinn skreid yfir grófina, þá leggr Sigurðr sverðinu undir bæxlit vinstra kðyð se drak plazil přes jámu, tu mu vrazil S. með pod levé ohbí 18; síðan tók hon eitt sverð ok lagði undir hönd sér pak vzala með a vrazila si jej pod rameno do hrudi 32; Guðrún tók eitt sverð ok leggr fyrir brjóst Atla konungi G. vzala með a vrazila jej zpředu králi Atlimu do hrudi 40; 1. e-m til hjarta pichnouti, bodnouti koho do srdce: ok þá er ormrinn skridr til vaz, legg þá til hjarta honum a kðyð se sañ poplazi k vodě, pichni ji do srdce 18.

leggr *m. stegno, noha; peñ stromu.*

leika (*g. laikan; lék, leikinn*) — 1. hráti si; — 2. hráti (na harfu), — 3. konati, prováděti nějaké umění (= dovedně hráti); — 4. býti v pohybu: mér lék ymist í hug brzy to, brzy ono mi tanulo na mysli, zahrával jsem si s různými pochybnostmi 32; — 5. 1. sárt við e-n zahrávati si zle s kým, nakládati zle s kým: nú sér hon, at sár er leikit við bræðr hennar nýnð zpozorovala, jak zle nakládali s jejími bratry 38.

leikr (*g. laiks*) *m. hra, boj, zápas.*

leir *n. jíl, bláto.*

leit *f. pátrání, hledání.*

leit *prét. od líta.*

leita (*g. wlaítôn; að*) *hledati, 1. eptir e-n pátrati po čem; 1. til e-s hleděti čeho dosáhnouti; 1. við at s inf. pokusiti se o něco; leita undan utěci, uprchnouti.*

leizla *f. doprovod, vedení, pohřeb.*

leid *f. — 1. cesta: langa leid daleko široko; svá langa leid po tak dlouhých cestách; koma á leid ubtrati se cestou; hefdir þú þat, er þú ferr á leid pak bys mšla to, k čemu spěješ 40; koma á leid, til leidar e-u prosaditi co, proraziti čim. — 2. způsob; enga leid nižádným způsobem; snúa rúnar á adra leid změnit runy, zfalšovat 35.*

leid *prét. od líða.*

leidda (*dd*) *vésti, doprovázeti; 1. e-n á tal vzít koho stranou k rozmluvě 31, 32.*

leidangr *m. (-rs) válečná výprava.*

leidr *a. odporný, protivný; obyč. neosobně: okki er mér leitt at berjaz neni mně líto, že budu bojovat 25.*

leimja (*ad*) *rozbiti, roztržiti.*

lén *n.* léno.

lenda (aḍ) přístáti.

lengi *adv.* (lengr, lengst) dlouho (časově).

lengja (gḍ) prodloužiti, l. sogu rozpřádati vypravování.

lengri, lengstr viz langr.

leppr *m.* pramen vlasů, žitn.

lesa (g. lisan; las, lásúm, lesinn) sbíratí; vyšívati; předřikávati (modlitby).

lét přet. od láta.

letja (g. latjan; latta, lottum, lattr) zdržovati (neraditi), pokusiti se zdržeti koho: þess let ek þik neradím ti to (zakazuji) 30; ok allir adrir lottu hana at deyja a všichni ostatní se pokoušeli zdržeti ji od smrti 32.

létta (tt) usnadniti, přestati, nechati.

léttr (g. leihts) *a.* lehký, bezstarostný; hon gerdi sér léttr um rædur tváfila se za řeči bezstarostně 40.

leyfi *n.* povolení, svolení; nema at leyfi sona minna bez svolení mých synů (pův.: leda se svolením).

leyna (nd) skrývati, ukrývati: ok munu þér ærit lengi leynz hafa fyrir mér už jste se dost dlouho napřetvařovaly přede mnou 12.

leynilla *adv.* tajně.

leysa (g. lausjan; st) vykoupiti se; l. hqfuð sitt ór helju vykoupiti svou hlavu z podsvětí; leysa kind frá konu zbaviti ženu dítěte; otevřiti: tók þar upp eitt knýti ok leysir til uzal z něho (vaku) pytlík a otevřel jej N III.

líf *n.* život.

lífa (g. liban; lifða, lifat) žíti, existovati; l. ep-tir zústatí v živé paměti.

líflát *n.* smrt.

lífna (aḍ) oživiti, uzdravití se; margr lífnar ór litlum vánúm mnohý žije, třeba bylo málo naděje 12.

lífr *f.* játra.

líft *a. n.* dovoleno žíti: at mér er með ængum kosti líft že nesmím dále žíti 8.

líftdagr *m.* den života.

liggja (g. ligan; lá, lágum, leginn) ležeti; s předložkami a příslovci: ...fyrir þeiri huldu, er á lá á minni hamingju pro mlhu, která zahalovala mého ochranného ducha 31; þat kemr ydr verst at haldi at liggja lengi á þessu rádi to se vám velmi špatně vyplatí,

že jste se dlouho touto radou zabývali 38; býti spojenu, souviseti: ok meira er þann harm, er hér ligr á, en hvqss vápn je obtížnější snášeti strast, jež s tím souvisí, než ostré zbraně 25; ok qlu því, er á lá a vším tím, co s tím souviselo 42; l. á nastávati: en svá er undir, sem bani ydarr liggja á ale mezi tím stojí, jako by vám hrozila smrt 36; l. fyrir e-m: přislušeti komu, býti jeho povinností: annat starf ligr fyrir oss jiná práce nás čeká 9; l. til e-s sloužiti čemu, býti užitečný: eða í qðrum hlutum, er liggja til hvers hlutar o jiných věcech, jež v každém případě jsou užitečné 21; l. til vyskytnouti se: eða hvárt nqkkur bót mundi til liggja a zda by se našla nějaká náprava (pomoc) 31.

lík (g. leik) *n.* postava, tělo, mrtvola.

líka (g. leikan; aḍ) líbiti se komu (e-m): nú er (sæti) veitt þeim, er oss líkar nyní jest (místo k sedění) dopřáno tomu, který se mně líbí (tj. mně samému) 25; líkar e-m vel jest spokojen.

líkami *m.* tělo.

líkendi, líkindi *n.* ponejvíce v pl. — 1. postava, vzezření; — 2. pl. munu engi líkendi á þykkja (vera) á nebude se zdáti pravděpodobné I (43); at líkendum podle příznaků, jak je to pravděpodobné 12; pl. pravděpodobnost, možnost: hver líkindi þat megu vera jak je to možné N VIII.

líki *n.* postava.

líkligr *a.* pravděpodobný, nadějný, slibný; hon kvæð hann líkligan til frama řekla, že bude lze očekávat od něho slavné činy 15; líkligr til svika věštici zradu 37.

líkn *f.* pomoc, záchrana.

líknstaflr *m.* pl. blahodárné hůlky, tj. runy. líkr (g. galeiks) *a.* stejný, s dat.: því var líkast at heyra že bylo slyšet právě tak.

límf *f.* větev.

límrúnar *f.* pl. runy vryté do větvi.

línbрок *f.* plátěné kalhoty.

línté *n.* jítěný dar po svatbě.

línd *f.* pramen, proud; líndar logi zár prame-ne = zlato (srov. Skáldskaparmál 30 [32]: gull... eldr allra vatna).

líst (g. lists) *f.* umění, dovednost, zručnost.

lístullga *adv.* obezřetně, s obezřetností.

lita (að) *barviti, zabarviti.*

líta (leit, litum, litinn) *vidéti, patfíti; neos. vazba: e-m verðr lítit til e-s: honum varð opt litit til hennar on bezděky často na ni pohleděl 7; s preposicemi: l. til; l. undir: at fár einn þordi at líta undir hans brýnn že jen málo lidí si troufalo pohledět mu do očí; l. við e-m: ok er hann leit við honum a kým náð pohléd 32. — lítaz zdáti se: þat ráð líz mér illa sett tato rada se mi zdá skrz naskrz nevhodná 32.*

lítill (g. leitils) a. (n. lítit, zejména jako adv. lítit; komp. a superl. minni, minstr) *malý, nepatrný, slabý; l. fyrir sér ubožák (též superl.: minstr fyrir sér) n. lítit, lítit málo; litlu síðan něco později.*

lítillátr a. *blahosklonný, skromný.*

lítr (g. wlit) m. (-ar; -ir, ak. -u) *barva, vze-zřet, postava,*

líz viz líta.

líð n. — 1. *skupina, zástup, vojsko, doprovod, průvod; — 2. pomoc; veita e-m l. poskytnouti komu pomoc, spojit se s kým; e-m at líði verða þrífari komu na pomoc.*

líða (g. leiþan; leið-líði, líðum, líðinn) — 1. *pohybovatí se, jítí; — 2. minoutí, uplynoutí: líðr eigi langt ádr netrva dlouho, když 8; mín leidinn verk mé dřive šťastně vykonané činy 25; at líðnum þessum tíðendum po těchto událostech 40. — S preposicemi: l. á e-t neos.: en er á leið kým uplynula krátka doba I (43); l. frá- fram: þar til er frá líði než by nějaká doba uplynula 32.*

líðr (g. lípus) m. (-ar; -ir, ak. -u) *člen, článek, zápisčí.*

líja (g. leihvan; léða, léðr) *řenechatí komu (e-m) co (e-s a e-t), dopřátí; l. sér e-t vypřájetí si něco; neos.: ekki lér mér tveggja huga um þetta nejssem v této věci nestátý 25.*

líjoma (að) *svítítí.*

líjós n. *světlo.*

líjosta (laust, lustum, lostinn) — 1. *bítí kolem sebe; l. e-n til bana usmrítí, zabítí; neos.: sem þá er björgum lysti saman jako by hory na sebe narázely; þá laust hann hqfðinu ok spordinum bil hlavou a ocasem kolem sebe 18. — 2. srazítí se, střetnoutí se; neos. vazba s dat.: síðan lýstr saman líðinu vo-*

jenský zástup se střetl (na obou stranách) = tu se střetla obě vojska N VII.

ljóð n. *pišeň, zařikadlo (řív. sloka, pl. báseň).*

ljóða (að) *mluvítí ve verších, ve slokách.*

ljúga (g. liugan; laug—ló, lugum, loginn)

lhátí; l. á e-n líživé obviňovatí koho.

lof n. *chvála, sláva.*

lofa (að) *chválítí.*

lofgjarn a. *slávychtivý.*

lóll (g. löfa) m. *dláň.*

lofðar pl. m. *hrdinové/*

loga (að) *hořetí, plápolatí.*

logi m. *žár, plamen; lindar logi žár pramene = zlato.*

logn n. *bezvěťí.*

lok n. *konec; loks(ins) konečně.*

lokinn part. *prét. od lúka.*

lopt (g. luftus) n. *vzduch.*

lostigr a. *dobrovolný.*

loði m. *plášť obšitý a podšitý kožíšinou, kožích.*

lúinn part. *prét. od lýja.*

lúka (g. lúkan; lauk, lukum, lokinn) — 1. *zavřítí; — l. aprt uzavřítí. — 2. ukončití (e-u); neos. vazba: lýkr svá leitinni hledání skončilo tím 1; lauk svá þeira savi tak skončil jejich život 33, 40, I (43); lýkr svá, at skončilo to tím, že 39; létta eigi fyrr, en lokit er at rísta a nepřestali dřive, dokud nebyli s řezáním hotovi 8. — med. lúkaz přestati, ukončití: en at qdrum kost væri lokit sætt þeira jinak že by bylo ukončeno s jejich úmlouvou, tj. jinak že bude jejich smlouva prohlášena za neplatnou SE (Nec-kel: sonst sei es mit der Versöhnung aus).*

lunga n. *plíce.*

lúta (laut, lutum, lotinn) *sklonítí se.*

lúðr m. (-rs) *polnice, trouba, roh.*

lýg *prés. od ljúga.*

lýgi f. *lež.*

lýja (lúða, lúinn) *bítí, part. prét. lúinn unavený (varianta S. Buggeho místo rukopisného SaR mjok [?] v kap. 8 na porušeném místě).*

lykja (lukta, luktr) *zavřítí.*

lykt f. *závěř, konec; at lyktum nakonec, konečně.*

lyngfiskr m. *ryba vřesu = had.*

lyngormr m. *červ vřesu = had.*

lyngrunnr m. *keř na vřesovišti.*

lypting *f.* zadní paluba.

lýsa (st) — 1. svtítiti; — 2. svtítati: lýsir af degi svítá; — 3. 1. e-u fyrir e-m hlásiti, oznámíti komu co.

lýst *prés.* od ljósta.

lýta (að) *haníti, tupíti.*

lægja (gd) *upokojíti, utěšítí; lægjaz ustati, uklídníti se, (o ohní) zhasnouti.*

má *prés.* od mega.

magni *dat.* od megin.

mágr (g. mégs) *m. přibuzný, pl. sešvagřeni přibuzní.*

maki *m. stejný, rovný; druh, hans m. jemu (sobě) rovný.*

makligr *a. vhodný, zasloužený; engi væri makligrí til at sjá Atla konung drepinn fyrir augum þér (nesprávně podle Sg. 32, 1—4: þú værir þess verdost kvenna, at fyr augom þér Atla hiöggim zasloužila bys to nejvíce ze všech žen, abyhom před tvýma očima zabíli Atliho), lépe: engi væri þér makligrí til at sjá Atla konung drepinn fyrir augum sér nikdo by si nebyl více zástuhoval než ty spatříti Atliho zavražděného 32.*

mál (g. maþl) *n. — 1. řeč, jazyk, — 2. hovor, rozmluva, zábava, — 3. výpověď, — 4. věc, záležitost, — 5. věc sporu.*

máll *m. dohoda, úmluva.*

málrúnar *f. pl. runy řeči, runy výmluvnosti.*

málsendi *m. projev, prohlášení, vyjádření.*

málsnjallr *a. obratný v řeči, výmluvný.*

málugr *a. povídavý, žvanivý.*

mánaðr (g. mēnôþs) *m. (-ar; pl. manaðr a -ir) měsíc.*

mangl *a. manngl zájm. neurčitě nikdo.*

mannablóð *n. krev mužů.*

mannfall *n. padlí mužové, krveprolití.*

mannfjöldi *m. množství lidí.*

mannhundr *m. psi chlap, netvor N VII.*

mannraun *f. zkouška zdatnosti.*

mannskelmir *m. nestvůra v lidské podobě.*

mannskoðr *a. škodlivý, krvavý.*

mannspell *n. ztráta mužstva.*

mannz *gen. od maðr.*

margr (n. mart) *a. některý, mnohý, početný;*

læknr (g. lēkeis) *lékař.*

læt *prés.* od láta.

lqgr (lagar, *dat. legi; legir, ak. lqgu*) *tekutina, nápoj.*

lqnd *pl. od land.*

lqttu *pl. préł. od letja.*

M

hversu margr maðr *kolik mužů 11; aldri fann ek svá margan mann nikdy jsem nenalezl tolik mužů proti sobě 18; margr jako subst. n. er som mælt, at eigi má við margnum tehdy se osvědčilo přísloví, že člověk nic nezmůže proti přesile 11.*

margskonar (*gen. od konr*) *všelijaký, rozličný, všelicos.*

mark *n. znak, znamení, důkaz.*

marka (að) *vyobraziti.*

mart *viz margr.*

matr (g. mats) *m. (-ar; -ir) pokrm, jídlo, potravina.*

mátta *prét. od mega.*

máttu = mátt (od mega) *pú.*

mátugr (g. mahteigs) *a. mocný.*

maðr (g. manna) *m. (mannz; menn) — 1. člověk, — 2. muž, — 3. manžel, — 4. pl. menn mužstvo.*

mega (g. magan; má, máttu, mátt) — 1. *moci býti s to: slíkt er hann má jak jen bude moci 4; m. ekki nic zmoci, býti bezmocný: svá at ekki máttum vér tak že jsme nic nez-mohli 36; m. vel míti se dobře; hversu megi þér jak se vám (ti) daři 25; eigi má við margnum (marginum) proti přesile člověk nic nezmůže 11. — 2. s inf. — a) moci, býti s to: hon má eigi ala barn nemůže poroditi dítě 2; — b) směti, býti možné: ok má hann nú eigi heima vera nesmłl zůstati déle ve vlasti 1, þar af má gera gott sverð z nich (kusů) bude možno ukovati dobrý meč 12; má vera, at je možné, že; þann veg, sem bezt má sama a to takovým způsobem, jak mu to nejlépe slušelo 23; — c) sněsti: þviat hann mátti eigi sjá, at þyrri poněvaðž nemohl sněsti pohled na jídlo, jak ho ubývá 14.*

megin n. (dat. magni) síla, af magni mocně, silně.

megin adv. (dat. pl. od vegr znl vegum, z toho megum, megin) setja í hauginn sínum megin hvárn þeira posadit do rovu, a to každého z nich na jednu stranu 8. — K pův. významu slov. Zoëga: einum megin from one side only; tedy sínum megin na jeho stranu.

meginrúnar f. pl. runy síly.

megtírr m. velká sláva.

mein n. neštěstí, škoda, starost.

meinblandinn a. smíšený se škodlivým nápojem, otrávený.

meinsamligr a. škodlivý.

meir, mest (g. mais, maist) komp. a superl. adv. od mjök: více, nejvíce; meir déle.

meiri, mestr (g. maiza, maists) komp. a superl. od mikill: větší, největší; lepší, nejlepší; meira adv. více.

meizlahogg n. prudký úder.

menn pl. od maðr.

mentr a. mající dobré vlastnosti muže, vel m. dobře vychovaný, zdatný.

menzkr a. lidský, menzkir menn lidské bytosti.

mér dat. od ek.

merki n. — 1. znak, znamení: hvat var til merkja um þat co bylo na tom pozoruhodného 26; hon finnr hér sonn svor ok merki þessa máls ona nalezla v tom správnou odpověď a znamení této řeči (znamení pravdy toho, o čem byla řeč) 29. — 2. korouhev, prapor.

merkja (kt) zaznamenati, poznamenati, označiti; vyřiti (runy).

merkr viz mqrk.

merr f. (merar, dat. -i; -ar) kobyla.

mest, mestr viz meir, meiri.

meta (g. mitan; mat, mátum, metinn) — 1. měřiti, uvážiti. — 2. ceniti, vážiti si. — 3. metaz e-t vid přenechati; metaz ekki víð at taka sverdit jeden na druhého nečekal, až vytáhne meč 3.

metnaðr m. (-ar) čest, pocta.

metorð n. čest, pocta.

mettr a. nasycený.

mey viz mæR.

meybarn n. děvčátko.

meydómR m. panenství.

með (g. mið) prep. s dat. a ak.: s, se, u., při. — A. s dat. (o vítaném doprovodu a společenství) — 1. s, spolu s kým: fell Sigi með hirð sinni allri Sigi þaðl s veškerou svou družinou 1; hon bardiz með bræðrum sínum bojovala spolu se svými bratry 38; Sigmundi þykkir Sinfjotli of ungr til hefnda með sér Sigmundovi se zdál Sinfjotli ještě příliš mlád k společnému provedení pomsty 8; hafa e-t með sér míti něco u sebe; vera með barni býti tēhotná 2. — 2. (u, při: vera með e-m zdržovati se u koho; hann var fœddr með Hjálpreki byl u krále Hj. vychován 13. — 3. mezi: þeir gera þann mála með sér sjednali mezi sebou úmluvu 8; ok þetta bundu þau eidum með sér a to stvrdili mezi sebou přísahami 22; verdr, tekz orrosta með þeim počiná se boj mezi nimi. — 4. podél: Sigmundur gekk með firðinum S. šel podél fjordu 10. — 5. podle: með yðrum atkvæði podle tvého vlastního rozhodnutí 29. — 6. vyjadřuje průvodně okolnosti: ok bidja þau goðin með miklum áhuga prosili bohy s velkou vroucností 1; ráð Gjúkunga stóð með miklum blóma moc Gjúkovač byla ve velkém rozkvetu 26; srov. též: ydart ráð stendr með miklum blóma 28; með sama lit tēze barvy 23. — 7. prostředek a nástroj: sleikir andlit hans alt með tungu sér olizovala jazykem celý jeho obličej 5; þá er Brynhildi sagti; at margar konur óku at borginni með gyltum vognum tu bylo sděleno Brynhildě, že mnoho žen přijždl ke hradu na pozlacených vozech 26; ekki samir okkr sœrin at rjúfa með úfriði neslušit se nám porušiti přísahy rozeprl 32. — B. prep. s ak. (o nedobrovolném doprovodu) nú tekz Sigi at leggjaz í hernað með þat lid, er faðir hans fekk honum tehdy se Sigi začal vydávat na loupežné výpravy s lidmi, které mu dal otec 1; ferz Siggeirr konungr heim með konu sina král S. se vydal se svou ženou na cestu domú 4; Sigmundur... sér, hvar hrafn flýgr með bladit S. viděl, jak havran přiletěl s listem 8; maðr með eitt auga muž s jedním okem 44; ok svá kvainadi hon með grát ok harmtqlur, at Sigurðr reis upp vid hægendit tak

hrozně bédovala s pláčem a nářky, že se S. na své posteli na podušce zvedl 32. — C. absolutně nezávisle na pádech: — 1. hon tekr hǫrpunni ok hleypr á brott með vzala harfu a bēžela s ní pryð I (43). — 2. zároveň, také, přítom: hann tók hǫnd hennar með vzal ji přítom za ruku 25; knoda með hnísti spolu s něčím, smísiti 7.

meðal a **í meðal** prep. s gen. mezi.

meðan (g. miþpan, miþpane) — 1. adv.

á meðan mezitím; konj. zatímco, dokud.

mik ak. od ek.

mikill (g. mikils, n. mikit; komp. a superl. meiri, mestr) veliký, velký (protiklad: lítill): tveir menn miklir ok grimmligir dva velcí a hrozni muži 8; mikill vexti velký co do vzrůstu, urostlý, velké postavy; mikit lið početný zástup; mikill fyrir sér silný a zdatný, také komp. meiri fyrir sér. — n. mikit — 1. jako subst., něco velkého; mikils verðr velice cenný, dat. miklu zesiluje komp. a superl.: miklu meiru zdaleka větší; miklu mestr zdaleka největší, zcela zvlášť veliký. — 2. adv. velmi, velice.

milli (dat. sg. od midil nebo meðal), millum (dat. pl.) obyč. s předcházejícími předl. á, í m. — 1. předl. s gen. mezi: okkar í milli mezi nás oba 32; þess var skamt í milli ok þér kvámuð krátka doba uplynula mezi tím a vy jste přišel = jen krátka doba uplynula mezi jejm a tvým příchodem 25; skamt lætr þú illz í milli rychle vystřídáváš zlo zlem 40; — 2. absolutně (viz ostatně předposl. doklad): ok var þar búin ágætlig veizla, sem ádr hǫfdu ord í milli farit byla tu vystrojena skvělá hostina, jak to bylo už dříve mezi nimi stanoveno 34.

minn (g. meins), mín, mitt přívl. zájm. 1. os. můj.

minna (nt) připomenouti komu co (e-n e-s nebo á e-t); neosobní vazba e-n minnir e-s nebo á e-t: člověk si vzpomíná na něco; þviat hann minnir opt Sigmund á sína harma Sigmundovi zhusta připomínal jeho hoře 8; ok er lokit er þessi veizlu, minnir Sigurd (neos.) allra eida við Brynhildi a káýž byla slavnost u konce, tu si teprve vzpomněl Sigurd na všechny přísahy, dané Brynhildě 29; obvykle med. minnaz e-s

anebo á e-t vzpomenouti si na co, mysliti na co.

minni (g. gaminþi) n. vzpomínka, pamět, památka: ekki fellr oss þat ór minni neýde mně to z hlavy 17; þat er síðan at minnum haft vzpomínka na to se udržela od té doby 39; forn minni staré zkazky 9.

minni, **minstr** (g. minnvi, minnists) komp. a superl. od a. lítill menš, nejmenší; minstr fyrir sér viz lítill f. s.

minnr (g. mins) a **miðr** adv. komp. od lítill, méně.

mishugi a. nesvorný; verð lítill m. nehádej se. **missa** (st) — 1. ztratiti co (e-s též e-t), — 2. postřádati; missa svika af honum uniknouti jeho zradě 5.

misseri n. pololetí.

mitt n. od minn.

midla (að) děliti, postoupiti, odevzdati; **midla** e-t við e-n dělit se s kým od: at hann myndi midla gullit við bróður sínu že by on se měl dělit se svým bratrem o zlato SE.

midnætti n. půlnoc.

miðr adv. viz minnr.

miðr (g. miðjis) a. (ak. -jan) prostřední, uprostřed, miðr dagr poledne, mið nótt půlnoc.

mjök adv. (komp. a superl. meir, meist) — 1. velice, ponejvíce, většinou; — 2. mjök, mjök svá téměř, skoro: síðan reru þeir svá fast ok af miklu afi, at kjǫlrinn gekk undan skipinu mjök svá hálftr nato veslovali tak prudce a s tak velkou silou, že se dole pod lodí téměř půl kýlu utrhlo 37.

mjöl n. mouka.

mjölbelgr m. pytlík mouky.

mjǫðr m. (mjaðar, dat. miði) medovina.

morginn (g. maúrgins) m. (dat. morþni) zítra; um morgininn přístího rána, á m. zítra.

mót n. (gen. móz) setkání; senda e-n til móz við e-n poslati koho ke komu; shromáždění 22; jako předl. s dat. mót, móti, též á móti, í móti, vůči, proti (nepřátelsky a přátelsky): gera veizlu í mót e-m uspořádati na počest koho hostinu 11; þeir hétu honum ok mikilli soemð í móti slíbili mu také velké vyznamenání jako odměnu za to (í móti = jako odměnu za to).

mótgærd f. nepřátelství.

móttaka *f.* *odpor.*

móðir *f.* (-ur; *móðr*) *matka.*

móðr (*g.* *móðs*) *m.* *hnúti myslu, hněv, vztek.*

móðr *a.* *unavený.*

móðtregi *m.* *těžká starost, hluboký žal, zármutek.*

móðurbróðir *m.* *bratr matčín, strýc z matčiny strany.*

móðurfadir *m.* *otec matčín, děd z matčiny strany.*

muna (*g.* *munan*; *man*, *munða*, *munat*) — 1. *vzpomenouti si, mysliti nač: hvárt mantu þat er vzpomínáš si, že (česky lépe: nevzpomínáš si, nepamatuješ si, že atd.) 9; svá at eigi mundi hann mitt nafn takže se nemohl upamatoval na moje jméno 30; také muna til e-s mysliti nač: ok vřid þann drykk mundi hann ekki til Brynhildar po požiti toho nápoje si již nevzpomněl na Brynhildu (již na Br. nemyslíl) 28; — 2. nezapomenouti, neodpustiti komu (e-m) co (e-t) = nepřátelsky posuzovat, nevrážit na koho pro něco; nú skaltu vita, hvárt ek hefí munat Siggeiri konung i dráp Vulsungs konungs nyní máš vědět, zdali jsem nevrážila na krále Siggeira pro zavraždění krále Volsunga 8.*

munda *prét. od munu.*

mundr *m.* (-ar) *věno, výbava; mæla mund určiti věno.*

mungát *n.* *pivo.*

munr (*g.* *munþs*) *m.* *ústa.*

munr (*g.* *muns*) *m.* (-ar; -ir) — 1. *duše duch; — 2. rozdíl: mikill væri munr sælu že je velký rozdíl mezi jeho a jejím způsobem života I (43).*

munu (*g.* *munan*; *prés. mun—man, prét. munda, inf. prét. mundu*) *s inf.* — 1. *chtít, zamýšlet; — 2. pro vyjádření futura, např.: ek mun ráða, sem eptir mun ganga vyložím ti to, jak se později bude všechno vyvíjet 27; infinitivy vera a verða se často vynechávají, např.: þegar mun þat, er ek vil ihned þu to stane, jakmile budu chtít 13; eigi munu þau úskop, at Reginn sé minn bani to zlo se nestane, aby R. viděl mou smrt 20; tohoto slovesa (préteritoprés.) se užívá velmi často, srov. místo z kap. 31(29): kvíð eigi því! skamt mun at bíða, áðr bitrt sverð man standa*

í mínu hjarta, ok ekki muntu þér verða bíðja, þvát þú munt eigi eptir mik lífa, munu ok fáir vátir lífsdagar hedan ífrá (tj. munu vera) neobávej se toho! Dlouho nebude třeba čekati, než ostrý meč bude trčet v mém srdci, leč ty si nemůžeš nic horšího přátí, neboť ty mne nepřeziješ. Od tohoto okamžiku jsou dnové našeho života setleny. — Často bývá vyjadřována možnost: mun Sigi hafa drept hann S. ho patrně zavraždil 1; man hér kominn (vera) Sigurðr že by sem byl zavítal S. 21; hví munda ek eigi efna þat á gamals aldri proč bych se neměl tak chovati ve vysokém věku 5; at ek munda þeim verða at giptaz že bych se měla provdat za toho (sem hann vildi kterého on chtěl) 31; af mundi nú hofuðit (do plň: vera) stata by byla hlava 44.

mýkja (*kt*) *uklidniti, ukonějšiti; fá mýkt pokusiti se uklidniti*

myrginn *viz morginn.*

myrkr *a.* (*ak.* -van) *temný.*

myrkva (*að*) *stívatí se.*

myrkvi *m.* *mlha.*

myrða (*g.* *maúrþjan; rd*) — 1. *zavražditi, tajně zabiti, — 2. zavražděného ukrýti.*

mægl *n.* *švagrovství, příbuzenství; bjóða yðr mægi sitti nabídnouti své příbuzenství, ucházeti se o ruku dcery. 42.*

mægjaz (*gd*) *sešvagřiti se s někým (vid e-n).*

mægð *f.* *sešvagření.*

mæla (*g.* *maþljan; lt*) — 1. *praviti, říci, mluviti; po mæla následuje buď přímá řeč anebo vedl. věta s at: þá mælti Guðrún með gráti: „þar er mikill harmr atd“ tu pravila G. s pláčem: „Je pro mne velký žal...“ 31; Hamdir... mælti: „Erpr man satt hafa sagt...“ Hamdir... řekl: „Jistě měl Erp pravdu...“ 44; dvergrinn gækk i steininn ok mælti, at hverjum skyldi at bana verða, er þann gullhring ætti trpaslík se skryl v kamenné sluji a pravil, že prsten způsobí každému, kdo by jej měl, smrt 14. — m. til e-s nebo vid e-n praviti, mluviti s kým, ke komu, komu: mæltu vel vid hana þekně s ní rozmlouvali 34; sem mælt er jak praví přísloví 55; nú er sem mælt, at tehdy se osvědčilo přísloví, že 11. — mæla s ak.: þat munu allar þjóðir at orðum*

gera, at ek mæltu eitt orð úborinn o tom si budou všichni lidé vypravovati, že jsem já, ještě nenarozený, vyřkl jedno slovo 5; þau mæltuz við mǫrg heiptarorð pronesli ještě mnoho zlobných slov 40 — 2. určíti, stanoviti.

mær (g. mawi) f. (meyjar, -ju, mey; -jar) panna, dívka.

mærr (g. mærs) — a. proslulý, slavný, nádherný.

mætta *prét.* konj. od mega.

ná (g. nêhvjan; d) — 1. dosáhnouti čeho (e-u), dostati, obdržeti; ná yðru lífi þrjúpravit vás o život 38. — 2. (s at + inf.) dosáhnouti toho, že: ef sjá næði at vaxa kdyby dosáhl toho, že dospěje v muže 32; inf. nutno doplniti: er fyrst náir (doplň.: at taka sverdit), srov. celémisto: nú standa þeir upp ok metaz, ekki við at raka sverdit, þykkiz sá best hafa, er fyrst náir nýn vstali a jeden na dru hého nečekal, až vytáhne meč. Ten totiž, komu se podařilo ho nejdříve uchopit, domníval se také, že se ho co nejrychleji zmocní 3.

nafn (g. namô) n. jméno, název.

nafnestr f. (-festar, -i; -ar) pojmenování, resp. přijetí jména a zároveň dar do vínku.

náfrændi m. blízký příbuzný.

nagl m. nehet.

nakkvat viz nǫkkurr.

nálíga *adv.* téměř, skoro.

nánd f. blízkost, i. n. v blízkost koho (e-m).

nár (g. naus) m. (nás; náir) mrtvý člověk, mrtvola.

nátta (að) nastati (o noci); náttar þik noc té překvapuje, přepadává.

náttstaðr m. nocleh.

náttura f. — 1. přiroda, — 2. mimořádná vlastnost nebo síla, přirozená vlastnost.

náttverðr m. (-ar) večere.

naut n. kus hovězího dobytka.

naudlgr a. (ak. naudgan) nucený.

naudsyn f. (-jar; -jar) nutnost.

náð f. odpočinek, klid.

nadra (g. nadrs) f. haď, zmije.

né (g. nê) konj. a ne, ani.

mæta (g. gamôtjan; tt) potkati, potkati se. mœð a (dd) unaviti; mœðdr unaven.

mœðiliga *adv.* stěží, namáhavě.

mǫgr (g. magus) m. (magar, dat. meg; megir, ak. mǫgu) hoch, syn.

mǫrg viz margr.

1. mǫrk (g. marka) f. (markar — merkr; markir — merkr) — 1. pohraničí, — 2. les, hvozď.

2. mǫrk f. marka (peníz).

N

nef n. (gen. pl. nefja) nos, zobák.

nefna (g. namnjan; nd) — 1. jmenovati, nazývati, pojmenovati; nefnaz jmenovati se. — 2. zmíniti se, uvéstí. — 3. určíti, stanoviti.

nei *adv.* ne, nikoli.

neita (að-tt) řici ne, zamítнути, popřítí.

1. nema (g. niman; nam, námum, numinn) — 1. vzíti, bráti, převlastniti si: nema þú... nemir á brott neodvedeš-li mě pryč 9; uloupiti, unéstí: en þó nam Sigarr systur þeira þresto unesl S. jejich sestru 26. — 2. stihnouti, zasáhnouti, poraniti, zraniti: nema opt stórar agnir fœtr vára tu často pichaþt osiny klasú naše nohy 36. — 3. učiti se čemu (e-t): nema speki (moudrosti), rúnar, kurteysi, hannyrði (ženským ručním pracím); nema máll učiti se mluvíti I (43). — 4. začítí, počítí (s inf. s at a také bez at): eldr nam at cesaz oheň počal zuřiti 29; svá at ganga nam gunnarfúsnum sundr of síður serkr járnofinn tak že pukati počal bojechtivému na bocích krunýř pletený z kovu 31 (29), sloka 25. — 5. vniknouti: ok er ormínn skreid yfir grófina, þá leggr Sigurðr sverðinu undir bæxlit vinstra, svá at við hjóltum nam (neos. vazba; srov. Wilken 2, 142: so daß es — die Schnittwunde — das Heft des Schwertes berührte, aufnahm = so daß das Schwert bis zum Heft eindrang) když se drak plazil přes jámu, tu mu vrazil Sigurd meč pod levé ohbí, tak že tento vnikl (do těla) až po jilec 18.

2. nema *adv.* a konj. — 1. *adv.* vyjma, mimo: þá fellr... alt lid hans með honum, nema

synir hans tíu tu padl... s ním všechen jeho lid, vyjma deset jeho synů 5; sem enga leið muni eiga at vera nema svá, sem hann segir jako by tomu nemohlo být jinak než tak, jak to byl řekl 23. — 2. jen, avšak, ale: unz allir eru daudir, nema Sigmundur einn er eptir aţ byli všichni mrtvi, jedině S. zůstal naživu 5. — 3. když ne, ne... -li (s konj.): ok skal ek fara heim... , nema þú drepir Sigurd þo jednu do své vlasti, ... nezahubíš-li Sigurda 32. — 4. zda ne: eigi veiztu, nema ek hafa í nǫkkur brogð nevíš zda-li nemám přitom nějaké lsti I (43); srov. také: þá hefi ek vist sét þat gull, at óngum mun er verri, nema betra syniz zajisté spatřil jsem takové zlato, které v žád-ném případě není méně cenné, ba naopak zdá se dokonce ještě hodnotnější (pův.: nezdá-li se atd.) N II.

net (g. nati) *n. stl.*

nedri *komp. adj. nižší, it nedra na spodní polovici.*

níta (tt) *řici ne, zamítnouti, popřítí.*

nítjan *num. devatenáct.*

níu (g. niun) *num. devět.*

níðingsverk *n. ničemnost, ničemné dílo.*

níðingsvíg *n. haněbná vražda.*

níðr *adv. dolů.*

njóta (g. niutan; naut, nutum, notinn) — 1. užívatí, těšiti se z čeho (e-s); o tělesném požitku njóta Sigurda; njótaz těšiti se ze vzájemného společného soužití (v manželství): sá kćemi beztr dagr yfir oss, at vér mætting

njóta ten den bude pro mne nejkrásnější, kdy si vzájemně budeme náležeti 25. — 2. mítí užitek z něčeho (e-s), použítí čeho: njóta þess sverz použítí meče 19.

norn *f. norna, sudička.*

nordan *adv. od severu; fyrir nordan e-t severně od čeho.*

nordr *adv. na sever.*

nordrálta = **nordrhálta** *f. severní část zeměkoule.*

notinn *part. přét. od njóta.*

nótt (g. nahts) *f. (nætr — nattar; nætr) noc, um nóttina přes noc, um nóttina eptir v příští noci.*

nú (g. nu) *adv. nyní, teď; nú er nýnt kdy.*

nýkominn *a. nově příšlý.*

nýr (g. niujis) *a. (ak. -jan) nový, af nýju znovu. }*

nyt *f. (-jar; jar) užitek, prospěch.*

nýtr *a. užitečný, prospěšný.*

nær *adv. blízko, blízko u čeho (s dat); komp. a superl. nær(r), næst blíže, nejbliže; því næst zakrátko, co nejdříve, pak, potom.*

nær(r), **næstr** *a. bližší, nejbližší.*

nætr *gen. sg. a nom. pl. od nótt.*

næða *konj. přét. od ná.*

nǫkkurr, **nǫkkur**, **nakkvat** — **nǫkkvat** — **nǫkkut** *neurč. zájmeno: kdosi, někdo, některý, nějaký, jakýsi. — n. nakkvat jako adv. něco, trochu, snad; dat. nǫkkuru u komparativu: nǫkkuru gerr þonćekud přesněji 30.*

0

óbrunninn *a. nespálený, nedohořelý.*

óðadir *pl. f. zločiny; fyrir óðadir þinar þær za tyto tvé (v textové souvislosti: své) zločiny N IX.*

óðr *m. (gen. oz) špice, ostří.*

of — *A. předl. s ak. (v próze bývá staré of nahrazováno dřívějším adv. yfir a preposicí um; of a um se užívalo promiskue, později nabylo um převahy) — 1. přes, na: serkr nam at ganga sundr of síður krunýř þoćal pukati na boćích 31 (29), sloka 25, 5—8 (Neckel, Glossar 130b: über die Seiten hin,*

von oben bis unten); soğn eða þoğn haf þú þér sjálf of hug (Cod. R Sd. 20, 4—6 má varianty: hefðu, í hug) mluvu nebo mlčent — sám si to rozhodni (vlastně: uvažuj sám u sebe ve svém srdci = sám. si to rozhodni) 21/20, sloka 20 (přislušné místo v Eddě, Sd. 20, 5 překládají: bratři Grim-mové: bedenck in deinem Herzen; Simrock (resp. Neckel, Kuhn): Sagen oder Schweigen ersinne dir selber; Åkerblom: tänk och avgör; Larsen: gör du selv dit Valg; Genzmer: wähle du selbst; E. Walter: rozvaž

a rozhodni). — 2. časově: of kveldit naveter. — B. adv. *přiliš*: of ungr *přiliš mlád*, of gamall *přiliš starý*, of sið *přiliš pozdě*. — C. *expletivní částice*, jen v poesii: u part. *prét.*: margan hefik fors of farit *mnohý jsem vodopád proplul 14, sloka 3 (Rm. 2, 3)*; nú skaltu kjósa, allz þér er kostur of bodinn *vyber si nyní, když je ti dána volba 21 (20), sloka 20 (Sd. 20, 1—2, kde však um bodinn)*; u *préterita*: þær of réð, þær of reist, þær of (R um) hugði Hroþr ty (*runy*) *vyložil, ty vyryl, ty vymyslíl Hroþr 21 (20), sloka 14 (Sd. 13, 4—6)*; u *inf.* po modálních slovesích: ástráð þín vil ek qll of hafa (*ve slovníku Ranischově na str. 127 of omylem vynecháno*) *tvé láskyplné rady chci všechny zachovat 21(20), sloka 21 (= Sd. 21, 4—5, kde jen ...ek vil qll hafa)*. — O *původu a užívání partikulí of a um srov. H. Kuhn, Das Füllwort of — um im Altwestnordischen, Göttingen 1929; Ingerid Dal, Ursprung und Verwendung der altnord. Expletivpartikel of, um (Avhandlingar utg. av Det Norske Vidensk.-Akademi i Oslo. II. Hist.-Filos. Kl. 1929, No. 5) a Zur Geschichte der schwachtonigen Präfixe im Altnordischen (Norsk Tidsskrift for Sprogvidenskap 4, 1930, 179—210). Necklův názor: „als sog. Expletivpartikel, d. h. scheinbar als bloßes Versfüllsel vor Part. Prt. u. finiten Verbformen, urspr. meist gleichbedeutend mit dem perfektivierenden ga-, gi- des Got. u. der südgerm. Sprachen“ (srov. Glossar 130), poněkud obměněný, doplněný a houževnatě hájený I. Dalovou, nelze naprosto schvalovat, poněvadž se of—um vyskytují i před *prét. durativních sloves. O tom pojednám na jiném místě.**

óflagnadr m. *starost, též: trest.*

ofan adv. *shora, nahoru*; af landi ofan *shora ze země*; leggja þár á ofan *položiti nahoru (na hranici) 33*; fyrir ofan e-t *přes, nad*: nú skýtr Sinfjötli blóðrefnum fyrir ofan helluna ok dregr fast tu stréð S. *hrot meče nahore přes (nad) plochou skálu a tahal jím silně sem a tam 8.*

ofarr adv. *dále nahore.*

otgóðr a. *přiliš dobrý.*

oflítilill a. *přiliš malý, přiliš málo.*

otmikill a. *přiliš velký, přiliš mn oho.*

ofr (of) n. *přiliš veliké množství, nadbytek, přebytek.*

ofrefill n. *přesila.*

ofrharmr m. *nadměrný žal.*

ofrhuðl m. — 1. *opovázlivost, smělost, troufalost*. — 2. *odvážný, smělý muž*; mestir ofrhuðgar *nejsmělejší.*

ofrkappsmaðr m. *bojechtivý muž.*

ofrlið n. *přesila.*

ofselna (að) *přiliš dlouho váhati.*

ofsi m. *zpupnost.*

óftús a. *žádnostivý, chtivý, dychtivý.*

ógn f. *bázeň, strach, děs, hrůza.*

ógurligr a. *hrozný, strašný, děsný.*

ok (g. auk) *konj. a adv.* — 1. a, i; bæði — ok *jak — tak*; — 2. *také.*

ók *prét. od aka.*

okkar, **okkr** gen. a dat. *duálu od ek.*

okkarr *přív. zájmeno náš (týká se dvou).*

ókunnr a. *neznámý.*

ólea (að) *naolejovati, pomazati*: Gestr lagðiz þá niðr, hann bað þá ólea sik G. *ulehl a prosil, aby se mu dostalo posledního pomazání N XII.*

óp n. *výkřik, křik.*

opinn a. *otevřený.*

opna (að) *otevřiti, opnaz otevřiti se.*

opt (g. ufta) *adv. často, zhusta; optar komp. častěji, už více; optast superl. velmi často, nejčastěji.*

ór (g. us) *předl. s dat. z, ze, (srov. af, frá) a) místně: z (týž poměr k i jako poměr předložky af k předl. á): ganga or hǫllini, fara ór landi, mín ór helju bíða očekávati mě z podsvětí 43; b) o jiných okolnostech: vakna ór svefni probuditi se (ze spánku); knoða ór mjǫli hnísti, uhnísti z mouky (chléb) 7; hafa inn minna hlut ór málum při sporech vyjiti na prázdno 11; margr lifnar ór lítlum vánum mnohý žije, třebas bylo málo naděje.*

órað n. *zlá rada, podlý záměr.*

ormgardr m. *hadí ohrada, hadí jáma.*

ormr (g. waúrms) *had, drak.*

ormsliki n. *podoba, vzhled draka.*

orpinn part. *prét. od verpa.*

orrosta f. *boj, bitva, zápas.*

órskurdr m. *rozhodnutí.*

ord (g. waúrd) 1. slovo, 2. poselství.
ordinn part. přét. od verða.
ósk f. přání, at óskum podle přání.
óskirðr a. nepokřtěný.
óskmær f. valkýra (zejména valkýra v Ódino-
vých službách; pův. vyvolená adoptovaná
dívka, resp. dcera, srov. ósk, mær).
oss dat. a ak. pl. od ek.
ósviðr a. ósvinnr a. nerozumný, nemoudrý.
otr m. (rs) vydra.
otrbelgr m. vydři kůže.
otrsgjöld n. pl. pokuta, výkupné za zabitou
vydru; též poetický opis pojmu pro zlato, o čet-
ných opisech, tzv. kenningar, srov. v proza-
ické Eddě Snorriho kap. 32 (34) — 43 (46)
kde Snorri probírá a vysvětluje vznik a pů-
vod opisů pro zlato. — Srov. také oddíl 87.
Gold und Silber v průkopnické práci

R. Meissnera, Die Kenningar der Skalden.
Ein Beitrag zur skaldischen Poetik (Rheini-
sche Beiträge u. Hülfsbücher zur germ. Philo-
logie u. Volkskunde, I. Bd.), Bonn u. Leipzig
1921.

óttá (g. uhtwó) f. ranní šero, přítmi, úsvit,
svítání, velmi brzy zrána.
óttaz (að) báti se, strachovati se.
ótti m. hrůza.
óumræðillgr a. nevíšlovný, nepopsatelný.
óvarr a. neočekávaný, nečekáný; á óvart ne-
čekané; óvqrum bez nejmenšího tušení.
óx přét. od vaxa.
oxl, uxl (g. aúhsa) m. (dat. pl. yxum) vůl.
ozins gen. od oddr s postponovaným členem.
óð přét. od vaða.
óðamalugr a. mnohomluvný, štěbetavý.

P

pallr m. lavice.
penningr, peningr m. nejmenší pentzek, ör; pl.
peníze.
plokka (að) oškubati.
prímisigna (að) pokřizovati, označiti křížem.

prýði f. pýcha, lesk, nádhera, sláva.
prófa (að) zkoušeti, ukázati se, prófáðiz svá
vyšlo najevo N I.
purpuri m. purpur, purpurová (hedvábná nebo
sametová) látka.

R

rangr a. převrácený, obrácený, křivý; rangr
eidr křivá přísaha.
rannl m. tlama, huba.
rata (z pův. hrata; að) klopýtnouti, vrávorati,
klesati.
raun f. zkouška, zkoušení, zkušenost; gera
raun hér til učiniti na to zkoušku 12; gen.
raunar adv. ve skutečnosti; þá var samt
undir raunar ale ve skutečnosti se přece
skrývalo za ním (rozhovorem) její dřívější
smýšlení 40.
raudr (g. rauþs) a. červený, rudý.
ráð n. rada — A. — 1. rada: at ráði Signýjar
na radu Signýinu 6; — 2. co je radno,
záhodno, výhodné: konungi sýndiz þat ráð
at gipta hana králi se zdálo výhodné provdati
jí 3; sé ek ráðit víðim, jak na to 32. — 3. roz-
hodnutí, plán, úklady; taka, gera ráð roz-

hodnouti se, učiniti rozhodnutí; gera ráð við
e-n raditi se s kým 35; hennar ráð její
úklady 32. — B. — 1. poměry, osud: hon
svarar ok segir alt it sanna um sitt ráð
ona mu dala na to odpověď a řekla mu plnou
pravdu o svém osudu 12; nú ferr, sem mik
vardi, at okkart ráð mundi illa fara ným
se to vyvíjí tak, jak jsem tušil,] že úklad
z naší strany špatně dopadne (anebo: že se
náš společný osud bude utvářet špatně) I
(43); — 2. moc: ráð Gjúkunga véc = moc
Gjúkunců 26; yðart ráð tvá moc 28. — 3. par-
tie, sňatek: at af þessu ráði stendr oss
mikill úfagnadr že nám z tohoto sňatku
vzejde velký žal 4; þat er gøfgast ráð to
je (česky lépe: by byl) vznešený sňatek 28.
ráða (g. ræðan; réð, ráðinn) — A. — 1. raditi,
dāti radu; r. e-m e-t poraditi komu co;

r. e-m rád *udíleti radu komu*: eigi má þér rád ráða *nemohu tí dái radu* 18. — 2. *ráðiti se o ðem*: rád um með oss *uvažuj o tom se mnou, porad mně* 13. — 3. *rozhodnouti, provésti*: er þetta ráðit je o tom *rozhodnuto* 42; er ráðinn minn bani má *smrt je rozhodnuta, resp. o mé smrti bylo již rozhodnuto* 35; ok fyrir þetta skal ek ráðandi þins *daða a kvúli tomu způsobím tvou smrt* 31. — *S předložkami*: ráða á handr e-m *napadnouti koho* 1; r. fyrir *rozhodnouti o tom* 7; r. til bana e-n *určiti koho k smrti* 5; ráða til saka við e-n *proviniti se proti komu, na kom*: ok snemma réðu þér til saka við hann ok við mik a brzy jste se *vy proti němu a proti mně provinili* 32; r. um e-t *nakládati, naložiti libovolně s čím*: ok réðum um eignir þeira a *nakládali jsme libovolně s jejich vlastnictvím* 40; muntu einn við mik ráða *ty sám můžeš o mně rozhodovati* 40. — *med. ráðaz rozhodnouti se pro co; ráðaz í hernað (í ferð) vydávati se na loupežné výpravy, rozhodnouti se k cestě* 8, 34; *podobně ráðaz í móti vyraziti proti komu*: Sigurdr réz nú í mótti þeim mikla manni *S. vyrazil proti tomu velikému muži* N VII. — *B. míti moc nad čím, vládnouti, panovati*: ráða lídi, lönðum, fé, audi, gulli; ráða fyrir Gautlandi *panovati nad Gautlandem* 3; bróðir Hóddbroz konungs, er þar réð fyrir er heitir at Svarinshaugi *bratr krále Hóddbroda, který panoval nad krajem zvaným Na Svarinshaugu* 9; biðr þó feðr sinn ráða þessu, sem qðru því, sem til hennar tæki *prosila otce, aby o tom rozhodl, jakož i o ostatním, co by se jí ještě týkalo* 3. — *C. háðati, uháðnouti, vykláðati, vyložiti*: r. draum: rád drauminn *vylož mi sen* 26 (a často); r. rúnar *vyložiti runy, čísti*: þær (rúnar) of réð Hropt *ty vyložil Hropt* 21, *sloka 14* (= *Sd.* 13, 4); ráða ek né máttak *vyložiti jsem je nedovedla* 34, *sloka 28, 4* (= *Gðr.* II, 22, 4); ek réð rúnarnar *vyložila jsem si ty runy* 36.

ráðagerð f. rada.

ráðahagr m. sňatek.

ráðdjúgr a. *schopný udíleti rady* (Zoëga: full of devices); at hann mundi verða ráðdjúgr *že může mít dobré rady* N VI.

ráðgjafi m. rádce.

regin (g. ragin) *n. pl. určující mocnosti, bohové.*

reis *prét. od rísa.*

reist *prét. od rísta.*

reid (reitt) *prét. od ríða.*

reid f. (-ar; -ar a -ir) — 1. *jízda koňmo, ježdění, — 2. vůz.*

reida f. *obsluha, posluha; til reidu vera posloužiti komu.*

reida (dd) *pohněvati, reidask rozhněvati se, rozzlobiti se.*

reida (dd) — 1. *vrhnouti, mrštiti, mávati; — 2. (rovná se g. raidjan) zaplatiti, vydati.*

reid f. *zloba, hněv, vztek.*

reidi n. *postroj.*

reidfara a. *pouze ve spojení: verða vel reidfara míti štastnou cestu na moři* 5.

reidr a. *rozhněvaný, rozzlobený, hněvivý.*

reidullgr a. *rozhněvaný, rozlobený, hněvivý,*

reka (g. wrikan; rak, rákum, rekinn) — 1. *hnáti, odehnati; r. í brott vyhnati; r. í þond spoutati; ylgr rak foetrna í stokkinn vlěice se oprala nohama o kláðu* 5. — 2. *reka e-t at e-m vylítati, předhazovati: hvat reki þér (= rekið þér) at oss co mně vlastně vylítáš* 30.

rekkja f. *lůžko.*

rekkr m. *muž, hrdina.*

renna (g. rinnan; rann, runnum, runninn) *téci, běžeti, plavati; hvat er þat fiska er rennr flóði í jaká ryba je to, jež pluje v proudu* 14, *sloka 2* (= *Rm.* I, 1–2); r. *eldin řítiti se do ohně* 30; þar munu aktrar renna *pole s obilím se tam budou vlnit* 36; er af þér rennr, mantu idraz *co hovoříš, toho budeš litovati* 30.

renna (g. rannjan; nd) *kouleti, přivésti do pohybu: þau leika sér á gólfínu at gulli ok renna því eptir gólfínu hallarinnar tí si hráli na podlaze se zlatými kroužky a kouleti je po podlaze síně* 8.

rera *prét. od róa.*

rét 2. *sg. prét. od ráða.*

rétta (g. garaihtjan; tt) *vystřěti, uchopiti: ok (ylgr) réttir síðan tunguna í munn honum a vstrčila (vlěice) mu pak jazyk do úst* 5; hann réttir í mót hõndina kerinu ok tók hõnd hennar með *on uchopil pohár a vzal ji přítom za ruku* 25.

réttr (g. reihts) a. vzpřimený, rovný; n. rét adv. správně.

reyna (nd) vyzkoušet, zkusit co, pokusit se o; ok þat er hans skemtan, at... reyna sjálfan sik í stórræðum a to byla jeho kratochvíle... osvědčit sám sebe v hrdinských činech 23; reyndr vyzkoušený, osvědčený; neos. vazba: þá reyndi úkázalo se 32; en þó mun þat nú skjótt reynt verða avðak o tom bude brzy rozhodnuto N III.

reynd f. podstata, jen v gen. reyndar = re vera, ve skutečnosti: en var (Gestr) þó reyndar heidinn ve skutečnosti však byl pohanem NI.

reyrteinn m. rákosové stéblo, rákosová třtina.

ribbaldí m. rváč.

riddari m. rytíř.

rif n. žebro.

rifa (reif, rifum, rifinn) roztrhnouti, roztrhati, vytrhnouti.

rifna (að) trhati se.

ríki (g. reiki) — 1. moc, panství, vláda; — 2. říše, království.

ríkismaðr m. vznešený, vážený muž; muž vyššího stavu, mající podíl na vládě.

ríkr (g. reiks) a. (-jan a -an) — 1. mocný, vážený, ctěný, — 2. bohatý, zámožný.

ríkuliga adv. okázale.

rísa (g. urreisán; reis, risum, risinn) vstáti, povstati, rísa upp zvednouti se, vzpřimiti se.

rista (reist, ristum, ristinn) — 1. rýti, vrýti, vyvrýti (runový nápis do kamene); r. rúnar (stafi) vrýti runy; — 2. rozštěpiti, rozřiznouti, rozpáratí; þá reist hann ofan ór höfudsmátt ok í gegnum niðr, ok svá út í gegnum báðar ermar i rozřizl je (brnění) nahoře od otvoru u hlavy až úplně dolů a stejně tak po obou rukávech 21. — rísta blóðgrn á baki e-m vyřezati někomu krvavého orla na zádech N VI.

ríða (reid, ridum, ridinn) jeti koňmo, jezdití; r. hesti jeti na koni, r. Grana jeti na Granim; r. fjöll ok dali jeti přes skály (skalnaté pohoří) a údolí 29; ríða eld, ríða vafr-

loga jeti přes oheň, přes plamenný val; ríða í her jeti v bitevní řadě, jeti do boje. ríða (starší vríða; reid, ridum, ridinn) vzíti; mazati, třítí; ríða e-t á e-t mazati něco na něco, namazati něco čim: at hann skyldi ríða á andlit Sigmundar (hunang) aby namazal Sigmundovi obličej medem 5; þar sem hunangit var á ridit tam, kde byl namazán med, tj. tam kde byl pomazán medem; ríða í tjöru namazati dehtem I (43).

rjóða (raud, rudum, roðinn) zbarviti (krví), potřlsniti.

rjúfa (rauf, rufum, rofinn) roztrhati, porušiti; r. heit, særi porušiti slíb, přísahy; rjúfaz býti zničen, zahynouti, zaniknouti: njóttu, ef þú namt, unz rjúfaz regin pouzřtvej jich (run) když sis je osvojil, až bohové zaniknou 21 (20) sloka 19, 8–9 (= Sd. 19, 8–9). Formule rjúfaz regin naznačuje zánik světa (ragna-rök), srov. Neckel, Glossar 136b 8. v. regin.

róa (rœra—rera, róinn) veslovati.

roskinn a. dospělý.

rót f. (-ar; rœtr) kořen.

roðinn part. přet. od rjóða.

rodra f. krev.

rugagr m. žitné pole, žitniště.

rúm (g. rúms) n. prostor, místo.

rún (g. rúna) f. (-ar; -ar) — 1. tajemství, — 2. písmeno, runový znak, runa.

rœfr m. střecha.

rœz, rœð viz ráða.

rœkillga adv. ohleduplně, láskyplně.

rœkja (-ta, -tr) starati se, líti r. trochu zanedbati: klæði vár liggja hér lítt rœkt naše šaty leží zde trochu zanedbány 36.

rœða f. slova, řeč, sdělení, vyhlášení: hon gerði sér lett um rœður viz lettr.

rœða (g. rōðjan; dd) mluviti, praviti, vypravovati; rœðaz víð raditi se, rokovati — r. víð e-n mluviti ke komu r. um e-t mluvit o čem.

rœdd (g. razða) f. hlas, řeč, křik.

S

sá, sú, þat (g. sa, sô, þata) zájmeno ukazovací — 1. ten, ta, to; tento, tato, toto; k m. f. hann, hon je neutr. þat; pl. osob. záj. je

zastoupen tímto ukaz. zájm.: þeir, þær, þau; sá maðr tento muž, sá konungr tento král; často ve funkci členu, též ve spojení se

členem: þat it mikla gull 19; — 2. *samo-*statně ve významu *on, ona, ono, tento, onen atd.*: þeir bera veidi saman (*oni*) sebrali svou kofist 1; frændsemi þeira jejích přátelství (*vlastně: amicitia eorum*); lýkz með því sjá bardagi, at tato bitva se skončila tím, že 9; því næst zakrátko, co nejdříve; — 3. před relativními částicemi *er, sem*: sá maðr, *er (ten) muž, který*; þat lið, *er zástup, který*; — 4. *ten, takový*: siti sá engi heima, *er berjaz vill nechť nesedí žádný takový (nikdo) doma, který chce bojovati* 9. — *Pl.* þeir, þær, þau *se užívá*: — 1. *neutr.* þau *společně pro mask. a fem.*: taka þau (*Sigmundur a Signý*) þat ráð rozhodli se 6; dróttning veit nú, hvar þeir (*Sigmundur a Sinfjotli*) eru, ok vill hitta þá; ok *er þau* (*Sigmundur, Sinfjotli a Signý*) finnaz, gera þau (*opět všichni tři*) þat ráð, at þeir (*tj. jen mužové: Sigmundur a Sinfjotli*) leitadi til forðurhefnda, *er náttadi královna nyní věděla, kde se zdržují, a chtěla je vyhledati, a když se sešli, učinili rozhodnutí, že provedou pomstu za otce, jakmile nastane noc* 8; dokladů na þau *pro mask. a fem.* je v každé sáze mnoho: — 2. předcházející *pl. se vztahuje na dva, resp. na více osobních předmětů v sg.*: þau Signý ok konungr S. a král 8; často je uvedena za předcházejícím plurálem *jen jedna osoba, znalost druhé se předpokládá z kontextu*: þeir Sigmundur = Sigmundur a Sinfjotli 8; þeir Reginn = Sigmundur a Regin 16; tók hon sonu þeira Atla konungs uchopila své a krále Atliho syny 40; *srov. také*: skulu þeir fara bádir bræðr einn veg (*srov. þeir—bádir bræðr nechť se raději ubírají oba bratři touž cestou* 20; Gunnarr konungr ok þeir bræðr Gunar a jeho bratr 35. — *Neutr.* þat se vyskytuje v těchto tvarech — a) *dat.* því: ferr því fram um þrið slo to tak delší dobu, *tj. dařilo se d. d.*; því — at, fyrir því — at þvíat proto, že; protože, poněvadž; před *komp. o tolik, tím*: hann var því ástsælli, sem hann var ellri af öllu folki tím byl Sigurd starší, tím byl u všech lidí oblíbenější 15; — b) *gen.* þess, til þess *er tak dlouho, až*: beid Helgi þar til þess, er mikill flokkur kom til hans ór Hediney Helgi tam

čekal tak dlouho, až přišel k němu z Hediney velký zástup 9; Sigurðr ríðr nú langar leidir, ok alt til þess, er hann kemr upp á Hindarfjall Sigurðr *jel nyní po dalekých cestách, až konečně přišel nahoru na Hindarfjall (na Srnčí horu)* 21; před *komp.*: þess betr tím lépe 5.

sá *prét.* od sjá.

safna (*að*) shromážditi (e-u).

saga *f.* — 1. *sága, vypravování, životopis, pověst*; nefna til sögunnar, geta við söguna *v pověsti, sáze uváděti, zmíniti se*; hann er ekki við þessa sögu *v této pověsti (sáze) se už více nevyskytuje* 9; saga *er til þess vypravuje se o tom pověst* 13; — 2. *obsah, látka ságy*: er þessi ræða til minnar sögu *to je vypravování mého životopisu, tj. to je dodatek k vyličení mého života, resp. to stačí k vyličení mého života* 14. — 3. *povídka*: sögu þinni tvou pövidku (*tj. tvůj příspěvek k společné zábavě*) N III; vita þóttumz ek þat fyrir, at þér mundið heyrja aðra sögu *mína už předem jsem věděl, že si budete přát slyšet ještě druhou část mé povídky (tj. ještě jiné moje zážitky)* N VIII.

sagða, sagðr *od segja*.

saka (*g. sakan; að*) žalovati, viniti, nařknouti; sakaz — 1. *dělati výčitky*; — 2. *s. vid e-n hašteřiti se, hádati se, vaditi se*.

saklaus *a. nevinen, bez viny*; at saklausu bez důvodu, bezdůvodně.

sair *m.* (-ar, -ir) sál, dvorana, síň.

sama (*samða, samat*) slušeti se, hoditi se.

saman (*g. samana*) *adv. spolu, dohromady, einn s. sám; alt saman stejně*.

samborinn *a. pocházející od jedné a téže matky*.

samtqr *f. soužití*.

samjafn *a. stejně dobrý*.

samr (*g. sama*) *a. ponějvíce v slabém tvaru sami týž, tentýž*; ferr inu sama fram *jde pořád tak dále = nedochází k žádné změně* 2; sem samt sé *jako by to bylo totéž = stejně tak* 6; *neutr.* samt a á samt *spolu, dohromady nepřetržitě, za sebou, níu nætr samt (1 samt) devět nocí bez přerušení, d. n. za sebou* 5, 7.

samveldi *n. manželství*.

samvista *f. soužití, manželství*.

sanna (*að*) dokázati *jako pravdivé, potvrditi*.

sannfróðr *a. zpraven o čem*.

sannligr a. správný, vhodný; n. jako adv. sann-
ligt správně.

sannr a. (neutr. satt) pravdivý; segja satt
mluviti pravdu; mun hitt sannara to bude
asi pravdivější 9; hon svarar ok segir alt it
sanna um sitt ráð ona mu dala na to
odpověď a řekla mu plnou pravdu o svém
osudu 12; sǫnnu sagðr právém obviněný 22.

sár (g. saír) n. rána.

sárliga adv. bolestně.

sárr a. — 1. raněný; — 2. bolestný, trpký;
sárust minna harma nejbolestnější z mých
utrpení 31; lítit mundi slíkt sárt þykkja
Vǫlsungi něco takového zdá se Volsungovci
málo bolestné 7; neutr. sárt adv.: hon kvað
honum mundu sárt við verða podotkla, že
patrně pocítil přitom bolest 7.

satt n. od sannr.

sáttir a. usmířený, jednotný, svorný; allir urðu
á eitt sáttir, at varla sæi slíkan mann
všichni byli v tom zajedno, že sotva kdo kdy
viděl takového muže 39.

sauma (að) štiti, přišti, vyštívati; at hon
saumaði at hǫndum þeim með holdi ok
skinni že jim přišla halenu (na obou pažích)
k rukám s masem a kůží 7; ok saumaði
á þau stórmerki, er Sigurðr hafði gert
a vyštívata na něm (koberci) ony hrdinské
činy, jež Sigurð vykonal 25.

sé konj. prés. od vera.

sé prés. od sjá.

sef prés. od sofa.

sefa (að) uklidniti, utiškiti; obyč. med. sefaz
mlrnniti se, uklidniti se: ef sefaz mætti aby
její žal byl uklidněn 33.

segja (sagða, sagðr) říci, praviti, vyprávěti,
rozhodnouti; s. e-m e-t říci komu co; hann
segir on to praví, on to sděluje; svá segir
í Sigurdarkviðu tak se praví v Písni o Si-
gurðovi 31; þat er sagt, svá er sagt, at
vypravuje se, že; s ak. s inf.: seg oss illa kunna
hennar meini řekni, že je mi líto jejího
žalu 31; segir Sigurð deyja skulu praví,
že S. musí zemřítí 32; segir þú hann borinn,
þá er faðir hans féll řekta jsi, že se narodil,
když jeho otec padl 26; segir hana svá
stóra dodal, že je tak hrdá 29; vit skulum
segja hana okkrá dóttur řekneme, že je to
naše dcera I (43). — segja e-n obvinití,

obžalovati; — segjaz vyložiti, prohlásiti:
segz konungsdóttir prohlas o sobě, že jsi
královská dcera 12; þá er þeir sogðuz eigi
mundu hræðaz Vǫlsunga když tvrdili, že
se nebudou bát Volsungú 17. — s předložka-
mi: segja frá e-u vypravovati o čem: segir
frá þeim manni vypravuje se o muži 1;
segja e-m fyrir předepsati, uložití, určiti:
Sigurðr gerir grafar eptir því, sem fyrir
var sagt Sigurðr vykopal jámy podle toho,
jak mu bylo uloženo 18; segja til e-s pro-
zraditi někoho, něco udati.

segl n. plachta.

seglmarr n. plachetní kůň = loď.

seinn a. pozdní, pomalý; neutr. seint adv.
pozdě.

seidkona f. čarodějka, kouzelnice.

selja (g. saljan; ld) vydati, předati.

sem — A. částice a adv. srovnávací (jemuč
může a nemusí předcházet svá, slíkr) —
1. jak, jako: hjálmr skygðr sem gler þrílba
lesknouci se jako sklo 9; ger, sem vér biðjum
učiň, jak prosíme (oč atd.) 34; — 2. jako by
(konjukce s konj.): brá sverðinu ór stokki-
num, ok var sem laust lægi fyrir honum
vytláhl meč z kmene a vypadalo to, jako by
volně před ním ležel 3; þá lætr hann nú,
sem hann hirti ekki um þetta mál tváfil
se nyní tak, jako by té řeči nedbal 3; lát,
sem lífi Sigurðr ok Sigmundur počinej si tak,
jako by žili S. a S. 34; — 3. s významem
zesilovacím jako naše co u superlativu; sem
hreystilligast co nejstatečněji. — B. ve vý-
znamu relat. partikule jako er (místo relat.
zájm.), např. sú náttúra, sem táž přirozená
vlastnost, která (resp. jaká) 8, a tak často.

senda (g. sandjan; nd) poslatí, zaslatí.

sendifor f. cesta spojená s poselstvím.

sendimaðr m. posel.

senn adv. — 1. najednou, ve stejnou dobu;
allir senn všichni najednou; einn senn po-
každé jeden; — 2. ihned.

sónn n. sét part. přét. od sjá.

sér dat. k sik.

serkr m. (-s a -jar; -ir) zbrojní kabátec (též
košile, halena).

sess m. lavice, sedadlo, sídlo, křeslo.

set n. sedadlo, křeslo, lavice.

setja (g. satjan; setta, settr) — 1. vsaditi,

uvrhnouti; s. í ormgard *uvrhnouti do hadí jámy*, setja í fjotra *dáti do želez*; s. í stokk *vsaditi do klády*; e-m er sett torg ok annarr farargreidi: *pro někoho se koná trh a jsou mu poskytnuty i jiné výhody 11*; setja segl hæra *plachty vytáhnouti výše 9*; þat ráð líz mér illa sett tato rada se mi zdá skrz naskrz *nehodná 32*; s. saman rúnar: þær um setr allar saman *ty je (tj. runy) všechny skládás 21(20)*, sloka 9 (= *Sd. 12, 6*): setja upp merki *vztyčiti prapor 11*; setja ráð víd, at *zabráníti tomu, aby: ek þóttumz ráð víd sett, at eigi kæmi þér domnivala jsem se, že jsem tomu zabránila, abyste sem přišli 38*; setjaz *posaditi se, zaujmouti místo*: konungr er þar hafði í sez král, *který se tam posadil (usadil, který strhl na sebe říši) 8*; sez þar í pak sí sedni do jedné jámy 18; setjaz upp *zvednouti se, vzpřímiti se 31*. setja víd *dáti do zástavy, vsaditi se o něco, dáti do sázky*: lítit er mér um vedjan ydra, þó at þér setid penninga ydra víd málo se mně líbí vaše sázka, *neboť vynakládáte na to (dáváte do sázky) zcela zbytečně své peníze N III*.

setr *n. sídlo, obydlí*.

settli (g. saihsta) *num. šestý*.

sex (g. saihš) *num. šest*.

sez *viz setja*.

sedja (sadda, saddr) *nasytiti, nakrmiti*.

sia (að) *procediti*.

sigla (ld) *plachtiti*.

signa (ad) *žehnati, požehnati (full — naplněný pohár, roh)*; signa sik *pokřizovati se, poznamenati se křížem*.

sigr (g. sigis) *m. (-rs) vítězství*; s. hafa, fá, vinna *vítěziti*.

sigrsaell *a. vítězný*.

sigrúnar *f. pl. runy vítězství*.

sik (g. sik) *ak. refl. zájm. (sín, sér, sik) se, sebe*.

silfr (g. silubr) *n. stříbro*.

sinn (g. seins; f. sín, n. sitt) *přív. zájmeno 3. os. jeho, její, jeho*.

sinn (g. sinþs) *n. doba, čas, -krát, um sinn jednou, jedenkrát, átta sinum osmkrát, hundrad sinnum stokrát; i annat sinn po druhé, it þridja sinn po třetí; eitt, eithvert sinn jednou (aliquando); i þetta sinn tentokrát, efsta sinn naposled*.

sinnadr a. nakloněný, nablízku.

sitja (g. sitan; sat, sátum, setinn) — 1. *seděti: konungr sat á haugi 1*; — 2. *pobývati, zdržovati se, prožiti: s. heima seděti doma; fimm misseri var Sigurdr þar, svá at þeir sátu með frægd ok vingan dva a þúl roku pobyl tam S., prožili spolu čas ve slávě a přátelství 28. — s předl. a příslovci: s. eptir zústati; hér sitr nú eigi eptir sonr ne dóttir mik at hugga nýni mně nezústali ani syn ani dcera, aby mi poskytlí útěchu 43; s. um þat at + inf. přemýšleti, jak by: Guðrún sitr um þat at veita konungi nokkura mikla skommm G. přemýšlela, jak by králi způsobila velkou křivdu 40; s. yfir e-m seděti nad kým (nemocným nebo mrtvým), zabývati se kým, pečovali o koho: Hjórdís sitr nú yfir honum Hj. pečovala o něho (o Sigmunda zraněného k smrti) 12; nú verðum vér at sitja yfir mági várum ok bróður bana 32*.

sizt *viz sídr*.

sið *f. jen ve spojení um sídir nakonec*.

sið (g. seipus a.) *adv. (komp. a superl. síðar, síðast) pozdě, of sið þrílið pozdě; lítlu síðar o něco později, lítlu síðar en krátce potom*.

síða *f. strana*.

síðan — 1. *adv. od té doby, později, nato; — 2. spojka: od té doby, co; s. er kalyž*.

síðari, síða(r)str *a. komp. a superl. pozdější, nejpozdější; poslední*.

síðr (g. sidus) *m. (-ar, dat. síð; -ir, -u) mrav, zvyk; at fornum síð podle způsobu pohanství, podle pohanského zvyku; mravy*.

síðr *a. dlouhý, svislý*.

síðr, sizt *komp. a superl. adv. méně, nejméně; eigi síðr neméně, stejné tak*.

síðsamr *a. řádný, mravný, jemných mravů*.

síðvenja *f. mrav*.

sjá = þessi (těž ak. od sær).

sjá (g. saihvan; sá, sám, sénn) — 1. *viděti, spatřiti: Sigmundur gengr út ok sér, hvar hrafn flýgr með bládit S. vysel ven a spatřil jak havran přiletěl s listem 8; þá sá þeir skjaldmeyja flokk mikinn, svá sem í loga sæi tu spatřili zástup štítonosných panen, jako by se dívali (tj. jako by se lidé vůbec — něm. man) do ohně 9; podobně: en svá var sjárin, sem í rodru sæia moře nabylo*

barvy, jako by se člověk díval na krev 17. — 2. *patfíti, prohlížeti, rozpoznati*: ef þú vilt læknir vera ok kunna sár at sjá *chceš-li se lékařem stát a rozpoznat rány* (Genzmer: . . . und Krankheit erkennen willst, A. Åkerblom: . . . ok se, om ett sår bringar död, M. Larsen: . . . og kunne syn et Saar) 21/20, sloka 13, 2–3 (= Sd. 11, 2–3); segl þeira váru mjök vönduð ok ítarlig at sjá *jejich plachty byly vyrobeny s pečlivostí a byly na pohled nádherné* 17. — 3. *sjednati*; ok vel mætti fadir minn sjá ráð fyrir mér *můj otec by byl jistě sjednal* (byl by si vyhlédl pro mne snátek). — 4. *dovéděti se; předvidati, tušiti*; þessi tíðendi sá lanzmenn o tēchto událostech se *dovéděli obyvatelé tohoto kraje* 9; ok engi mátti sjá, hversu fara mundi þeira í millum *avšak nikdo nemohl tušiti, jak to s nimi dopadne*. — s *preposicemi*: sjá á e-t *patfíti, dívati se nač*: herðar hans váru svá miklir, sem tveir menn væri á at sjá *jeho ramena byla tak veliká, jako by dva mužové byli k vidění* (stručně: jako ramena dvou mužů) 23; sjá fyrir e-u *starati se oč, postarati se oč*: ok illa hafa þeir fyrir sínum hlut sét *avšak špatně se postarali o svou věc* 32; hvat skulum vit sjá fyrir barni þessu *jak se máme o to dítě postarat?* I (43); sjá fyrir um e-t *předvidati*: en lítt megu vér sjá fyrir um yðart líf málo mohu *sice předvidat o tvém životě* 22; sjá gegn *pohleděti do čeho*: augu Sigurðar váru svá sn þr, at fár einn þordi gegn at sjá *Sigurðo-vy oči byly tak pronikavé, že jen málokdo si troufal do nich pohledět* 32; sjá við e-u *chrániti se koho, čeho; stříci se koho, čeho*: sé við illum hlutum, bæði við meyjar ást ok mannz konu *chraň se zlého: (střez se) jak lásky k dívce, tak i lásky k vdané ženě* 22; full skaltu signa ok við fári sjá *roh po-žehnej a buď na pozoru před nebezpečím* 21/20, (sloka 11,1 –2 = Sd. 8, 1–2). — til at sjá *správně se podívat = posoudit*: ok þat hyggu-vér, at hann kunni ekki til at sjá, er hann ansar ekki um slíka hluti *domníváme se, že to nedovede správně posoudit, když si neušimá takových věcí* N II. sjaldan (g. sildaleiks) *adv. zřídka, sjaldnar řídčeji*.

sjálfr (g. silba) *zájm. sám; pá var við sjálft, at už už se zdálo, že* 9.
 sjálfrádr a. *nezávislý; váru menn sjálfrádstir at lífa znali nenucený způsob života* N X.
 sjár m. = sær.
 sjatna (að) *zmenšiti se, přestati*.
 sjau (g. sibun) *num. sedm.*
 sjór viz sær.
 sjóða (saud, sudum, soðinn) *vařiti, vřiti*.
 sjóðr m. *pytlík*.
 sjúkr (g. siuks) a. *nemocný, churavý*.
 skafa (g. skaban; skór, skafinn) *škrabati, s. a f seškrabati*.
 skall m. *sněhová závěj, návěj, kupa sněhu*.
 skal *prés. od skulu*.
 skáld n. *skald, básník*.
 skall *prét. od skjálfa*.
 skáll m. *obytná budova, obytné stavení, obytný pokoj*.
 skálm f. *krátký meč*.
 skaltu = skalt þú.
 skammir viz skömm.
 skammr a. *krátký, skamt hedan á brott, skamt frá v krátké vzdálenosti, skamma stund krátkou dobu; mun skamt at bíða, ádr bitr sverð man standa í mínu hjarta nebude třeba dlouho čekati, až (než) ostrý meč bude třet v mém srdci* 31; nú man skamt at bíða, ádr þér munuð upp festir *nebude třeba dlouho čekati, až budete pověšeni* 37; skamt lætr þú illz í milli *rychle vystřídáš zlo zlem* 40.
 skammær a. *žijící krátko, krátkého života*.
 skap n. — 1. *stav. způsob; — 2. způsob smýšlení, mysl, povaha; — 3. sköpl. osud; 4. úmysl, záměr*.
 skapa (að) — 1. *tvořiti; — 2. určiti, stanoviti; skapaðr allr við sik rovnoměrně urostlý*.
 skapdaudr a. *zralý k smrti, nehodný žiti*.
 skaplyndr n. *způsob myšlení, povaha, mysl*.
 skapt n. *tyč, oštěp*.
 skar *prét. od skara*.
 skarar viz sköpl.
 skardr a. *poškozený, snižený; hafa skardan (hlut) míti škodu* 40.
 skauztu = skauzt þú (od skjóta).
 skaða (að) *škoditi*.
 skaði m. *škoda*.
 skegg n. (gen. pl. -ja) *vousy*.

skeggmaðr m. vousatý muž, vousáč.
skeid n. běh, rída á skeid klusati, páðiti poklusem 9.
skeina (að) poraniti, zraniti.
skeinuhættir a. způsobující nebezpečné rány (Zoëga: likely, apt to wound); því at sverðit Gramr verðr þeim skeinuhætt neboť meč Gram jim způsobil nebezpečné rány N VI.
skemma f. obydlí, pokoj pro ženy, komnata určená ženám.
skemmudýrr f. pl. dveře.
skemmumær f. komorná, pokojská, dívka.
skemmuveggr m. stěna ženského obydlí nebo pokoje.
skemta (mt) baviti, obveselovati; skemta sér pobaviti se, povyzaziti se.
skemtan f. kratochvíle, zábava.
skenkja (kt) podávati nápoje, nalévati.
skepta (pt) opatřiti hroty špů násadami, ostřiti.
skera| (skar, skárum, skorinn) řezati, podřezati.
skedja (skadda, skaddr, n. skatt) poškoditi, způsobiti škodu.
skifa (fd) rozřezati, rozsekati.
skikkja f. plášt.
skildr dat. od skjöldr.
skilja (skilda, skildir—skildir) — 1. rozejíti se: er þeir varu skildir když se rozešli 8; — 2. rozloučiti se: ádr þeir skildu než se rozloučili 1; hér munu vér skilja efsta sinni zde se rozloučíme naposled 43; v témže významu často skiljaz: þá skiljaz þeir mágar nato se přibuzní rozloučili 4; skiljaz þeir nú vinir rozešli se (rozloučili se) jako přátelé 28; fyrir því at eigi skilz hann fyrri við, en hann hafði dreptit alla feðrbana sína neboť nepřestal dříve, dokud nevyhledal všechny otcovy vrahy 1; — 3. pochopiti, porozuměti, pozorovati, rozpoznati: þeir skildu báðir röðdina oba rozuměli této řeči (volku) 8; ok er hjartablóð ormsins kom á tungu honum, þá skildi hann fuglaröðd a když mu krev ze srdce draka přišla na jazyk, tu porozuměl řeči ptáků 19; skilja, at stórtíðendum man gegna úvædomili si, že se tu udály veliké věci 12; ok fekk ek þó eigi víst skilit fyrir þeiri huldu ale nedovedla jsem je (oči) přesně rozpoznat pro mlhu 31; hon fekk þó skilit af vizku sinni ale přeče

dovedla je (runy) svou moudrostí rozpoznat 36; eigi fæ ek skilit til fulls um aldr þinn ještě jsem nepřišel úplně na to, jak je to s tvým stářím, tj. ještě nemám úplně jistoty o tvém stáří N VIII.

skilnaðr m. (-ar) loučení, rozloučení.
skina (g. skeinan; skein, skinum, skininn) zářiti, svítiti, lesknouti se.
skinn n. kůže.
skinnkyrtill m. hrubý kabát z kožíšín.
skip (g. skip) loď.
skipa (að) — 1. pořádati, ustanoviti, určiti: honum er ok skipat vegliga at þjóna také bylo ustanoveno, aby mu byla se ctí prokázána služba 24; o osudu: eigi er þat skipat, at vit búim saman není určeno, abychom my dva žili spolu jako manželé 25; þenna konung man þér skipat at eiga toho krále míti ti bude souzeno 34; hann kvað sér þat skipat, at svá gerði hann brúðlaup til konu sinnar řekl, že je mu souzeno, aby tak slavil svatbu se svou chotí 29; — 2. opatřiti loď mužstvem: hafa þrjú skip ór landi ok ql vel skipuð vyjeli ze země na třech lodích, plně obsazených mužstvem 5; — 3. přidělití komu co (e-m e-t), rozdělití mezi (pl. ak.): hann ferr nú yfir landit ok skipar þar sinum mönnum ríkit táhl pak krajem a rozdělití říši mezi své muže 12; — 4. zaujmouti místo v čem (ak.), zaříditi se v čem (ak.): ok skipa báðir konungar eina hǫll oba dva králové se ubytovali v jedné stni 11; — 5. vykazati místo komu (e-m), skipa lidi til orrostu sešikovati vojsko k boji: Atli konungur skipar lídi sínu til orrostu král Atli sešikoval svoje vojsko k boji 38.

skipan f. chování.

skipatjórnamaðr m. velitel lodí.

skipta (pt) dělití, rozdělití (e-u): skipta fé rozdávatí jmění 31; þá er at jafnaði skipt pak je tak vše rozděleno ve správném poměru (jak se sluší) 33; — 2. vyměnití si (podobu, postavu, šaty, hǫmum, litum, klæðum), skipta aptur litum opět se přestrojití 29; skipt man nú löndum země budou vyměněny = těmto zemím se dostane nyní jiného panovníka 9; — 3. þar skiptir eigi at líkendum to (výsledek) nedopadlo podle očekávání 12.

skipti *n.* osud, spor, rozepře; ráda várum skiptum: ok mantu einn ráda várum skiptum *ty jediný rozhodneš o našem sporu (boji) 39.*

skíra (að) čistiti, pokřtiti; skírðr pokřténý. skírn *f.* křest.

skjaldborg *f.* hrad se štíty; štítový hrad; menší hrad, na jehož hradbách visely patrně štíty bojovníků.

skjalmar *f.* panna štítonoška, valkýra.

skjálfa (skal, skulfum, skolfinn) chvěti se, třásti se.

skjól *n.* ochrana, útočiště.

skjóta (skaut, skutum, skotinn) raziti, strčiti, střeliti, skoliti; hoditi, zabít, uloviti (čím e-u): nú skýtr Sinfjotli blóðreflinum fyrir ofan helluna ok dregr fast tu prostrčil S. hrot með nahoře přes plochu skálu a tahal meðem silně sem a tam; 8; síðan skauztu fyrir knjám mér nato jei skolila (zastřelila šípem) zvíře těsně před mými koleny (tj. těsně přede mnou; srov. P. Herrmann: da erschossest du das Tier mir vor dem Schoß; E. Magnússon & W. Morris: but sithence thou, Brynhild, didst shoot and slay my deer even at my very knees) 26.

skjót *a.* rychlý, *n.* skjótt *adv.* rychle, náhle, záhy.

skjöldr (*g.* skildus) *m.* (*gen.* skjaldar, *dat.* skildi; *n. pl.* skildir, *ak.* skjöldu) štít.

skógarvöndr *m.* sukovice, klacek.

skógr *m.* (-ar zřídka -s; -ar) les.

skór *m.* bota.

skorta (rt) chyběti, nedostávati se; téměř vždy neosobně: mik skortir e-t (*ak.*) chybí mně něco; eigi skorti hann hug nikdy mu nechybělo odvahy 23; hann reidð eldinn, þviat hann skorti eigi hug til on prorazil ohněm, poněvadž mu k tomu činu nechyběla odvaha 31; er á skorti brúðlaupsgerðina to, čeho se nedostávalo na svatební slavnosti 4. skothrið *f.* boj střelami, šípy (metnými zbraněmi).

skósveinn *m.* osobní sluha, komorník (pův. ten, který se stará o boty).

skrifa (að) psáti, malovati, ozdobiti; skrifa á malovati, vyšívati.

skriða (skreid, skridum, skridinn) plazit se, plouti, klouzavě se pohybovati: skip Sigmun-

dar konungs, er skriðu fyrir land fram lodi krále Sigmunda, jak pluly podél po-břeží 34.

skræktun *f.* výkřik, křik, povyk.

skulu (*g.* skulan; skal, skylda) míti (povinnost), musiti, chtíti, slouží též k vyjádření futura ve spojení s inf.; někdy může inf. chybět, např.: þér skulud hér velkonnir (doplň: vera) budž zde vitán 25; ok fyrir þetta skal ek (doplň: vera) ráðandi þins dauda 31. skunda (að) = skynda spěchati, utikati; sk. brott með hlaupi utikati co nejrychleji I (43).

skygðr *a.* lesknoucí se jako zrcadlo.

skylda *prét.* od skulu.

skyldr *a.* povinen, zavázán; skylt er þat sluší se 42; kvad þeim þat skylt řekl, že je to jejich povinnost 34.

skynja (að) zkoušeti, vyzkoušeti.

skomn *f.* hanba, potupa.

skor *f.* (skarar; -ar a -ir) kštice.

skorungr *m.* zdatná, energická osoba (vztahuje se i na ženu).

slá (*g.* slahan; sló, slógum, sleginn) bití; slá borda tkáti; slá hǫrpuna hráti, drnkati na harfu; fáir þóttuz heyrtr hafa svá með hǫndum slegit málo lidem se zdálo, že by byli slyšeli tak hrát na harfu rukama 39; slá eldi í hǫllina zapáliti síñ 40; er ridi eld brennanda, er sleginn er um sal hennar kdo by projel plamenným valem, který je rozžehnut kolem její síně 29; neosobní vazba: slær í orrostu dochází k boji 38.

slátra (að) zabíjeti, porážeti.

sleikja (kd) lízati, olizovati.

sléttir (*g.* slaihts) *a.* rovný, hladký.

sleði *m.* saně.

slíkr (swaleiks) *a.* takový; slíkt často ve významu þat: kjós þér sjálfir hest ok slíkt, er þú vill hafa af vǫrri eigu vyber si sám koně a to, co chceš míti z našeho majetku 13; slíkt it sama totěž: hann hittir þá Hjǫrðisi ok spyrr hana slíks ins sama nato se obrátil k Hjǫrðis a dal jí tutěž otázku 12; hon mælti slíkt ona pravila totěž 25.

slíta (sleit, slitum, slitinn) trhati, roztrhati, roztíti; brynjur slitnar roztalá brnění 17; skúar slitnir oděné boty N IX.

slíðr *m.* pochva.

sló *prét.* od slá.
 slókna (að) zhasnouti.
 slóð *f.* stopa.
 slæ *prés.* od slá.
 smákonungr *m.* král malé oblasti.
 smár *a.* malý, *pl.* smáir málo.
 smíða (*g.* gasmíðn; að) zhotoviti, ukovati.
 smídi *n.* kovářská práce.
 smíðja *f.* kovárna.
 smíðjusveinn *m.* kovářský tovaryš.
 smidr *m.* (-s; -ar a -ir, *ak.* -a, -i, -u) kovář.
 snarbrýna (*nd*) ostře nabrousiti.
 snarpeggjadr *a.* ostrý, ostře nabroušený, mající
 ostré hrany.
 snarpliga *adv.* statečně, udatně.
 snarpr *a.* — 1. ostrý, — 2. prudký, odvážný,
 udatný.
 snarr *a.* — 1. rychlý, — 2. ostrý, pronikající.
 snemma *adv.* časné, brzy.
 snemur *a.* časný.
 snera *prét.* od snúa.
 snild *f.* zdatnost, obratnost, způsobilost.
 snildarverk *n.* hrdinský čin.
 snjallræði *n.* dobrá rada.
 snjór (též snær, snjár) *m.* (-var. -var) snih.
 sníða (sneid, snidum, snidinn) řezati, stříhati,
 krájeti.
 snutr (*g.* snutrs) *a.* chytrý, moudrý.
 snúa (snœra a snera, snúinn) — 1. obrátiti,
 vésti: snýr þeim í góða höfn vedla je do
 dobrého přístavu 9; neosobní vazba: síðan
 sneri mannfallinu ztráta na lídech se obrá-
 tila (na stranu Sigmundovu) = tu se po-
 rážka obrátila na stranu Sigmundovu 11; —
 2. obrátiti se: s. heim vrátiti se domů 10;
 snúa & þann fjórð mířiti do zátoky 9; —
 3. změnit, zfalšovat: snúa rúnar á ádra
 leid zfalšovat, zkazit runy 35; ok þótti
 hverjum þetta undarligt, at snúa svá skjótt
 sínu skapi víð eins manns ord každému
 se zdálo podivné, že tak rychle změnili svůj
 záměr na podkladě slova jednoho muže
 N IX. — snúa eptir hnáti se za kým:
 Starkaðr vill þá undan leita, en Sigurðr
 snýr eptir Starkað: chtěl utéci, avšak Sigurð
 se hnal za ním N VII.
 sofa (svef, sváfum a sófum, sofinn) spáti.
 sofna (að) usnouti.
 soginn *part. prét.* od súga.

s ókn (*g.* sôkns) *f.* útok, boj.
 sól (*g.* sauil) *f.* slunce.
 sóma (sómða) hoditi se, slušeti.
 sómasamlga *adv.* čestně.
 sómi *m.* čest, pocta.
 sonar *n.* stádo vepřů; dreyri sonar 34(32) =
 = sonardreyri *n.* krev kance (o tom Gering-
 Sijmons, *Komm. II, str. 60 s. v.* sonargölr
 Leit- oder Zuchteber).
 sonarson *m.* syn syna.
 sonr, son (*g.* sunus) *m.* (*gen.* sonar, *dat.* syni;
pl. synir, *ak.* sonu) syn.
 sóruz *viz* sverja.
 sótt (*g.* saúhts) *f.* nemoc, taka sótt onemocněti.
 sótta, sóttir *viz* sækja.
 sóttlaudr *a.* ten, kdo zemřel na nějakou nemoc.
 soðinn *part. prét.* od sjóða.
 spá *f.* věštba.
 spá a spáa (spáða, spát) věštiti.
 spáðis *f.* ženská chránící bytost, valkýra.
 spákona *f.* věštkyně.
 spakr *a.* moudrý, rozumný.
 spara (rd) šetřiti, opomenouti; slfkir menn eru
 eigi sparandi (*part. prés. act. má zde pa-
 sivní význam*) til ófagnaðar u takových
 mužů se nemá šetřit trestem N VII.
 speki *f.* moudrost.
 spekráð *n.* moudrá rada.
 spenna (nt) napínati.
 spillir *m.* dárcce, spillir bauga dárcce náramků =
 kníže.
 spillvirki *n.* škoda.
 spjót *n.* oštěp, kopí.
 spor *n.* stopa.
 spori *m.* ostruha.
 sporna (að) udupat, dupáním usmrtiti.
 spordr *m.* ohon, ocas, konec mostu.
 spott *n.* posměch, výsměch, pohana.
 spretta (spratt, spruttum, sprottinn) skočiti,
 vyskočiti.
 spurn *f.* zpráva, zvěst.
 spyrja (spurða, spurðr) — 1. ptáti se koho
 (e-n) po čem (e-s, at a eptir e-u, resp. táz.
 véta): Helgi spyr þá at nafni, er fyrir
 þeim var Helgi se tázal po jméne té, která
 jim velela 9; nú spyr Sigmundur, hvart
 býit sé brauðit tu se ho Sigmundur zeptal,
 zda je chléb hotov 6; spyrir eigi at neptejte
 se po tom 40; konungr spurði eptir, hvar

synir hans væri král se tázal, kde jsou jeho synové 40. — 2. dověděti se o čem (e-t anebo celá věta): margir hafa spurt af yðrum vænleik, vizku ok kurteisi mnozi se dověděti o tvé kráse, moudrosti a jemných mravech 26; spyrja til e-s slyšeti o čem, dověděti se: hvár hofum vér rétt til spurt, at Sigmundr konungr seldi yðr sverdit Gram í tveim hlutum? zdali pak se to zakládá na pravdě, co jsem slyšel, že ti Sigmundr dal do opatrování meč Gram o dvou kusech? 15. — spyrjaz rozhlásiti se: jök eigi skal þat spyrjaz, at ek flýja né fridar biðja níkdy se nesmí rozhlásit, že se dávám na útek anebo že žádám o mír 5; spyrz nú þetta frágarverk um qll lönd jeho hrdinský čin byl rozhlášen po všech zemích 24.

spönn *f. píď.*

staflkarl *m. žebrák.*

stafrn *m. příď, čelnice.*

stafr (gen. stafs) *m. (-s; pl. -ir a -ar) hůl, hůlka, runová hůl.*

staka (ad) — 1. strkati, — 2. staka við zapotácti se (dozadu nebo na stranu).

stakk *prét. od stinga.*

standa (*g. stanđan; stóđ, stađinn*) — 1. státi, st. upp vstáti: svá at þeir standa upp takže oni dva sami stáli vzpřimeně 39; — 2. trčeti, zústati trčeti, včzeti: þar sem þat (sverdit) stóđ když tam meč vězel 3; ádr bitrt sverđ man standa í mínu hjarta než ostrý meč bude trčet v mém srdci 31; svá at blóðrefillinn stóđ í dýnum undir honum tak že hrot meče zústal trčet v podušce pod ním 32. — 3. trvati, státi, býti, ezistovati: meðan veröldin stendr dokud svět bude trvat 12; ydart atkvædi mun standa hljóta tvé rozhodnutí bude musit platit 35. — 4. trvati: þessi orrosta stóđ lengi tento boj trval dlouho 17; hefir þessi veizla stađit marga daga tato svatební slavnost trvala mnoho dní 29. — 8 předložkami a příslovci: standa af e-u vzejíti, vzniknouti: af þessu ráði stendr oss mikill úfagnadr z tohoto sňatku nám vzejde velký žal 4; bjódi þér mér eigi þenna konung, er ilt eitt man af standa þessi ætt nenabtejte mně toho krále, od něhož vzejde tomuto rodu jen zkáza 34; st. e-m e-u brániti komu v čem, překážeti, zdržovati: svá at þat standi þér

fyrir svefni tak že tě to zdržuje od spaní, připravuje tě o spánek 22; hvat stendr þér fyrir gamni? co stojí v cestě tvé radosti? 30; — st. nídr sahati dolů: leggriinn stóđ nídr í hollina peñ stromu sahal dolú do haly 2. — st. út včnivatí: limar trésins með f,grum blómum stóđu út um ræfr hallarinnar véttve stromu s krásnými listy včnivatí nad střechem haly 2. — st. víđ vzdorovatí, klásti odpor: þvát miklu meira ofrefli var í móti, en þeir mætti víđ standa nebot proti ním stála mnohem věští přesila, než aby jí mohli vzdorovat 5; loginn stóđ víđ himinn plameny šlehalý až k nebi 29. — með. standaz — 1. držeti se rovně, udržeti se: fekk stađiz (= part. prét. pas.) mohl se tak proto udržet na nohou 44. — 2. snáseti, vydržeti: eigi munu vér standaz frýjuorđ včítiky nechceme snáset 43; þvát ekki máttu standaz lát hans ok óp nebot nejsi s to vydržet jeho křik a volání I (43) — 3. míti platnost, platiti: hennar orđ stóđuž svá mikit jeji slova byla tak závažná 34. — 4. neos. vazba stenz veg af věc se má tak: sé ek, hversu þetta (Bugge: um þetta?) stenz af víđim také, jak se věci mají 32.

starf *n. práce.*

stađfesta (st) *upevniti, stađfestaz usaditi se, stađinn part. prét. od standa.*

stađr (*g. staps*) *m. (-ar, -ir) místo, prostor, volné prostranství; einshvers stađar kdesi.*

stefna *f. shromáždění, schůzka.*

stefna (nd) — 1. odebrati se kam, obrátiti se kam, — 2. určiti, najmouti (pro sebe), svolati.

steikja (kt) *opékati.*

steinn (*g. stains*) *m. kámen, skála, jeskyně, sluj.*

steinpró *f. kamenná rakev.*

stela (*g. stilan; stal, stálum, stolinn*) *krásti, stelaz á e-n přepadnouti zákeřně koho.*

stend *prés. od standa.*

sterkligr *a. silný.*

sterkr *a. silný.*

steypa (pt) — 1. sraziti, shoditi, převrhnouti: nú munu þér vilja steypa hjálminum Fáfnis nýni budež chtít Fáfnovi srazit přílbu 17 (anebo též podle výkladu G. Vigfussona: to put on: naraziti si, nasaditi si,

tedy: nyní si budeš chtít nasadit přílbu Fafniru; s prvním překladem srov. P. Herrmann str. 76: nun wirst du Fafnir den Helm vom Haupte stoßen wollen; E. Magnússon & W. Morris str. 327: belike thou wilt now have good will to bow down Fafnir's crest (*chochol na přílbě*); — 2. líti: steypsta hjalma (ak.) lítí přílby 34(32), sloka 27 (= Gðr. II, 19, 10) tak také P. Herrmann str. 117: der Helm gegossen a E. Magnússon & W. Morris str. 377: strong helms hammered, kdežto podle H. Geringa to znamená: übergestülpte Helme; s nim souhlasí E. Wilken, Gloss. 186b. Naproti tomu Sijmons-Gering, Komm. II, str. 302: „steypþa hjalma, nicht, wie im Wörterbuch übersetzt ward, übergestülpte Helme (Müllenhoff, DA. V, 394) — denn jeder Helm mußte übergestülpt werden —, sondern mit einem Knopf oder einer Spitze (staup) versehene Helme, vgl. Falk, Waffenk., S. 162“. Genzmer, Die Edda I, str. 95 má „in Kappehelmen“; podobný výklad u Neckla, Gloss. str. 158: steypþar hialmar Gðr. II 19, 10 sind Helme mit tief herabreichendem Augenschirm. — 3. strétti, prostrétti: at hon (nadra) steypdi hofðinu inn í hólit že se mu (hadu) podařilo prostréti hlavu otvorem — SE. 4. steypaz til jarðar klesnouti k zemi 17.

steði m. kovadlina.

steðja (að) zastaviti, postaviti; part. prêt. staddr svědek.

stiga (g. steigan; sté a steig, stigum, stiginn) stoupati, vystupovati; s. yfir: fár treystiz þar fylkis rekka eld at ríða né yfir stíga níkdo si netroufal z hrdinú knížete ohněm proraziti, natož jej překročiti 29 (27), sloka 22; zcela stejně 30(28) sloka 24; stíga á land: ok ádr þeir stíga a land, sá Vingi rúnarnar a než vystoupili z lodí na pevninu, prohlížel si Vingi runy 35; st. á hest sednouti na koně; st. á beð: gjarna vilda ek at vit (M. Olsen: vid = vid) stigim á einn beð bæði ráð bych chtěl, abychom oba vstoupili na jedno lože 31; ef... stíga ek (konj. prés). á mína fœtr með mín vápn

kdybych se mohl postavit na nohy ze svými zbraněmi 32.

stilla (lt) mtrniti; st. sik af reidi opanovat se ve svém vzteku 42.

stínga (stakk, stungum, stunginn) strčiti, raziti, bodnouti, píchnouti koho čím (e-n e-u): en Ódinn stakk mik svefnþorni í hefnd þess Óðin með proto za trest bodl uspávacím trnem 21; hann bregðr sverðinu ok stingr því í stokkinn zamával meðem a vrazil jej do pně 3; neos. vazba: ok enn þreifar hann um fleskú ok finnr, at þar var stungit í sverði Sigmundar a pak ohmatával slanninu a zjis-tíl, že v ní byl zastrčen meč Sigmundúv 8; st. nídr hendi natáhnouti ruku, zachytit se rukou směrem k zemi: ádr Hamdir ratadi ok stakk nídr hendi tu klopýtl Hamdir, zachytit se však rukou směrem k zemi 44.

stjórn f. kormíðlo.

stjúpson(r) m. nevolastní syn, pastorek.

stokkr m. — 1. húl, — 2. kmen = barnstokkr, — 3. sloup, trám, např. af járni allir stokkar í húsinu ze železa byly všechny trámy v domě 19, též sloup, tzv. setstokkr, u hlavního křesla (hásaeti), vyhrazeného jen králi: ok um kveldit tók hon sonu þeira Atla konungs, er þeir léku víð stokki a navečer uchopila své a krále Atliho syny, kteří si hráli u sloupu u nejvyššího křesla v hale 40. — 4. kláda (do které je někdo vsazen) 5.

stórbeinóttir a. kostnatý.

stórilla adv. velmi málo.

stórrillr a. velmi špatný.

stórclokk m. dlouhá kadeř.

stórylndr a. velkomyslný, šlechtný, velkodušný.

stórmannliga adv. velkolepě, velkoryse.

stórmenni n. vznešení lidé.

stórmerki n. velký čín.

stórmikill a. veliký, ohromný.

stormr m. bouře.

stórr — a. (komp. a superl. stærri, stærstr) velký, veliký, významný, hrdý; stórr sjór širé moře, strašné vlnobítí 9; stórar báur vysoké vlny; at stóru (dat. sg. neutr.) bar že to vyneslo o velký kus dále, tj. že to bylo velmi daleko (Magnússon & Morris: that right long it was).

stórráðr *a.* velice podnikavý, ctizádstivý.
 stórráði *n.* velký pán.
 stórtíðendil *n. pl.* důležitá událost.
 stórverk *n.* hrdinský čin.
 stórvirkil *n.* = stórverk.
 stóð *prét.* od standa.
 stoda (*ad*) podporovati, pomoci (*e-t a e-m*).
 strangr *a.* prudký, divoký.
 traumr *m.* proud.
 strengja (*gd*) upevniti, připevniti; strengja
 heit složití slavnostně slíb 5.
 strengr *m.* struna (na harfě).
 stríð *n.* spor, boj; zápas; starost.
 strjúka (*stryk, strauk, strukum, strokinn*)
 hřebelcovati.
 studdiz *viz* stydja.
 stund *f.* chvíle, doba, čas; stundum—stundum
 brzy—brzy.
 stunginn *part.* *prét.* od stinga.
 stuttur *a.* krátký.
 styggr *a.* zlobivý, hněvivý.
 stýra (*g.* stíurjan; *rd*) veletí, říditi, vládnouti.
 styrjöld *f.* hluk, vřava, boj.
 styrkja (*kt*) upevniti, posílití; styrkjaz býti
 podporován, posílen.
 styrkr *m.* (-s a -jar) — 1. síla, moc, — 2. po-
 moc, podpora.
 styðja (*studda, studdr*) *podpirati*, *s.* sik við
e-t *optrati se o co, styðjaz opřiti se, opřati se*
(š nebo við e-t): Sigurðr stóð réttir
 í gólfinu ok studdiz & sverðshjöltin *S. stál*
vzpřimen na podlaze, opíraje se o meč 29;
 ek munda falla nú, ef eigi styddumz ek
 við hǫndina byl bych teď upadl, kdybych
 se nebyl opřel o ruku 44.
 stærstr *viz* stórr.
 stöðva (*ad*) zastaviti, zdržeti; stöðvaz pře-
 stati, býti ukončen.
 stöðkva (*g.* stigqan; stökk, stukkum, stok-
 kin) skočiti, pohybovati se; *st.* undan utéci,
 uniknouti.
 súga (*só* nebo saug, sugum, soginn) sáti,
 vysáti: er mart kalt hræ hefir sogit til
 blóðs ty, který jsi vysával mnohé studené
 mrtvole krev 9.
 súla *f.* sloup.
 sumar *n.* léto, um sumrum *v* létě.
 sumr (*g.* sums) *a.* jeden, někdo, něco; ok eptir
 þetta etr hann suman hlut hjartans ormsins,

en sumt hirdir hann nato pak snědl jednu
 část srdce draka, něco pak schoval 20; þat
 epli sumt něco z jablka 1; þar er sagn sumra
 manna to vypravují někteří lidé 5; sumir—
 sumir jedni—druzí, někteří.
 sund *n.* zaplavlání; mofská úžina: & sundi
 na moři.
 sundr (*g.* sundrö), í sundr *adv.* *ve dvoí, na dva*
kusy; taka í sundr rozdělití, rozříznouti,
 rozčísňouti.
 sundrauss *a.* — 1. rozkousováný, nesou-
 vislý, — 2. různý, různého původu, růz-
 něho druhu.
 sunnan *adv.* od jihu.
 sudr *adv.* na jih, k jihu, jižně.
 svá (*g.* swa) *adv.* — 1. tak, takto, tímto způ-
 sobem, tolik, mnoho, velmi. — 2. tak, tako-
 vým způsobem; často lze svá přeložití slůvkem
 to, tím: vilja svá chltí to, přáti si to; at
 eigi mundi hon svá launa honum góðan
 beina, at segja til hans že se mu neodmění
 za dobré pohoštění tím, že ho udá 7. — 3. stej-
 ně tak, rovněž: ok svá björninn mun eigi
 spara at bita stejné tak ani medvěď neopo-
 mene užít svých tesáků 37. — Často nazna-
 čuje a nahrazuje svá předcházející sloveso:
 Frigg heyrir þon þeira ok svá Óðinn Frigg
 slyšela jejich prosbu a rovněž (slyšel jejich
 prosbu) Óðin 1. — 4. mjök svá téměř, skoro,
 málem: at kjölrinn gekk undan skipinu
 mjök svá hálfir že se dole pod lodí téměř
 půl kyhu utrhlo 37. — Často s násled. sem
 nebo at: svá sem — 1. hon gekk svá fram
 sem inn hraustasti karlmaðr tak pronikala
 kupfædu jako nejudatnější muž 38; svá var
 gert, sem hon bað a tak to bylo provedeno,
 jak si byla žádala 2. — 2. ve významu jako
 by (*s* *konj.*): eða svá, sem hann hældiz
 anebo tak, jak by se chlubil 40; þá sá þeir
 skjaldmeyja flokk mikinn, svá sem í loga
 sæi tu spatřili veliký zástup štítonosných
 panen, jako by se člověk díval do ohně 9
 (Magnússon & Morris str. 310 like burning
 flames to look on, P. Herrmann str. 60 als
 ob man ins Feuer sähe). — jakoby: svá
 sem með nokkuru spotti jakoby s nějakým
 výsměchem 40. — 3. svá hart sem vér erum
 eggjaðir když jsme tak krajně vydrážděni
 43. — svá at — 1. tak, že (tak lze vynechat):

ok ferr svá, at hann drepr þá alla a *přího-
dílo se tak, že je všechny usmrtil 8; svá er
sagt, at allr vǫllr flaut í blóði vypravuje se,
že celé pole bylo zbroceno krví 38. — 2. spojka
takže (i ind. a konj.): hann átti sér marga
qfundarmenn, svá at um sídir rédu þeir
á hendr honum, er hann trúði bezt *mél
mnoho nepřátel, takže ho nakonec napadli
ti, kterým nejvíce důvěřoval 1; hon hefir nú
sofit sjau doegr, svá at engi þorði at vekja
hana spala nýnt sedm dnú, takže se nýnt
nikdo neopovažoval ji probudit 31; tak velmi
často; svá er tak, že: hon spurdi, hvat svá
var máttugt, er beit brynjuna ona se tázala,
co bylo tak silné, že rozřizlo její krunjř 21.**

svaf *prét. od sofa.*

svar *n. odpověď, hafa svör odpovídati.*

svara (að) *odpovídati, vysvětliti komu (e-m);
s. e-u odpovídati na něco: eigi veit ek gerla,
hversu ek skal þessu svara nevíť zcela
přesně, jak bych měla na to odpovědět 29;
en hon svarar engu ok liggr, sem hon sé
daud ale ona neodpovídala (ničím, tedy:
vůbec) a ležela jako mrtva 31; nú þóttiz
engi kunna at svara nikdo si to nedovedl
vysvětliti 32.*

svarðagi *m. přísaha.*

svarinn *part. prét. od sverja.*

svartr (*g. svarts*) *a. černý.*

svefn *m. spánek.*

svefnhús *n. místnost, resp. zvláštní domek,
oddělený od hlavního stavení a určený k pře-
nocování.*

svefnþorn *m. uspávací trn.*

sveinbarn *n. chlapec, hoch.*

sveinn *m. — 1. jinoch, mladý muž, — 2. hoch,
syn.*

sveit *f. zástup, skupina.*

svelt *m. — 1. pot, — 2. krev.*

svelta (*It*) *trýzniti hladem k smrti: þú tókt mí-
na frændkonu ok sveltir í hel tys vzal mou
příbuznou a trýznils ji hladem k smrti 38.*

sverja (*g. swaran; sór a svarda, svarinn*)
*přísahati, s. eida složiti přísahy, s. víť
gudín přísahati při bozích; þess sver ek to
přísahám, že (často); sverjaz í bræðralag
zavázati se vzájemně přísahami v pokrevní
bratrskou věrnost: þeir sverjaz nú í bræðra-
lag, sem þeir sé sambornir bræðr oni se pak*

*zavázali vzájemně přísahami v pokrevní
bratrskou věrnost, jako by byli bratři po-
cházející od jedné a téže matky 28 (26).*

sverzbrot *n. kus meče.*

sverzhjolt *n. pl. jilec.*

sverð *n. (gen. sverz) meč.*

sverðegg, sverzegg *f. ostřil meče.*

svifa (sveif, svifum, svifinn) *pohybovati, hý-
bati; neos. vazba s dat.: þessu sveif mér
í skap tak mně to napadlo N XI.*

svik *n. pl. podvod, zrada.*

svikja (sveik, svikum svikinn) *podvésti, zra-
diti (e-n); s. e-n frá e-u: síðan þér svikuð
mik frá ǫllu yndi ok ekki hirði ek um
lífít od onoho okamžiku, kdy jste mě podvo-
dem připravili o veškerou radost, nemá pro
mne život žádnou cenu 31.*

svín (*g. svein*) *n. prase, svině.*

svipta (*pt*) *rychle pohybovati, s. seglumum
plachty spustiti 17; þá svipti dvergrinn
undir hönd sér einum lítlum gullþaug
přítom si trpaslík ukryl pod rukou malý
zlatý prsten SE (G. Neckel: Da schob der
Zwerg einen kleinen Goldring unter der
Hand in den Ärmel; srov. Die jüngere Edda
atd., str. 185).*

svirðing *f. pohana, potupa, hanba.*

sværa (*g. swaihrö*) *f. tchyně.*

svorfun *f. hluk, povyk, vřava.*

svorðu *prét. od sverja.*

syfja (að) *uspáti, syfjadr a. ospalý.*

sýn (*g. siuns*) *f. vzezření, vzhled.*

syna (*nd*) *ukázati (komu co e-m e-t): þat
kveid kómu þeir til Hreidmars ok sýndu
honum veidina toho večera se dostavili
k Hreidmarovi a ukázali mu svou kořist 14
(často) meď. sýnaz — 1. zdáti se: konungi
sýndiz þat ráð králi se zdálo výhodné 3;
þat sýniz mér úradligt nezdá se mně, že by
to byla dobrá rada I (43); e-m sýniz, sem
(s konj.) někomu se zdá, jako by: sýndiz
smidjusveinum, sem eldar brynni ór eggju-
num kovářským tovaryšům se zdálo, že
z jeho ostřil šlehá oheň 15. — 2. líbiti se:
sú kona hefir oss bezt sýnz í verǫldu 25.*

sýni *n. ohledání, zdání; til sýnis na důkaz.*

sýni, sýnir *viz sonr.*

synja (*g. sunjôn; að*) *odepřiti komu co (e-m
e-s).*

systir (g. swistar) f. (-ur; systir) sestra.
 systkin n. pl. sourozenci.
 systurson(r) m. syn sestry.
 sýta (tt) starati se, pečovati o něco.
 sædaudr a. utopený v moři.
 sæla f. štěsti, postavení, způsob života; sagði karl, at mikill væri munr sælu dæda prohodil, že je velký rozdíl mezi jeho a jejtím způsobem života I (43).
 sæll (g. sæls) a. šťastný.
 sæng f. (-ar, sængr; sængr) lože, postel (srov. též sæing f.).
 sær, sjár, sjór (g. saiwa) m. (-var, -var) moře.
 særa (rd) zraniti, poraniti; s. e-a til barns vyřiznouti dítě z těla ženy: ok það nú, at hana skyldi særa til barnsins a prosila, aby jí bylo dítě z těla vyřiznuto 2.
 sæta (tt) — 1. strojiti komu (e-m) úklady, — 2. na něco (e-u) ukázati, něco znamenati: hví sætir þat co to znamená 29; hví sætir þín dirfd co znamená tvá drzost, jak můžeš být tak drzý (opovážlivý) 31.
 sæti n. místo k sedění, křeslo.
 sætt (g. gasahta) f. srovnání, úmluva, dohoda, smír, usmíření.
 sætta (tt) smířiti, sættaz usmířiti se.
 sækja (g. sökjan; sóta, sótt) — 1. hledati, nasbíрати; en ek man sökja eldivið ale já pújdu nasbírat dříví na oheň 6; bídið nú hér, meðan ek søeki ydr gálgatré ðekeyte tady, až vám vyhledám šibenice 37; — 2. vyhledati, navštíviti, odebrati se; s. at e-m útočiti, podniknouti útok proti komu; s. fram um merkin proniknouti kupředu okolo praporů 17; s. heim e-n vyhledati koho; s. í mótt e-m vyraziti proti komu: Helgi konungr sótti í mótt Hoddbroddi konungi král Helgi vyrazil proti králi Hoddbrodovi 9; s til e-s odebrati se do ðeho: Lyngvi konungr sökir

nú til konungsþejarins král Lyngvi se odebral nyní do královského dvora 12; s. til útočiti: þá er landherrinn sökir til kðe útoči pozemní vojsko 17.
 søema (mð) ctiti, uctiti; s. þá m jrgum hlutum poctiti je všemožným způsobem 35.
 søemiliga adv. čestně.
 søemilligr a. čestný, znamenitý, vážený, vynikající.
 søemð f. čest, vyznamenání.
 søemða konj. prët. od søma.
 søeri n. přísaha.
 søetta konj. prët. od søekja.
 søgn f. výpověď, pověst, vypravování.
 søk f. (sakar; -ar a -ir) — 1. předmět sporu, důvod ke sporu, sporná věc: mundi síðan engar sakar nevzpomněla si pak na žádný spor 34; eiga sakar við e-n míti spor s kým 1; gera søk við e-n dáti důvod ke sporu s někým: þykkja þeir fyrr gert hafa sakar við sik, þó at hann mæti lítills frændsemi þeira zdálo se mu, že to oni proti němu dřive zavínili, když si tak málo cenil jejich přátelství 1; ráða til saka við e-n viz sub ráða. — 2. věc, důvod, příčina: þóat nõkkur søk væri til að tu byl jakýsi důvod 40; of mína søk kvúli mně, pro mne; fyrir þínar sakar kvúli tobě; fyrir sakir e-s pro, kvúli; fyrir þess sakir, er proto, že; proto, þoněvadž 4; fyrir allar sakir, fyrir hversvetna sakir v každém ohledu.
 sødulhringja f. sedlová přezka.
 sødull m. sedlo.
 søkkva (g. siggan; sýkk, sukkum, sokkinn a sukkin) klesnouti, vniknouti: hann bregðr sverðinu ok stingr því í stokkinn, svá at sverdit søkkir at hjóltum upp zamával mečem a vrazil jej do pně, takže mež vnikl až po jilec do dřeva 3.

T

tá f. palec (u nohy).
 tagl n. vlas, ohon, ocas.
 tafl n. šachy.
 taka (tók, tekinn) bráti, vzíti (srov. nema) — A. s dat. taka e-u vel přijmouti, uvitati něco s radostí: þessu tali tekr konungr vel

ok svá synir hans král i jeho synové uvitali s radostí tento rozhovor 3; Sigurðr tók því vel S. to přijal rád 28; hann tók því vel ten to přijal vlídně 29. — B. s ak. — 1. vzíti, uchopiti, sáhnouti po čem, sebrati: hann tekr óskmey sína zavolal svou val-

kýru 1; v přeneseném významu: — a) chopiti se čeho: taka þetta bragð þoužití lsi: taka ráð usnésti se; — b) pojnouti, chápati, pokládati za co: heiptyrði takr þú hvetvetna þat, er ek mæli vŕechno, co pravim, chápeš jako slova zásti 18; — 2. přijmouti: at þær tœki gull þat, er hon vildi gefa þeim aby přijaly zlato, jež jim chtěla darovat 33; — 3. zajmouti, chytili (t. e-n hñ-dum) t. lax, dýrit, hauk; — 4. zmocniti se, obsaditi: t. ríki 9; — 5. přijmouti, dostati se (neosobně s gen.): muntu þar fyrir taka mikinn metnað za to se ti dostane veliké cti 34; þá munu vér gjöld fyrir taka at svíkja slíkan mann þak se nám dostane odpłaty za to, že jsme zradili takového muže 32; mik taki hár gálgi ok allir gramir nechť mě přijme vysoká šibenice a všichni zloduchové 37; t. sótt ok því næst bana onemocněti a brzy nato zemřiti 2; — 6. uchopiti, dotknouti se: eigi þorða ek at taka mjölbelginn neodvážil jsem se dotknout se pytlíku s moukou 6; hon (hella) var svá mikil, at hon tók tveggja vegna (plochá skála) byla tak ohromná, že se na obou stranách dotýkala záru 8; þá tók níðr döggskórinn á sverðinu akrinn uppstandanda hrot pochvy jeho meče se dotýkal rovno stojících klasů 23; — 7. počnati, začínati: tókum annat tal začněme jiný rozhovor 30; taka at s inf. často. — med. takaz hoditi se, konati se; ef svá vildi takaz kadyby tomu osud přál 8; þar tekz orrosta með þeim tu se strhl mezi nimi boj 9 (a často); tóksz henni vel at fagna tignum mǫnnum dobře znala přivítat vznešené muže 12. — S preposicemi a adverbii: taka á e-u dotknouti se: tók hann fingri sínum á dotkl se toho (srdce) prstem 19; t. e-t af e-u něco vziti, sejmouti z čeho: hann tók hjálminn honum af hǫfði sñal mu přilbu s hlavy 21; t. e-t af e-m vziti komu co, oloupiti koho oč, obráti, např.: ok tók Loki hann (hring) af honum leč i o ten (prsten) ho Loki oloupil 14; taka fé af sínum úvinum olupovati své nepřátele o majetek 23 (a častěji); þá tók af vedrit bouře přestala 17; t. e-t í sundr rozlíti něco: (sverdit) tók í sundr (bakit) í midju roztal (záda,

ho = Gutthorma) uprostřed ve dvo 32; neosobní vazba: ok tók (ullarlagð) í sundr chomáček vlny byl rozřiznut 15; t. hǫrpuna í sundr ok saman rozebrati harfu a zase ji sestaviti I (43); t. til e-s sahati po čem: er þeir taka til když po něm (meči) sahati 3; t. til enkis þess, er gagn var nechopiti se něčeho, z čeho kyne zisk I (43); t. til orða ujmouti se slova 3; t. sér e-n til mannz vziti si koho za muže I (43); qðru því, sem til hennar tœki i o ostatním, co by se ji týkalo 3; t. upp přijmouti: mun ek nú þenna kost upp taka budu se musit těmto poměrům přizpůsobit 40; t. víð e-m (vel) vziti s sebou, (vládně) přijmouti; t. víð e-u přijmouti I (a častěji).

tal n. 1. řeč 2. rozhovor, zábava: eiga tal víð e-n mluviti s kým 12; tókum annat tal začněme jiný rozhovor 30; hættu þessu tali skončiti rozhovor 36; 3. počet: kunna tǫl, vita tǫl dověsti udat počet 11, 17.

tala (að) mluviti, praviti, rozmlouvati; talaz víð rozmlouvati spolu.

talhýðinn a. lehkověrný.

talidr, talða viz telja.

taþa (að) 1. zničiti, zabiti, usmrčiti, sprovoditi ze světa, t. sér vziti si život 41; — 2. ztratiti (e-u). taumr m. uzda, taka í tauma hesti vziti koně za uzdu 19.

tefla (tefla, -dr) hráti v šachy.

teinn (g. tains) m. — 1. větev, — 2. rožeň. tekinn part. prêt. od taka.

telja (talda, talidr a taldr) — 1. spočítati, 2. vypočítati, jmenovati: þá mun hann jafnan fremstr taldr bude vždy uváðen jako první 23, 3. mluviti, vyprávěti: hon telr um þangat til mluvi o tom až do toho okamžiku (tak dlouho až) I (43).

tendra (g. tandjan; að) rozžehnouti.

teygja (gð) lákati.

tiginn a. vážený, vznešený, ctěný.

tigr (g. tigus) m. (-ar, -ir, ak. -u) desítka, přír tigr třicet.

tigullgr a. statný, nádherný.

til prep. s gen. k, ke, ku, do — a) místně (kam?): fara til skógarins jíti, vydati se do lesa 6, fara til Gautlandz vydati se do Gautlandu 5, sækja veizluna til Volsungs navštíviti hostinu u krále Volsunga 3, til

axlar až po ramena 11. — b) časově: až do: til nætr až do noci 5, til aptans až do večera; hér til dosud 5, til þess er až 1 (a čas-těji). — c) o jiných poměrech: — 1. o údelu: kjósa e-n til mannz zvoliti si koho za muže 26; alt lid, sem honum væri til vegsemdar veškerý doprovod, který by mu byl ke cti 4; til gamans k radosti 32; mun þat litt til yndis, heldr til harma bude to málo k radosti, spíše k žalosti 34; bita e-n til bana zakousnouti koho k smrti 5; of ungr til hefnda með sér příliš mlád k společné pomstě 8. — 2. o cti: til fram-gongu k útoku 5, til heimferðar na zpáteční cestu domů 4, drepa menn til fjár sér pobíjeti muže za účelem olupování, tj. aby je oloupili 8; — 3. zřetel: veit ek ekki til hans nevim o něm nic 1; er fyrst eru taldir til allz frama kteří se uvádějí na prvním místě, jde-li o statečnost 13; hafa lengri kvöl til bana podstoupiti delší smrtelnou trýzeň (vlastně: trýzeň vzhledem k smrti) 5; sem sidvenja er til konunga jak už bývá obyčejem králů 2; hon er til þin, sem til dóttur jedná s tebou jako s vlastní dcerou 30. — d) často absolutně, nezávisle na pádech, např.: eiga lid til at drepa sjau menn potřebovati pomoci k tomu, aby bylo možno zabít sedm mužů 8; (srov. též koma, gera, hætta til atd.).

til před adj. nebo adv.: příliš (ve větě: þess til ungan son á ek nulno čísti: þess til til ungan son á ek, tj. k tomu mám ještě příliš mladého syna 32).

tílræði n. útok, veita e-m tílræði někoho napadnout, láta verða tílræði sem bezť útočiti proti komu co nejpruději, resp. pře-padnouti koho atd. I (43).

tímadagr m. šťastný den.

tími m. — 1. doba, čas, i þann tíma tehdy; — 2. štěstí, zdar; hafid godan tíma mnoho zdaru 37.

tína (nd) vypočítati.

titt n. od tídr.

tíu (g. taihun) num. deset.

tíundl (g. taihunda) num. desátý.

tíð f. doba. pl. tíðir horae, bohoslužba.

tíðendl n. pl. zpráva, zvěst, novina; událost; varð þat til tíðenda událo se 2.

tíðr a. 1. obvyklý, běžný; sem þá var titt konungasonum tak jak se tehdy slušelo na královici 13; sem færum er titt jak málo lidí to mívá ve zvyku 39; — 2. co se stává, děje vita, hvat titt sé co se stalo 5, 6; þat samir at vita, hvat titt er um slúst se věděti, co se děje 42.

tjá (g. gateihan; téda — tjáða, tédr — tjáðr) ukázati, ukazovati (smíšením s tjósa téz: pomáhati, prospívati 20).

tjald n. stan; koberec.

tjalda (að) — 1. postaviti stan: lát þar tjalda yfir af rauðu mannablóði dej vztyčit stan nad tím vším (tj. nad hranici), zbarvený mužskou krví 33 (srov. Sg. 66, — 1—2: tialdi þar um þá borg tjöldom ok skiöldom, což překládají: F. Genzmer: mit Decken und Schilden schmücke die Burg (tj. „Burg hier für Holzstoß“); A. Ákerblom: tálta dá bálet med bonad och sköldar; M. Larsen: Tjæld saa om det Baal med Tæpper og Skjolde; Simrock—Neckel: Die Burg umzieht mit Zelten und Schilden; E. Walter: Hranici vyzdob štítý a látkami); — 2. ovesiti co čtm: herbergit var tjaldat af inum dýrstum tjöldum þríbytek byl ovesen nejdražšími koberci 25.

tjara f. dehet.

tjóa (g. tiuhan) prospívati, býti na prospěch.

tók prét. od taka.

tólf (g. twalif) num. dvanáct.

tómr a. prázdný.

torf n. drn, trávnik, rašelina.

torg n. trh, příležitost ke koupi.

torveldr a. obtížný, nesnadný, pracný.

traust n. — 1. pomoc, opora, — 2. důvěra; mikit traust er at honum je velkou oporou 28; með trausti s důvěrou 14; ef þú hefir traust til máš-li k tomu odvahy 29.

traudr a. mrzutý, nevrlý; neutr. trautt jako adv. solva, stěží.

trað prét. od troða.

tré (g. triu) n. strom.

trefr f. pl. třáseň, třepení.

treystaz (st) odvážiti se, osměliti se.

troll n. trol, zloduch, das, čert, obr, obryně (o tom srov. G. Neckel, Gloss. 173b, ... die Trolle sind meist menschengestaltig, aber

mit tierischem Rachen und tierischer Fellbekleidung“).

trollskapr *m.* kouzelnictví, čarodějství.

troða (*g.* trudan; trað, tráðum troðinn) — 1. šlapati, *tr.* e-n undir hestafótum dáti ušlapat, uðupat pod koňskými kopyty, rozdeptat koňskými kopyty 43; — 2. nacpat, napéčovat: þeir tráðu upp otrbelginn napéčovali vydři kúzi 14.

trúa (*g.* trauan; trúða, trúat) věřiti, důvěřovati komu (e-m); t. e-m bezt důvěřovati nejvíce komu 1; trúir þú þeim allvel ty jím naprosto důvěřuješ? 13; *tr.* því věřiti, uvěřiti tomu I (43); hann trúði á hennar orð důvěřoval jejím slovům 40.

trúlyndr *a.* věrný.

trúmaðr *m.* věřící muž, dobrý křesťan N XI.

trúnaðamaðr *m.* důvěrník.

trúnaðr *m.* (-ar) — 1. důvěra; leggja trúnað á konu vald míti důvěru k ženě a tak se dostat do její moci 25; af trúnaði důvěrně 29; — 2. věrnost 4 (srov. sub eiga undir).

trygd *f.* důvěra, věla e-n í trygd podvádět někoho, kdo důvěřuje 21, 32.

tunga (*g.* tuggô) *f.* — 1. jazyk; — 2. řeč; í öllum tungum ve všech jazycích, tj. u všech národů.

tunguroetr *f.* pl. kořen jazyka.

turn *m.* (-s; -ar) věž.

tuttugu (*g.* twai tigjus) *num.* dvacet.

tvær (*g.* twai), tvær, tvau *num.* dva, dvě, dvě; tvær hugir vrtkavost, nestálost myslí.

tvíburi *m.* (ponejvíce pl.) dvojče.

tyfr *n.* kouzlo, čáry; kouzelný, čarovný nápoj.

týna (*nd*) — 1. ztratiti (e-u); zapomenouti: ok sú mun erfin lengst eptir lífa at týna eigi grimdinni avðak toto z dědictví zůstane co nejtrvaleji ve živé paměti, aby totiž nebyla zapomenuta nenávist 40 (srov. P. Herrmann str. 128: immer soll das Erbe frisch bleiben, niemals zu vergessen meinen Haß; R. J. Gorleben str. 221: Das Erbteil wird mir am längsten verbleiben: des Grimms nicht zu vergessen!; Magnússon & Morris str. 389: and of all I have, the longest-lived matter shall be the memory of thy cruel heart); — 2. zničiti, vyhubiti: veit hann nú, at eptir mun leitast at týna meijunni ok ætt hennar í domtval se (Heimir), že se bude po děvčátku pátrati, aby ona a její rod byly vyhubeny I (43).

tyrfa (*fd*) drnem, rašelinou zakrýti.

tysvar *adv.* dvakrát.

tæla (*ld*) klamati, podváděti.

tæka *konj. prët.* od taka.

töl *viz tal.*

tönn (*g.* tunþus) *f.* (*gen. sg.* tannar; *pl. nom.* ak. tennr, teðr, tenn; *dat.* tönnum) zub.

töturn *m.* hadry, roztrhané šaty.

U

úbílr *a.* ne bez odvahy, *adj.* se vyskytuje jen v neutr. ve spojení: láta sér verða úbirt nedati se zastrašit, vyděsit (Wilken: sich rasch entschlossen zeigen; Zoëga: to take no fright) 5.

úborinn *a.* ještě nenarozený.

úbúlnn *a.* nehotový, neudělaný, ve funkci *part. prët.* nevykonaný.

údað *f.* zločin.

úfagnaðr *m.* starost.

úfridr *m.* nepokoj, spor, rozepře, nesvár, nepřátelství.

úfúss *a.* nerad, s nechutí, neochotně, neochotný k čemu (e-s).

úfœra *f.* neschůdné místo, nebezpečí; sjá gerir úfœran moře se stává nesplavné 4.

úfœrr *a.* nesplavný, nesjízdný.

úgerr *a.* neučiněný, nevykonaný, co se nemělo stát.

ugla *f.* sova.

úgledi *f.* zarmoucenost.

úgløgt *adv.* nepřesně, málo.

úhamingja *f.* zlo, neštěstí, pohroma.

úhapp *n.* neštěstí.

úhegnr *part. prët. neutr.* nepotrestáno, bez trestu: lát slíkt eigi úhegnr nenechej něco takového bez trestu 42.

úhœgr *a.* nepřívětivý, nelaskavý.

úkátr *a.* neveselý.

úkunnigr *a.* neznámý.

úkunnr *a.* neznámý.

úlfabamr *m.* vlčí kůže.

úlhfvelpr *m. mladý vlk.*

úlfr (*g. wulfs*) *m. vlk*; þar er mér úlsins ván, er ek eyrum sá *tam tuším vlka, kde jsem spatřila uši 19*; opt er úlfr í ungum syni *často se skrývá vlk v mladém synovi 22*.

úlfsþugr *m. smýšlení vlka.*

úlfsrödd *f. hlas, štěkot, vyti vlka.*

úlfr *a. nestejný.*

ullarlagdr *m. chomáček vlny.*

um (*starší umb*) *předl. s ak. (řídka s dat.) předl. a přísl. of a um se užívalo promiskue, později bývá of nahrazováno slůvkem um; — a) místně — 1. kolem: rúnar um liðu spenna vinout runy kolem zápěstí 21 (20) sloka 12 (= u Neckla a Helgasona podle R v Sd. 9, 4—5: á lófa þær skal rísta ok of lido spenna; srov. of lido R); — 2. přes, po, resp. instr.: fara víða um lönnd jezdití po krajích 28; fara um skóginn běhati po lese 8; fara um sjá jeti přes moře 18; Sigurðr kom inn um logann S. se dostal přes plamenný val 29; spyryz þetta frægðarverk um ql lönnd jeho hrdinský čin byl rozhlášen po (ve) všech zemích 24; — 3. nad, okolo, kolem, podle: limar tréins stóðu um ræfr hallarinnar větve stromu vyznívaly nad střechem haly 2; Sigurðr sækir fram um merkin S. pronikl kupředu okolo praporů 17. — b) časově (jak dlouho?): po, v: um daginn, um nóttinna, um hríd po nějakou dobu 6, v určitou dobu: um myrgrinn zrána, um aptaninn navečer, um haustit na podzim, um sumrum v létě; po kolikáté: um sinn jednou. — c) o jiných poměrech — 1. um fram víz umfram; — 2. o (u sloves dicendi): hon telr um vypravuje o tom; — 3. vyjadřuje vztah, zřetel: fróðr um þat, er hann skyldi at hafaz počínal si chytře v tom, co měl podniknout 1; áráðisfullr um þat, er odvážný tam, kde 2; sveinninn hefir ekki gert um braudgerðina hoch nevykonal nic k přípravě chleba 6; hon segir alt it sanna um sitt ráð fækla mu plnou pravdu o svém osudu 12; ministr fyrir sér um atgervi co do zručnosti nejnepatrnější 14. — d) absolutně, srov. příslušná slovesa.*

úmakligr *a. nenáležitý, nepřistojný, nevhodný.*

umbúð *f. ošetřování, opatrování; veita e-m umbúð někoho ošetřovati.*

umdogg *f. rosa, u. arins rosa ohniště = saze. úmegd f. nezletilé dítě.*

umfram, *resp. um fram, předl. s ak. nad, více než: vera umfram e-n (nebo um e-n fram) at e-u předčítí koho v čem 14 (a častěji); Brynhildir, er mér ann um hvern mann fram Br., která mě miluje více než kteréhokoli muže 32; eða (hafði íþróttir ok atgervi) umfram nokkura dával najevo svou zručnost a obratnost... ba dokonce mnohé v tom ještě předčil 1; langt sér hugr þinn umfram daleko dopředu vidí tvůj duch 30 (srov. překlady: P. Herrmann str. 104: „Im Herzen bist du ganz anders gesonnen“; E. Magnússon & W. Morris str. 357 „Far beyond all this doth thine heart look“).*

úminnisql *n. nápoj (pivo) zapomnění.*

ummæli *n. prohlášení, výrok, úmluva, ujednání, dohoda, věštba.*

umskiptl *n. obrat.*

und *f. rána.*

una (*unda, později unda, unat*) *býti spokojen: una mundu vér, ef eigi ættir þú gofgara mann byla bych spokojena, kdybys ty neměla šlechternějšího muže než já; kemr mér at því, sem mælt er, at unír auga, meðan á sér dafi se mně totiž, jak praví příslovi, že oko je spokojeno, dokud trvá pohled 5; una sér vel býti velice spokojen, žiti velmi spokojeně 24; una e-u nebo víd e-t býti spokojen s čím: hví unír hon eigi aud ok sælu ok allra manna lofi, ok fengit þann mann, sem hon vildi? — Proč není spokojena se svým bohatstvím a štěstím a pochvalou všech mužů a s tím, že dostala za muže toho, kterého chtěla? 30; er gott góðu at una je dobré býti spokojenou s dobrým 30; ok eigi undi hon verr sínu nebyla nikterak nespokojena se svým osudem 31; uní nú víd þat buð s tím nyní spokojena 12.*

unad *n. rozkoš, požitek; svá at qlum þykkir unad í á at heyra tak že bylo všem rozkoši ho poslouchat N II.*

und *f. rána.*

undan — 1. *předl. s dat. zpod, z místa pod něčím: at kjölrinn gekk undan'skipinu mjök svá hálfir že se dole pod lodí téměř půl kýlu utrhlo 37; þá sér hon einn dýrligan gullhring koma fram undan töttrum hans tu*

spatřila vyčnívat drahocenný prsten zpod jeho roztrhaných šatů I (43); — 2. *adv.* pryč, od-, viz příslušná slovesa.

undarlíga *adv.* podivuhodně, neobyčejně.

undir (*g.* undar) *předl.* s *dat.* a *ak.*, *pod* (protiklad *yfir*) — *A.* s *dat.* (místně na otázku *kde?*): fellir hann undir merkjum porazil ho u korouhvi 9. — *B.* s *ak.* (*kam?*): ferr undir eina eik šel (tj. usedl) pod dub 8. — *C.* *absolutně, srov. sub* búa *A.* — 1. a *sub* vera undir.

undirhyggjumaðr *m.* zrádný, věrolomný člověk.

undr *n.* zázrak; af hverju undir ertu alinn z které záračné bytosti ses narodil 18.

undra (*ad*) také undraz *diviti se* čemu (*e-t* a *um e-t*).

ung (*g.* jugs) *a.* (*komp.* a *superl.* yngri, yngst) *mladý.*

unna (*prét. prés.: prés. ann, prét. unna, part. unnat a unnt*) — 1. *milovati koho* (*em*): hvert barn unni honum každé dítě jej milovalo 13; unna e-m hugástum vroucně milovati koho 15; — 2. *přáti komu co* (*e-m e-s* nebo *at s inf.*), *dopřáti komu čeho*: ok ykkir léz hann bezt unna síns ríkis prohlásil, že vám velmi rád dopřeje svého království 35; hann gerðiz svá illr, at hann lagðiz út, ok unni öngum at njóta fjárins nema sér stal se (*Fáfnir*) tak zlý, že se uchýlil do divočiny a nikomu nedopřál užívatí pokladu, krom sobě samému 14.

unninn *part. prét. od* vinna.

unnir *f.* (unnar, *dat.* -i, *pl.* unnir) *vlna.*

únýtr *a.* *nepotřebný, zbytečný, marný; leggjum* niðr únýtt hjal *nechejme raději toho zbytečného žvastu* 30.

unz (*vzniklo z und = gót. und a relat. part. es = er*) *spojka až* (*s ind.*).

úrdinn *a.* (*co se ještě nestalo*) *budoucí.*

upp *adv.* nahoru, vzhůru; standa upp *vstáti*, ganga upp á land *vyjít nahoru na souš* 5; *srov. vždy příslušná slovesa, u nichž se upp vyskytuje; stóð þar fyrir honum skjaldborg* ok upp ör merki *stál před ním štítový hrad a z něho vyčnívala korouhev* 21; eta upp *snísti, sežrati.*

upphaf *n.* začátek; hon veldr qlum upphöfum þess bóls *ona je původkyně všeho zla* 30.

upphár *a.* *sahající vysoko.*

uppi *adv.* *nahoře.* háfa uppi *uchovati v paměti* 2; e-t mun uppi (*doplň. vera*) *žiti v paměti* 12, 19.

uppstandandi *part. prés. stojící zpřima, rovno.*

upptaka *f.* *odněti, odebrání, ukořistění.*

úrúð *n.* špatná rada.

úrúðligr *a.* *nehodný, povážlivý, na pováženou.*

urt (*g.* áurtigards) *f.* *bylina, nat, listí (z různých stromů nebo mech?).*

úsannr *a.* *nepravdivý.*

úsarr *a.* *poraněný, zraněný.*

úskaplīga *adv.* *nehodně, nepřiměřeně.*

úskorinn *a.* (*ú-a part. prét. od skera*) *neostřihaný, neposečený; ax úskorit neostřihaný klas, tj. klas železem (srpem) nedotčený* 34(32) *sloka* 28, 7 (= *Gdr. II* 22, 7).

úskop *n. pl.* *nehoda, neštěstí, zakletí, začarování; verða fyrir úskopum dostati se do nehody, þeir háfa orðit fyrir úskopum* (*Sigmund a Sinfjotli jako vlkodlaci*) *byli zakleti, stala se jim nehoda, dostali se do neštěstí* 8.

úspiltr *a.* *neporušený, nepoškozený, nespletený.*

úsýnn *a.* *nejistý, nepravděpodobný.*

út (*g.* út) *adv.* *ven, viz slovesa bjóða, ganga, hverfa, koma út: vaða longra út á ána* *broditi se dále do řeky* 30; ganga þar á út *vstoupiti nahoru (tj. na hranici)* 32; leggjaz út *uchýlíti se do divočiny* 14; *komp. utar* (*dříve útar*) *dále ven: gullhringr hrýtr utar í húsit, þar sem... jeden kroužek se vykutá-lel dále ven k tomu místu v domě, kde atd.* 8; er honum skipat útar frá gestum *bylo mu vykázáno mezi hosty místo u samého východu* (*tj. místo nejpodřadnější*) *N I; útar á bekkinn gestanna dole u lavice hostů* *N II.*

utan (*starší útan; g.* útana) *adv.* — 1. *zvenku zvenčí; — 2. venku; fyrir utan* *předl.* — 1. *mimo: fyrir utan alla eida* *mimo všechny přísahy* 32; — 2. *mimo, vyjímaje; utan fyrir einn hlut* *vyjma jednu okolnost, až na to* 28.

útarlīga *adv.* *uvnitř na kraji u vchodu.*

úti (*g.* úta) *adv.* *venku.*

útímadagr *m.* *nešťastný den.*

útrúr *a.* *nevěrný.*

úvarlīga *adv.* *neopatrně, neprozřetelně.*

úvarr *a.* *neopatrný, neočekávaný; á úvart*

proti očekávání, nenadále; v akt. smyslu: óvqrum (= úvqrum) nic netušící, bez nejmenšího tušení.

úvill m. nechut, odpor; at sínum úvilja proti své vůli: man (tak M. Olsen; Fas., Bugge, Ranisch verdr) Guðrún gefin Atla at sínum úvilja Guðrún bude dána Atlimu proti své vůli 32.

vá *prét.* od vega.

vafidr *part. prét.* od vefja.

vafirlogi m. plamenný val, obklopující hrdinné panny; srov. Sijmons-Gering, Komm. I, 220 „vafir-loge Waberlohe, zu vafra unbeständig hin und her schweifen, flackern, neuronw. vavra, mhd. waberen, wabelen in Bewegung sein, engl. waveren, neuengl. waver. Die Halle der Gerðr ist also wie die Burg der Menglōð in den Fjölsvinnsmöl und die der Brynhildr von flackerndem Feuer umgeben, das nur ein furchtloser Held oder ein einziger, vom Schicksal dazu bestimmter, Mann durchdringen kann. Das Feuer hat dieselbe Bestimmung wie die Dornenhecke in dem Märchen von Dornröschen oder der gläserne Berg, auf dem die verzauberte Prinzessin sitzt und den nur der auserwählte erklimmen kann: wir haben es also mit einem alten Märchenmotiv zu tun. „Srov. J. Grimm, Deutsche Mythologie, 4. vyd., Berlin 1875, I. Bd., str. 500 a III. Bd., str. 278. — Po J. Grimmovi uvedl R. Wagner toto severské slovo i s jeho představou a obsahem v podobě Waberlohe do německého jazyka.

vagga f. kolébka.

vagn m. vůz.

vaka (g. wakan; vakda, vakat) bditi, nespati; vaki þú probuð se.

vakidr *part. prét.* od vekja.

vakna (g. gawakan; að) probuditi se; v. við e-t probuditi se s čim, tj. pro co: en þeir vakna við gufuna probudili se pro kouř; ok er ek lét af því, vöknudu vér eptir því síðan a když jsem od toho upustila, vždy jsem se pak později podle toho (tj. v tutéž dobu) probouzela 12.

úviltr a. nepadělaný, nezmatený.

úvitr m. nepřítel.

úvíss a. nejistý.

úvítr a. nemoudrý, nerozumný.

úvizka f. nerozvážnost, nerozumnost, pošetilost.

úvænn a. neověřitelný, nepravděpodobný.

V

valbǫst f. poetické označení části meče (které? — Srov. Lex. poet. 2. vyd., str. 588b: sikkert betyder ordet... en del af sværdet, men hvilken denne er, er ganske usikkert.): podle Egilssona: spodní část hřbetu meče.

vald n. moc, síla, vláda.

valda (g. waldan; olla, valdit) — 1. mítí moc nad čim, vládnout čim (e-u); — 2. způsobiti, provésti (e-u): ek veld nokkuru um, en sumu son Högna *částečně jsem to provedla já, částečně syn Hogniho* 38.

valdr m. vládce.

valkyrja f. valkyra (srov. E. Mogk, Mythologie. Grundriß der germ. Phil. 3, str. 269 a n. E. H. Meyer, Mythologie der Germanen, Straßburg 1903, str. 269 a n.).

valr (-s, pl. chybi) (pův. výběr mužů určených k smrti) padli bojovníci; bojiště.

valtr a. nepevný, nejistý, nespolehlivý.

ván (g. wéns) f. očekávání, naděje, tušení; hann fann þar svá mikit gull, at honum þótti ván, at eigi mundi meira bera tveir hestar eða þrír nalezl tam tolik zlata, že by, jak se mu zdálo pravděpodobné, ani dva nebo tři koně více neunesli 20; þrællinn hleypr undan, hvert er honum þykkir skjóls ván otrok utekl tam, kde očekával ochranu 39; sem ván var at jak se dalo očekávat 2; þykkiz ok vita, at úfridar mun af þeim ván, er eigi fær úvædomil si jasně, že bude lze očekávati nepřátelství od toho, kdo dceru jeho nedostane za ženu 11; meiri ván, at sptše lze očekávati, že; zajisté právem lze atd. 12; Sigurðr vissi eigi ván þeira vélræða S. neměl ani tušení o jejich zrádných úkladech 32.

vanda (að) pečlivě vypraviti, vyrobiti; er alt vandat sem mest vše bylo s největší pečli-

vostí vypraveno 17; segl þeira váru mjök vöndud þeissch plachty byly vyrobeny s pečlivostí 17.

vandi *m.* zvyk.

vandliga *adv.* pečlivě.

vandmali *n.* obtíž, potíž, nesnáž; fyrir mik er komit vandmali mikit dostal jsem se do velké tísň 32.

vandr *part. prët.* od venja.

vandr *a.* obtížný, namáhavý, pracný; vant mun (vera) ydr at smíða ale bude těžko něco pro tebe ukovat 15.

vándr *a.* špatný, zlý.

vandorr *a.* nechsopný, nezpůsobilý, slabý.

vanhella *f.* nemoc.

vannr *m. pl.* Vanové (= světlt; do této skupiny přivětivějšich a jemnějšich božstev vzduchu a světla náležejí: Njordr, jeho manželka Skaði a jejich děti Freyr a Freyja).

vannr *a.* zvyklý čemu (e-u nebo at s inf.).

vannr (*g.* wans) *a.* prostý, prázdny čeho (e-s); henni vard vant stafs chyběl jí jeden ruňový znak 35.

vápn (*g.* wepna *pl.*) zbraň.

vápná (að) vyzbrojiti.

vápnabrak *n.* lomoz, řinčení zbraní.

vápnabúnaðr *m.* výzbroj.

vápnauðr *a.* zabítý zbraní, padlý v boji.

vápnarokkr *m.* zbrojní kabátec.

var *prët.* od vera.

vár *gen. pl.* od ek.

vara (að) varovati; varaz e-t anebo vid e-u míti se na pozoru před čím, varovati se čeho.

vara (rd) neos. vazba: varir mik tušim; er hann varir sízt když se toho nejméně nadál 1; nú ferr, sem mik varði nyní se to vyvíjí tak, jak jsem tušil I (43).

vargamatr *m.* žrádlo pro vlky.

vargr *m.* vlk; zločinec, muž daný do klatby; vargr í véum vlk na posvátném místě, hanobitel chrámu.

vargshár *n.* vlčí chlup.

vargshold *n.* vlčí maso.

vargsrödd *n.* vlčí hlas, vlčí vyti.

varíðr *part. prët.* od verja.

varla *adv.* sotva, stěži.

varr (*g.* *wars obezřelý) *a.* — 1. pozorný; verða varr vid, at zpozorovati, postřehnouti,

že 5; — 2. opatrný, obezřelý; ver varr um þik měj se na pozoru 22.

várr (*g.* unsar) zájm. přivl. náš.

vartu = vart þú.

vard *prët.* od verða..

vardveita (tt) hlídati, střežiti, chrániti, spravovati, přechovávat, uschovati.

vardveizla *m.* úschova.

vás *n.* (*gen.* váss) námaha, úsili, nešťestí.

vatn (*g.* vatö) *n.* (*gen.* vaz) voda.

vatnfall *n.* proudící voda, *pl.* vatnföll proudy, řeky.

vaxa (*g.* wajsjan; óx, óxum a uxum, vaxinn) — 1. růsti, stávatí se větší; vaxa upp vyrůstati, vzrůstati; nú þykkir Helgi hafa vaxit mikit nyní si Helgi myslil, že jeho vážnost vzrostla 9; — 2. růsti do oči: þér vex alt í augu v tvých očích nabývá všechno hrůzostrašných rozměrů I (43); — 3. přibývati: bíða þess, er vindr yxi čekati, až zavane prudčí vítr 4.

vaz *gen.* od vatn (místo vatns).

vada (óð, vadinn) brodití se.

vé *n.* obětistě, posvátné místo, svatyně.

vefa (vaf—óf, váfum—ófum, ofinn) tkáti, protkávatí, vázati, splétati.

vefja (vafða, vafðr—vafðr) omotati, zaobaliti, zahaliti; hér hefir dróttningin kastat fleski inn í hauginn ok vafit um utan hálmí královna nám sem do mohyly hodila slaninu a zabalila ji do slámy 8; ok vefja þik í fogrum dúkum (dám) tě ovinout drahocennými látkami 40.

vega (*g.* gawigan; vá, vágum, veginn) — 1. dáti do pohybu; — 2. vážiti, navážiti, tj. zaplatiti; — 3. bojovati: v. at e-m útočiti na koho a smrtelně ho zraniti: en þetta er meiri furða, er einn bandingi hertekinn skal porat hafa at vega at mér ale tak je to velice podivné, že by se byl válečný zajatec odvážil proti mně bojovat 18; Sigurðr vá at Fáfni Sigurð napadl Fáfna a zabil ho 30; Sigurðr vá at ormi S. porazil draka 30, sloka 24, 1; — 4. zabiti; usmrtili: missa muntu brædra þinna, ok þá mantu Atla vega pak ztratíš své bratry a zabiješ Atliho 25 (a častěji).

vegliga *adv.* čestně.

vegligr *a.* znamenitý, nádherný, statný.

vegr (g. wigs) m. (-s a -ar; -ar a -ir, ak. ,a a -u) — 1. cesta, stopa: vegar Fálnis stopa Fálnovy cesty 18; — 2. směr, strana: annan veg — en annan na jednu stranu — na druhou stranu: fell annan veg fótahlutr, en annan hofudit ok hendrnar aprt í skemmunana na jednu stranu padla spodní část těla s nohama a na druhou stranu padly hlava a ruce zpět do komnaty 32; fnýsta ek eitri alla vega frá mér í brott soptil jsem jed na všechny strany kolem sebe 18; sidan hvarf Guðrún brott á skóga ok heyrði alla vega frá sér varga þyt později se odebrala Guðrún do lesů a slyšela ze všech stran kolem sebe vyti vlků 34; hon (hella) var svá mikil, at hon tók tveggja vegna byla (plochá skála) tak ohromná, že se na obou stranách dotýkala zdi rovu 8; — 3. způsob; þann veg tímtó způsobem, tak, stejně tak; þann veg, sem tak, jako; marga vega mnoha způsoby; engan veg nížádným způsobem, vůbec ne: þviat engan veg bifaz, er þeir taka til nebot (meč) se vůbec nepohnul, když po něm sahalí 3; þat soqđu allir á einn veg to tvrdili všichni souhlasně (shodně, jednomyslně) 38.

vegr m. (-s, pl. chybí) čest.
vegsemd, vegsemd f. čest, hodnost.

veisa f. močál.

veit prés. od vita.

veita (tt) dáti, poskytnouti komu co (e-m e-t): en þó skal þat veita þér avšak má ti býti poskytnuto, tj. tvé prosbě má býti vyhověno 5; v. e-m skómm způsobiti komu potupu 40; v. e-m áverka zasaditi ránu komu 40; v. e-m bana usmrtiti, zabiti koho 44; — 2. pohostiti, častovati: var annan (hvorn) dag oðrum betr veitt každého dalšího dne bylo pohostění lepší než předcházejícího dne 11; podobně 28; — 3. neosobní vazba: udáti se, přihoditi se: hversu mun þá veita co se stane 18.

veizla f. hostina.

veida (dd) honiti, loviti.

veidifang n. (ponejvíce pl.) úlovek, kořist.

veidimaðr m. lovec.

veidr (gen. veidar, ak. -i; pl. -ar) hon, lov; kořist, úlovek.

vekja (vakða — vakta, vakidr — vakdr —

vaktr) — 1. buditi, probouzeti, vzbuditi; — 2. vzbuditi, způsobiti: þú vaktr víð oss mikinn harm tys mi způsobil veliké hoře 40.

vel (g. vailla) adv. (komp. a superl. betr, bezt) dobře; vera vel víð e-n býti hodný ke komu, chovati se slušně 22; vel, verði þér, dóttir! necht se ti dař dobře, dcerol' 34; vel kominn srov. s. v. velkominn.

vél f. (-ar; -ar) dovednost; lstivost, zrada: dróttningin grunar, at vera muni vélar víð bróðr hennar královna měla podezření, že se chystá zrada proti jejím bratrům 35.

véla (lt) — 1. podváděti, klamati, zraditi; — 2. vela um: postarati se oð, prověsti, uskutečniti, vykonati: véla þau um bæði ok son Högna oba dva, jak Guðrún, tak i Hogniho syn, to vykonali 40; Bikki hafði þar um vélt á meðan Bikki dal meztím Randvéra popravti 42.

velja (g. valjan; valða, validr — valdr) vybrati, zvoliti.

velkominn — vel kominn part. prés. vítaný, mýlý: vel skaltu hér kominn með oss buð nám zde vítán 28.

velli dat. od völlr.

velráð — velræði n. zrádné pletichy.

venja (vanda — vanda, vanidr — vandr) zvykati, zvyknouti; v. e-n víð e-t anebo með e-t zvykati čemu: ok vill nú fyrst venja hann með nokkut harðræði chtěl ho proto zvykati odvážným činům (chtěl, aby napřed přivykl odvážným činům) 8; illa var konungsdóttir vönd (f. part. prés.) to byl zlozvyk královské dcery 12.

vér nom. pl. od ek.

vera (g. wisan; em, var, várum, verit) býti; — 1. býti, existovati: eigi er þat nebo þat er ekki není tomu tak 13; má (kann) vera, at máže být, že 35 (častěji); spyrr, hvat henni sé zeptej se, co jí chybí 31; hvat er ydr co vám chybí 31. — 2. zdržovati, pobývati: þar vera 7, heima vera 12, vera með frændum pobývati u příbuzných 27; vera í brynju míti na sobě brnění 29; — 3. neosobní vazba s inf.: þat er nú at segja nyní jest vyprávěti o tom, musí se vyprávěti 1; ekki er slíkt at mæla něco takového nesluši se mluvití 31. — 4. jako sponové sloveso: hygg hann, at hann sé son Siggeirs domnval se,

že je synem krále Siggeira 8; er in ellri son hans er tíu vetra *když nejstaršímu synovi bylo deset let* 6; mun þat vera nakkvat to bude něco znamenati, na tom jistě něco bude 36. sloužit k vytvoření opisného perf. a plusquamperf. akt. a pas., např.: sem lengi hefir uppi verit haft *jak se to uchovalo v paměti lidí* 2. — ve spojení s adv. a prepos: vera at s inf. chtíti, hodlati, chystati se co činiti: ok er þeir váru at tyrfa hauginn a *když se chystali mohyly zakrýt drnem* 8; vera eptir zústatí, zbývati: eptir var meiri hlutr lids þeira *větší část jejich družiny zůstala doma* 37; ok em ek nú einn eptir *teď jsem zbyl já jediný* 38; vera fyrir viz sub fyrir; vera saman býti *pohromadě, spolu*; vera saman e-u býti *přimíchán do čeho*; váru þeim bqi mrgg saman *mnoho zhoubného bylo do piva přimícháno* 34 (32), sloka 29, 1–2 (= Gdr. II 23, 1–2); vera um e-t *běžeti, jednati oč.*: en þat er um vélar þær *jde o zradu (ze strany tvého syna)* 42; vera undir *vězeti za čím, býti v čem*: ok sá, at annat var á ristit, en undir var a *viděla, že něco jiného bylo vyryto, než co tam původně za tím vězelo (bylo)* 36; gerir hon sik nú blíða í orðum, en þó var samt undir raunar *v rozhovoru dávala nejvo svou přívětivost, ale ve skutečnosti se přece skrývalo za ním její dřívější smýšlení* 40; en svá er undir, sem bani yðarr ligi á *ale mezi tím stojí, jako by vám hrozila smrt* 36; vera við e-n *chovati se vůči komu*: konungur var við hann sem við sonu sína *král se k němu choval jako ke svým vlastním synům* 28.

verja (g. varjan; varda, varidr — vardr) *hájiti, chrániti*; verjaz *hájiti se*.

verja (g. wasjan; varda — varidr — vardr) *oblékati, šatiti, zahaliti*; varidr e-u *opatřen čím*; því at honum var svá varit, at (Zoega s. v. verja: e-m er svá varit, at one is so constituted that) hann var undirhyggjumaðr mikill *jelikož to bylo s ním tak, že byl velice záluďný člověk = jelikož to byl velice záluďný člověk* 3.

verk n. čin, dílo, skutek.

verpa (g. waírpan; varp, urpum, orpinn) *hoditi, vrhati*; aldiri orpinn *schýlený věkem, hodně letitý* 11.

verr (g. waírs), verstr *adv., komp. a superl.* k illa, *hůře, nejhůře*; verr bez zvl. komparativního významu: ok eigi undi hon verr sínu a *která nebyla nikterak nespokojena se svým osudem* 31.

verri (g. waírsiza), verstr a. komp. a superl. k illr a *vánder horší, nejhorší*; vera verri e-m *chovati se hůře vůči někomu, hněvati se víc na koho*: mér var engi verri í þessum svikum *nikdo nebyl vůči mně horší při tomto podvodu než ty* 31; engum manni áttu verri at vera en Svanhildi na *nikoho se nemusíš více zlobiti než na Svanhildu* 42.

verða (g. waírpan; varð, urðum, ordinn) *státi se — 1. státi se, udáti se*: þar var mikít mannfall *v boji padlo mnoho mužů, tu došlo k hroznému krveprolití* 9; sjá bardagi varð með miklu mannsPELLI *tento boj způsobil velikou ztrátu mužstva* 39; kann ok verða, at fram verði at koma þat, sem fyrir er spát *může být, že se to musí stát, co je předpověděno = snad se splní také to, co je předpověděno* 31; hverr gyzki er yðr ordinn *jaké strašidlo se vám zjevilo* 31. —

2. býti náhodou: at garðr nokkurr varð í millum þeira *že mezi nimi bylo náhodou ohrazené místo* 38. — 3. jako sponové sloveso: varð hann sigrsæll í hernáðinum *na vítězných výpravách byl vítězem* 1; verðr þar in hardasta orrosta með þeim *i vzplanul mezi nimi nejurputnější boj* 5; vel verði þér nechť se ti daří *dobře* 34; Grimhildr varð við hennar fortölur illa *Gr. se zarmoutila nad jejími rozklady* 34; ve spojení s part. přét.: honum varð opt litit til hennar *on bezděky často na ni pohleděl* 7 (srov. opt varð henni litit til hqrpunnar I [43]). — jako opisné sloveso pro opsaný rod trpný: ok um sídir verða þeir ofrlíði *bornir konečně byli přesilou přemoženi* 8 — 4) v. at s inf. musiti, míti s inf.: at ek munða þeim verða at giptaz *že bych se měla provdat za toho = že se musíte provdat* 31; nú verðum vér at sitja yfir mági várum *ok bróðurbana nyní se musíme zabývat naším švagrem a naším bratrovrahem* 32; ok varð hon við at taka ona *jej (škodlivý nápoj) musila přijmout* 34; hennar orð stóðuz svá mikít, at þetta varð fram at ganga *její slova byla tak závažná,*

že se to musilo uskutečniti 34; þrællinn varð piggia fjorit otroku byl tedy darován život 39; þræl þann, er nökkút verdr at geta sluka, jehož nutno stručně ve vypravování uvéstí 1. — *S předložkami:* v. af e-u vzniknouti, vzejíti: ok þar af varð þeira vidroeda z toho pak vzešla jejich slovní potyčka 30; v. at e-u — 1. státi se, proměnití se v co: ok varð sídan at inum versta ormi proměněti se později v nejhroznějšího draka 14: — 2. býti komu nač, k čemu: ok bádu engum at meini verða a vyslovili přání, aby (vlčí kůže) nebyly nikomu na škodu 8; v. at bana e-m způsobiti komu smrt, býti příčinou smrti koho 14, 18; v. at líði e-m poskytnouti pomoc komu: ok þeim man ek at líði verða a tēm chci poskytnouti pomoc 25; v. fyrir e-u dostati se do styku s kým, naraziti nač: er fyrir oflíði yrði kdo by narazil na přesilu 8; ek unna þér betr en mér, þótt ek yrða fyrir þeim svikum míluji tē více než sebe, ačkoli jsem podlehl podvodu 31; srov. též fyrir.

verðleikr m. zásluha, zasloužilost, význam; verðleikum betr lépe než podle zásluh (tj. lépe než si kdo zaslouží) 12.

verdr (g. wairþs) a. hoden (čeho e-s); mikils, lítills v. velmi, mnoho; málo hoden, významný, značný, znamenitý atd.: Sigurdr vissi sik ok eigi véla verðan frá þeim nadto si byl S. plně vědom toho, že si nezaslouží z jejich strany úskočného jednání 32; e-m þykkir mikils, lítills vert um e-t někomu se zdá něco velice důležité, významné, značné atd. (resp. málo důležité atd.): ok þykkir mikils um vert hennar frídleik a její krásu se jim zdála vynikající 42; en lítills mun þér þykkja um vert snad se ti bude zdát, že je to maličkost I (43); honum þykkir um vert alt saman fegrð hennar ok þat, er hon gerir jemu se zdála stejně znamenitá jak její krásu, tak i její práce 25.

verqld f. svět.

vetr (g. wintus) m. (vetrar; vetr) — 1. zima — 2. rok.

vettrim f. část meče, *Ranisch:* Blutrinne, patrně rýha (Zoëga: vættrim or vettrim f.? a ridge along the middle of a sword-blade; Neckel, Glossar 192a: vétt-rim f. ein Teil

des Schwertes, ungewiß welcher; *podle* Sijmonse-Geringa, *Komm.* 2, 210, jde o část rukojeti, jílce; srov. *ibid.*: vætt-rim f. deckel-förmige Leiste?).

vex prés. od vaxa.

vexti dat. od vöxtur.

veðfé n. zástava (též: zástava peněz).

veðja (að) vsaditi se.

veðjan, veðjun f. sázka.

veðr n. — 1. počasť, povětrnost, — 2. nepohoda nečas, bouře.

víg n. — 1. boj, — 2. vražda.

víglimr a. obratný v zacházení se zbraněmi.

vígtönn f. tesák, kel.

víkingr m. viking, námořní bojovníci.

víkja (veik, vikum, vikinn) dáti do pohybu, pohybovati se, směřovati; þeir viku at landi zamiřili k pevnině 17; víkjaz pohybovati se ok svá vikuz fylkingar a bitevní řady se seřadily tak 38.

vill (g. wilja) m. (-ja) vůle, přání.

vilja (g. wiljan; vilda, viljat) chtítí — 1. chtítí, přáti si: eigi vil ek þik ok óngan annarra nechci ani tebe ani kohokoli jiného 31; þat vilda ek, at vit skiptum hómum přála bych si, abychom se jedna za druhou přestrojily 7; — 2. chtítí, zamýšleti, míti v úmyslu: hon (tj. Brynhild) vill sik í herskap hafa ok allzkonar frægð at fremja ona má v úmyslu účastniti se válečné výpravy a vykonati slavné činy různého druhu 25.

villa (lt) zmásti, zfalšovati, porušiti, padělati (runy) 34; undrumz ek um svá vitra konu, er hon hefir vilt (neutr. part. prêt. jako adv.) ristit divim se tak moudré ženě, že je tak zmateně vyryla 34; villaz zablouditi 7.

villigölr m. divoký kanec.

vín (g. wein) n. víno.

vinátta f. přátelství.

vinda (g. gawindan); vatt, undum, undinn víti, plésti.

vindr (g. winds) m. (-s a -ar; -ar) vítr.

vindrúkkinn a. opilý vínem.

vingan f. přátelství.

vínkona f. přítelkyně.

vínlaukur m. vinný česnek, neznámý jinak druh česneku, šlejšch, pór zahradni (?).

vinna (g. winnan; vann, unnum, unninn) — 1. konati, vykonati, přičiniti se oč, přispěti

k čemu (e-t): v. verk, frægðarverk, stór-
verk *vykonati činy, slavné, hrdinské činy*;
hefi ek þar til unnit alla hluti, at Siggeirr
konungr skyldi bana fá; hefi ek svá mikít
til unnit, at fram kæmiz hefndin *přičinila*
jsem se po všech stránkách o to, aby král
Siggeirr utrpěl smrt; přispěla jsem tolik
k tomu, aby pomsta byla provedena 8; ... at
vinna þetta til aby to provedl 32; v. eid
slóžiti přisahu; v. e-m bana usmrtiti koho
18. — 2. (bez ak.) pracovati, jednati; v. til
e-s snažiti se oč; v. til þess, at dosápnouti
toho, že: fyrir því at þat kann at vera, at
þú mættir nú skamma stund vinna til
þess, at vit værim sæl alla ævi nebož se
múže stát, že v krátké době dosáhneš toho,
že budeme oba po celý život šťastni I (43). —
3. ziskati (bojem), vinna sigr dobytí vl-
tězství. — 4. v. við e-u bojovati proti čemu,
odporovati, uníknouti, vyhnutí se čemu:
vinna við skopum: mátti hann ok eigi
við skopum vinna né sínu aldragi také
nebyl s to, vyhnutí se svému osudu a své
smrti 32 (srov. také tužé vazbu v kap. 35);
en engi má við skopum vinna avšak níkdo
není s to vzeprít se osudu 32 (srov. též
38). — 5. vinnaz státi se: vannz honum at
fullu bylo to pro něho dostačující, měl dost
I (43).

vinr m. (-ar; -ir) *přítel.*

vinsemd f. *přátelství.*

vinstri a. *levý.*

vinssæll a. *bohatý na přátele, oblíbený.*

virtr n. *mladé, sladké, nevykvašené pivo.*

virda (rd) *vážiti si: þeir virðu hann framar*
en sik tito si ho vážili více než sebe 28;
domntvati se, věřiti: vird eigi svá nevěř
tomu 30; virdaz: virdiz mér, at zdá se mně,
že 12.

virding f. *pocta, čest, vážnost; konungr leggri*
virding á ræður þeira král sledoval s velkým
pochopením jejich řeči 12.

virdullgr a. *vážený, ušlechtilý, vznešený;*
neutr. virduligt adv. náležitě, jak se sluší.

vísa (g. gaweisôn; að) *ukázati; v. til fjárlins*
ukázati, kde se nalézá poklad 12.

víss (g. weis) — a. — 1. *moudrý, chytrý, —*
2. jistý, určitý; neutr. víst jako adv. zajiště,
jistě, at vísu zajiště.

vissa *prét. od vita.*

vist f. *pobyt, přibytěk, útulek.*

visundr m. *zubr, bison evropský (žijící ještě*
dnes na Litvě).

vit (g. unwiti) n. *rozum, vědomí.*

vit nom. *duálu od ek.*

vita (g. witan; prés. veit, prét. vissa, vitaðr) —

1. *věděti, míti vědomosti o čem, znáti: ek*
veit mikla févan at segja avšak möhu tí
řici, kde je značná naděje získati poklad 13;
Sigurðr vissi eigi ván þeira vélræða S.
neměl ani tušení o jejich zrádných úkladech
32; munkat ek floeja, þótt mik feigan vitir
nebudu prchat, i když víš, že jsem zasvěcen
smrti 21 (20), sloka 21, 1—2 (= Sd. 21, 1—2);
eða hverja veiztu fremsta konunga varit
hafa? o kterých králích víš, že byli nejřed-
nější? = které nejřednější krále znáš? 26;
veit ek einn mjök af þeim bera vítm, že
jeden je daleko předstihuje 26. — fás vitandi
nezkušeny 32; v. e-t fyrir předvidati co 16;
v. til e-s věděti o kom. — 2. dovéděti se,
vyzkoumati, vypátrati: sendi Signý mann,
at vita, hvat títt sé S. vyslala muže, aby
vypátral, co se stalo 5; vit, ef sjatni hennar
ofsi hleð se dovédět, zda se změnila její
zpupnost 31; það hann til fara ok vita, ef
hann fengi mýkt skaplyndi hennar prosil
ho, aby šel k ni a pokusil se ukonejšiti její
mysl 32. — 3. ukazovati nač (e-t), zname-
nati: ok mun þat ílt vita to bude ukazovat
na něco zlého (to bude znamenat...) 36.

víti n. — 1. *trest, — 2. nebezpečí.*

vitja (að) *navštíviti, vyhledati.*

vitlauss a. *nerozumný.*

vitnishræ n. *maso vlka.*

vittr a. (ak. vitran) *moudrý, chytrý.*

vitra f. *chytrost, moudrost, důvtip.*

vitreikr m. *moudrost, chytrost.*

vitrliga adv. *dovědně, chytře.*

vizka f. *moudrost, chytrost.*

við (srov. gótské wiþra) *předl. s dat. a ak.:*
u, při. — A. s dat. — 1. proti, vůči, vzhledem
k čemu, k, ke (u sloves taka við, líta við,
hlæja við, brjótaz við, búaz við atp.). —
2. nejčastěji ve významu s, se, ve spojení
s kým, spolu s kým: eiga son við konu sinni
míti syna se svou ženou; kona heim við
miklu fé přijít domů s velkým pokladem

12. — *B. s ak.* — a) *místně* — 1. u, při, blízko u: er menn sátu við eldana *když mužové seděli u ohně* 3; við drykkju *při pitce, hostině* 12; qlum monnum felluz kvedjur við þenna mann *všem mužům selhala řeč vůči tomuto muži, takže ho zapomněli uctit pozdravem* 3; přeneseně: við þessa sögu *v této pověsti* 9. — 2. k, do, u: konungr sez við stjórnu *král si sedl ke j kormidlu* 12; koma við land *přistáti u pobřeží* 12, koma skipum við Gautland *dostati se do Gautlandu* 5. — b) *o jiných poměrech:* 1. s, vůči, k: tala við e-n *mluviti s někým;* berjaz við e-n *bojovati s někým;* deila, sakaz við e-n *hašteřiti se, hádati se s kým;* vera vel við e-n *běti hodný na koho, ke komu, chovati se slušně.* — 2. *vyjadřuje vztah, zřetel: do, vzhledem k, podle:* hans líkami var skapadr allr við sik á hæð ok digrleik *jeho tělo bylo zcela rovnoměrně urostlé jak do výšky, tak i do šířky* 23; við sitt hæfi *srov. hæfi; við hans æði srov. æði.* — 3. *s významem příčinným:* við ákafiga þæn Sigurðar *na naléhavou prosbu Sigurðovu* 16; srov. við þann drykk *působením nápoje, tj. po požití* 28; við þessa fœzlu *vlivem toho jídla* 32; þeir vakna við gufuna *probudili se pro kouř* 8. — 4. s, se, ve spojení, spolu *s kým, čím:* Hjördis var ekit til skógar við eina ambátt *Hjördis však byla s jednou služebnou zavezena do lesa* 11; eitt gull lítit við náttúru þá *malý zlatý prstýnek té vlastnosti* 12; gera hold við mungáti *vlka maso spolu s pivem* 30, sloka 26, 4—5. — *C. absolutně u některých sloves.*

viða *adv. daleko.*

viðfiskr *m. lesní ryba = had.*

viðr *m. (-ar; -ir, ak. -u) — 1. les, — 2. strom, — 3. dříví.*

viðr *a. daleký.*

viðrbúnaðr *m. výzbroj.*

viðreign *f. styk (viz sub hœgr).*

viðratal *n. rozhovor.*

viðrœða *f. rozhovor, slovní potyčka, hašteření.*

viðskipti *n. styk.*

vægja (gd) — 1. *šetřiti (e-m), — 2. v. fyrir e-m vyhnouti se, ustoupiti.*

vængr *m. (-jar a -s; -ir) perut, křídlo.*

vænleikr *m. krása.*

vænn *a. — 1. opravňující k naději: ok óðru, er vænst er, at sítz komi háir upp nêlím jiným, co by dávalo nejvíce naději, že jí tak brzy nenarostou vlasy I (43); — 2. krásný, půvabný, roztomilý.*

vænta (nt) *očekávati, doufati več (e-s): (þess) væntir mik, at očekávám, že.*

væra *konj. přít. od vera.*

vættir (g. vaihts) *f. (vættar, dat. -i; -ir) bytost (nadlidská a nepřirozená).*

völlr *m. (vallar, dat. velli; vellir, ak. völlu) pole, niva, pláň, bojiště.*

völva *f. (gen. völu, pl. völu) vědma, věštkyně, čarodějka.*

völvulíki *n. podoba völvu.*

vönd *viz venja.*

vörn *f. obrana, obhajování.*

vöxtir (g. vahstus) *m. (vaxtar, dat. vexti; vextir, ak. vöxtu) růst, vzrůst, postáva.*

Y

ýfa (fd) *podněcovati; ýfaz við e-n rozhněvati se na koho.*

yfir (g. ufar) *předl. s dat. a ak. — A. s dat. — a) místně (kde?) nad: ok þat, at höllin logar yfir þeim a proto, že nad nimi byla stěh v plamenech* 8; standa þar yfir *nad tím, při tom, u toho státi;* þóra sló borda yfir henni; *podle Ranische: Thora schlug über ihr (d. h. stehend hinter der sitzenden Gudrun) das Gewebe ein, half ihr beim Einschlag des Gewebes; Wilken: sló borda*

beginn am Stickrahmen zu arbeiten, zároveň však wádí Edzardiho překlad: schoß den Einschlag ins Gewebe über ihr = legte ihr ein Gewebe an; Magnússon & Morris: Thora set forth her needlework before her; překládáme jednoduše: Thora tkala s ní 34. — b) *v přeneseném významu: konungr yfir Húnalandi* 2, vald yfir ríkinu 35. — *B. s ak.; místně (kam?) přes, resp. instrum.: er ormr skreid yfir gröfina *když se drak plazil přes jámu* 18; sa kæmi beztr dagr*

yfir oss ten den þrífje jako nejlepši na mne,
tj. ten den bude pro mne nejkrásnějši 25.
yfirgangr *m. násilný pochod* (þangat = tam do Řtma) *N VIII.*
yfirlát *n. a yfirlæti n. vážnost, pověst, přízeň.*
yfirlitr *m. vnějšek, vzezření, vzhled.*
yfrinn *a. dostatečný, postačitelný, hojný;*
neutr. yfrit jako adv. hojně, velice.
ykkar *a ykkar gen. a dat. od þú.*
ykkarr (*g. iggar*) *přivl. zájmeno: vám oběma náležící; þat er ykkarr beggja bani je to smrt vás obou 14, sloka 4, 6 (= Rm. 6, 6; místo er má R verðr).*

yigr *f. (-jar, ak. -i) vlčice.*
ymiss *a. (f. ýmis, neutr. ýmist) brzy ten, brzy onen; n. ýmist adv. střídavě, různě, sem a tam.*
yngri *komp. od ungr.*
yndi *n. radost, blaženost, rozkoš; mætti hann hér yndi nema pak by se mu zde jistě libilo 28.*
yrdá *konj. přét. od verða.*
ya *konj. přét. od vaxa.*
yxnum *dat. pl. od oxí.*
yðar, yðr *gen. a dat. ak. pl. od þú.*
yðvarr *a yðarr (g. izwar) přivl. zájmeno vás.*

p

þá *ak. sg. f. a ak. pl. m. od sá.*
þá *adv. — 1. tu, tehdy, — 2. pak, nato, — 3. tu (v hlavní větě): ok er ormrinn skreid yfir grofna, þá leggr Sigurðr sverðinu undir bæxlit vinstra když se drak plazil přes jámu, tu mu vrazil S. meč pod levé ohbí 18.*
þagna (*að*) *umlknouti, ztichnouti.*
þagða *prét. od þegja.*
þakka (*að*) *poděkovati.*
þangat *adv. tam, odtud.*
þann *ak. sg. m. od sá.*
þar (*g. þar*) — *1. adv. na otázku kde a kam: tam; často ve významu našeho to, např.: sér hann eina fagra konu ok kennir, at þar er Brynhildr tu spatfil (vlastně. vidí, prés. hist.) krásnou ženu a poznal, že to je Brynhild 25; — 2. ve spojení s předl.: þar á na to; þar af odtud, z toho; þar eptir nato, poté; þar frá odtud; þar fyrir za to, pro to; þar váru margir ormar fyrir tam vnitř (v jámě) bylo mnoho hadů 39; þar í vnitř; þar í mót naproti tomu; þar með tím; zároveň, mimoto; þar til k tomu; þar um stran toho, vzhledem k tomu 17; þar við tím; þar yfir o tom; — 3. s relat. částicí er, sem: — a) þar er, þar sem — 1. tam kde: Hjördis . . . kom at þar, sem Sigmundr konungur lá Hj. þrífsla na místo, kde ležel král S. 12; funduz þeir þar, er heitir Frekasteinn srazili se na místě zvaném Frekastein 9; — 2. v tom případě, kdy; když přece, ačkoli; — b) þar til er — 1. až tam, kde; — 2. tak dlouho než, do té*

doby, než; až, např.: þat samir, at þeir varðveiti þar til, er oss haldkvæmiz slúsi se, aby je oni spravovali do té doby, než bude mně k užítku 13; þar til er frá liði než nějaká doba uplyne 32; þar til lék hann þessa íprótt, at allir sofnuðu ormarnir tak dlouho dovedně hrál, až usnuli všichni hadi 39.
þarf *prés. od þurfa.*
þat *neutr. od sá.*
þau *nom. pl. neutr. od sá.*
þaular *pl. f. potíže, nesnáze, rozpaky.*
þegar — *1. adv. ihned, okamžitě; — 2. konj. jakmile: þegar mun þat, er ek vil (obvykle þegar er) stane se, jakmile budu chtít 13.*
þegja (*g. þahan; þagða, þagat — þagt*) *mlčeti, þ. yfir e-u mlčeti o čem.*
þeim *dat. sg. m. a dat. pl. od sá.*
þelma *dat. sg. m. a dat. pl. od þessi.*
þeir *nom. pl. od sá; zastupuje osobní zájm v pl.: hann — þeir (hon — þær, þat — þau).*
þekja (*þakda — þakta, þakidr — þakdr — þaktr*) *pokryti.*
þér *dat. sg. (tobě) a (místo ér) nom. pl. (vy) od þú.*
þerra (*rð*) *utřiti, očistiti.*
þessháttar (*gen. od sá háttar*) *þ. búningr taková výzbroj.*
þessi *anebo sjá (þessi a sjá, þetta) ukaz. zájm. tento.*
þiggja (*þá, þágum, þeginn*) *dostati, přijmouti; þ. e-t at nebo af e-m dostati od koho co; sá*

maðr spyrir, ef hann vildi þiggja at hcnum far yfir fjörðinn tento muž se ho tázal, 'zda by nechtěl přijmout převoz přes fjord, tj. zda by se nechtěl dáti od něho převézt přes fjord 10; hvat skulum vit af þessu boði þiggja co máme přijmout z této nabídky 35; ek gef þér gull ok allzkonar gripi at þiggja eptir þinn feðr nabíztm (daruji) ti zlato a klenoty různého druhu, dědictví to po tvém otci 34.

þing n. veřejné shromáždění, ting.

þingbíttr a. při soudu kousavý, svárlivec, rváč.

þinn (þeins), þín, þitt přívl. zájmeno tvůj.

þitt nom. duálu (místo it) od þú.

þjóna (að) sloužiti.

þjónn m. sluha, pacholek.

þjóta (þaut, þutum, þotinn) zazníti, rozezvúčeti se; undin þjótr krev teče z rány 33.

þjóð (g. þiuda) f. národ, lid, þjóðir lidé.

þjónumsta f. služba.

þjónumstaðr m. služebník, sluha.

þó préť. od þvá.

þó adv. přece, však, avšak; þó at resp. þótt konjunkce (s konj.) ve významu ačkoli, když.

þokkasamr a. oblíbený, milovaný.

þol n. trpělivost.

þola (g. þulan; þolda, þolat — þolt) trpěti, snášeti; er þeir þola verra čím větší zlo budou snášet 5; vydržeti, vytrpěti, podstoupiti (mannraun).

þora (þorda, þorat) odvážiti se (většinou s at a inf.).

þorpari m. venkovan.

þótt viz þó.

þóttá préť. od þykkja.

þóttu = þó at þú, resp. þótt þú.

þóttumz = 1. sg. préť. od þykkjaz (tam podán výklad).

þreifa (að) ohmatávati, dotýkati se, uchopiti.

þrekr m. síla, moc.

þrekvirkí n. hrdinský čin.

þrévotr a. tříletý.

þreyta (tt) všech sil použiti k čemu; þ. e-t vid e-n přiti se s kým oč; þeir þreyta þetta máll með orrostu o tuto záležitost se přeli v boji = spor se rozhodl bojem 10.

þrifa (þreif, þrifum, þrifinn) chopiti se koho; þeir þrifu hann ok brugðu at honum knifi

chopili se ho a vytasili na něho nůž 39.

þrilligr a. statný.

þrír (g. þreis), þrjár, þrjú num. tři.

þritugr a. třicet sáhů vysoký.

þriði (g. þriþja) num. třetí.

þriðjungr m. třetina.

þroski m. tělesná síla.

þrótttr m. síla, moc.

þrúta (að) nadmouti se, vzedmouti se.

þræll m. sluha, otrok, rab.

þú (g. þu) zájm. 2. osoby ty; splývá jako příklonka často s předcházejícím slovesem, řídčeji s jinými slovy, např. máttu z þúv. mátt þú, skaltu z þúv. skalt þú, njóttu z þúv. njót þú. — (Avšak þóttu = þó at þú). — Duál þit (= it): þit Guðrún ty a Guðrún. — Pl. ér, resp. þér, se vztahuje často na jednu osobu.

þungfœrr a. těžkopádný.

þungr a. těžký.

þurfa (g. þaúrban; þarf, þurfta, þurft) potřebovati (e-s, e-t nebo inf. s at) eigi þarftu meira více (zlata) ti nebude třeba 13; hann ætlar þá eigi munu þurfa at óttaz myslir si, že se jich nadále nebude třeba obávati 12; neosobně: þarf je třeba, potřebí: þarf þar eigi sgu um at lengja ale tu už není třeba rozprádati déle vypravování.

þurpa (pt) mít zapotřebí, potřebovati.

þúsund (g. þúsundi) f. tisíc.

þvá (g. þwahan; þó, þógum, þveginn) myíti, umýti; þvá sér koupati se.

þvengr m. řemen.

þverliga adv. tvrdošijně, rozhodně.

þverr a. příčný, šikmý.

þverra (þvarr, þurrum, þorinn) ubývati; hann mátti eigi sjá, at þyrrí nemohl snésti pohled na jídlo, jak ho ubývá 14.

því dat. sg. neutr. od sá.

þviat viz sá.

þvillkr a. takový.

þykkja (g. þugkjan; þóttá, þótt) učítvá se osobně a neosobně: — 1. zdáti se, pokládati se: inir, er meira þóttu verdir tí, kdož se pokládali za význačnější 1; þykkir e-m zdá se mu, připadá mu (často konj. þykki místo þykkir: þviat þess betr þykki mér tím výhodnější se mi to zdá 5); þykkir (teďy 3. sg. místo očekávaného pl.) s následujícím

pl. při osobní vazbě: þótti mér hér inn koma konur, doslova: zdálo se mně sem přijít ženy, tj. zdálo se mně, že sem přišly ženy 35. — 2. jeviti se jako, býti pokládán, považován zač: Sigmundur þykkir (os. vazba) verit hafa inn mesti kappi S. byl pokládán za největšího bojovníka 10; hon þykkir in virðuligasta kona byla považována za nejúšlechtilejší ženu 12. — 3. mediopasivum þykkjaz o sobě mysliti, domnívati se: hann þóttiz nú hafa drepit alla ætt Völsunga byl přesvědčen, že vyhubil celý rod Völsungů 12; ek þóttumz vanfær til at þreyta við hann cítila jsem se neschopna přiti se s ním 31 (29). — Vykklad tvaru þóttumz:

þúhtō mis >þóttomk, ale změnou -k, -sk, -zk> z kolem 1300 þóttumz.

þykkir a. tlustý.

þyrft f. potřeba.

þyrma (md) šetřiti, nechat věc neporušenu; dodržovati (eidum).

þyrra konj. přet. od þverra.

þytr m. vyti, štekot.

þýt pres. od þjóta.

þýðverskr, þýverskr a. německý.

þæga konj. přet. od þiggja.

þætta konj. přet. od þykkja.

þægn f. mlčení.

þökk f. dík, með þökkum s radosti, ochotně.

þörf (g. þarba) f. (þarfur; þarfur a -ir) potřeba, nutnost.

Æ

æfar, afar adv. velice, nadmiru.

æfr a. prudký, divoký.

æsir nom. pl. od áss.

ætla (að) — 1. věřiti, domnívati se, míti za to; hann ætlar hann eigi mjök frændrœkinn mann domnva se, že málo pečuje o své přítbuzně 8; ekki ætla ek okkr mat skorta nemyslm, že by nám oběma po nějakou dobu chybělo jídlo 8; ertu ætlaðr at þú sér sonnu sagðr væři se, že jsi obviňován právem 22. — 2. určití, qdru er þat ætlat jiným je to určeno 12; ertu ætluð mín kona ty jsi mně určena za ženu 29. — 3. zamýšleti, chtíti:

Rerir ætlaði at sœkja heim Óðin Rerir chtěl navštívití Óðina 2; kvað ekki tjóa mundu at letja hana þess, er hon ætlaði řekla, že ji nic nemůže zdržeti od toho, co zamýšlł 32.

ætlan f. úmysl, předsevzeti, záměr.

ætt a átt f. — 1. rod, rodina, původ, — 2. strana.

ætta konj. přet. od eiga.

ættleifð f. dědictví.

ættstórr a. urozený, vznešeného rodu (Zoëga: highborn).

ævi f. život, doba života.

OE

œgishjálmr m. přilba děsu (Neckel: Schreckerhelm); bera œgishjálrm yfir e-m nositi nad někým přilbu děsu, tj. naháněti hrůzu komu: ek bar œgishjálrm yfir qlu fólki naháněl jsem strach a hrůzu všemu lidu 18.

œpa (g. wōpjan; pd) křičeti.

œrinn a. dostatečný, hojný, značný; œrit adv. velice, velmi, hojně; svá mikit gull, at œrit er um þína daga tolik zlata, že ti to na celý život postačí 18.

œrr a. zuřivý, šilený.

œsa (st) dáti do prudkého pohybu; œsaz zuřiti běsniti, řáditi.

œska f. mládí, mladost.

œsla (að) rozmnožití.

œði n. založení, způsob smýšlení, povaha, představa; við hans œði vyhovujct jeho představě.

œðri, œzt a. v komparativu a superl.: lepší, nejlepší, výtečnější, nejvýtečnější, znamenitější, nejznamenitější atd.

Q

qfundarmaðr *m. závistník, nepřítel.*
qgn (*g. ahana*) *f. (agnar; agnar — agnir)*
pleva, osina.
ql *n. pivo, nápoj.*
qld (*g. alds*) *f. doba, věk, lidé, svět.*
qlker *n. bečka od piva.*
qllr *viz allr.*
qlrúnar *f. pl. pívně runy.*
qnd *f. dech.*

qndverðr *a. opačný, protichůdný, protilehlý;*
í qndverðri fylkingu vpředu v bojové řadě.
qnnur *viz annarr.*
qr (*g. arhvazna*) *f. (-var; -var) šíp.*
qrliga *adv. hojně, značně.*
qrn (*g. ara*) *m. (arnar, dat. erni; ernir, ak.*
qrnu) orel.
qxl *f. rameno.*
qðru, qðrum *viz annarr.*

Ø

øngri *viz engi.*
ørlög *nom. pl. neutr. osudy.*
ørviti *a. nerozumný, rozumu zbavený.*
ørrprifráða *a. bezradný.*

øx (*g. aqizi*) *f. (øxar, ak. -i; -ar) sekera.*
øxarhamarr *m. týlec sekery, sekera.*
øðllingr *m. muž vznešeného rodu, kníže, voje-*
vůdce.